

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2012

Vladislava Mazaná

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta
Ústav Dálného východu
Koreanistika

Diplomová práce

Vladislava Mazaná

Sinokorejská slovní zásoba
v moderní korejštin

Sino-Korean Lexicon
in Modern Korean

Praha 2012 Vedoucí diplomové práce: Mgr. Tomáš Horák, Ph.D.

Ráda bych touto cestou vyjádila poděkování Mgr. Tomáši Horákovi, Ph.D. za jeho cenné rady a trpělivost při vedení mé diplomové práce. Rovněž bych chtěla poděkovat Mgr. Vladimíru Glombovi, Ph.D. za vstřícnost a pomoc při získání potřebných informací a podkladů.

podpis

Prohlašuji, že jsem svou diplomovou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia ani k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 15. ledna 2012

podpis

NÁZEV:

Sinokorejská slovní zásoba v moderní korejštině

AUTOR:

Vladislava Mazaná

KATEDRA (ÚSTAV)

Ústav Dálného východu

VEDOUCÍ PRÁCE:

Mgr. Tomáš Horák, Ph.D.

ABSTRAKT:

Tato diplomová práce se zabývá morfologií sinokorejské slovní zásoby v moderní korejštině, ústředními tématy jsou možnosti sinokorejské slovo tvorby a klasifikace sinokorejských slovních druhů s ohledem na typologické rozdíly mezi aglutinační korejštinou a izolovanou polysyntetickou čínštinou. Problém sinokorejských výrazů je jejich nejednoznačný a vágní charakter, tato slova mohou plnit různé gramatické a syntaktické funkce aniž by změnila svou formu. Stejný morfém může vystupovat jako afix i kořen. Tato práce nejprve analyzuje formy funkcí jednotek (sinokorejských morfémů), zabývá se možnostmi tvorby slov, tj. především kompozicí a derivací, pak i emendací kladně zkoumá slovo tvornost prefixace a sufixace. Na základě této analýzy vzniká pokus o adekvátní klasifikaci sinokorejských slovních druhů. Při hlédání je přitom k porovnání korejskému i čínskému systému slovních druhů, ani jeden systém však neodpovídá vlastnostem a funkcím sinokorejských výrazů. Vzhledem k multifunkčnosti sinokorejských morfémů je určení slovních druhů velmi obtížné, jako řešení se proto nabízí systém univerzálních slovních druhů nebo upravený tradiční systém, který vyplývá z porovnání stávajícího korejského a čínského systému.

KLÍČOVÁ SLOVA:

Sinokorejská slovní zásoba, moderní korejština, morfologie, aglutinační jazyk, izolovaný jazyk, jazyková typologie, slovní druhy

TITLE:

Sino-Korean Lexicon in Modern Korean

AUTHOR:

Vladislava Mazana

DEPARTMENT:

Institute of East Asian Studies

SUPERVISOR:

Mgr. Tomáš Horák, Ph.D.

ABSTRACT:

This diploma paper is focused on morphological aspects of the Sino-Korean lexicon in modern Korean, the main topics are Sino-Korean word-formation and Sino-Korean classification of parts of speech. Hereby considered are the typological differences between Korean, an agglutinative language and Chinese, an isolative-polysynthetic language. The problem with Sino-Korean words is their ambiguity and vagueness, they appear in various grammatical and syntactical functions with their form unchanged. One morpheme can simultaneously function as an affix and root. This paper analyzes forms of function units, it deals with ways of word-formation (composition and derivation). The ways of prefixation and suffixation are researched. Based on the results of this analysis an adequate classification of Sino-Korean parts of speech is aimed to be established. Both the original Korean and the Chinese systems of parts of speech are taken into account but neither of them corresponds with the characteristics and functions of the Sino-Korean words. Considering the multifunctional character of Sino-Korean morphemes it is extremely difficult to classify the words into parts of speech. A possible solution might be the establishment of a system of general-purpose parts of speech or a modified system based on a comparison of the existing Korean and Chinese systems.

KEYWORDS:

Sino-Korean lexicon, Modern Korean, Morphology, Agglutinative language, Isolating language, Language typology, Parts of speech

Obsah

1. Úvod	10
1.1 Uvedení do problematiky sinokorejské slovní zásoby z hlediska morfologie	10
1.2 Historické pronikání ínských výraz do korejštiny.....	12
1.3 Předchozí studie a metodologie	14
1.4 Přehled jednotlivých kapitol	17
2. Korejšťina a ínština jako jazykové typy	19
2.1 Stručná typologická charakteristika korejštiny	21
2.2 Stručná typologická charakteristika ínštiny	22
3. Sinokorejská morfologie	23
3.1 Forma sinokorejské funkční jednotky	24
3.2 Skládání a odvozování slov	26
3.2.1 Derivace	27
3.2.2 Kompozice	28
3.2.3 Další způsoby tvoření slov	30
3.3 Sinokorejské afixy	30
3.3.1 Sinokorejské prefixy	32
3.3.2 Sinokorejské sufixy	35
3.4 Slova složená z povodních korejských a sinokorejských morfém	38
3.5 Zdomácnělá sinokorejská slova	40
3.6 Kompozita s cizími morfémy	41
3.7 Sinokorejské zkratky	41
3.7.1 Pravidla pro zkracování	42
3.8 Klasifikace sinokorejských slov dle počtu slabik	44
3.8.1 Jednoslabičné sinokorejské výrazy	44
3.8.2 Dvoslabičné sinokorejské výrazy	46
3.8.3 Tříslabičné sinokorejské výrazy	46
3.8.4 Čtyřslabičné sinokorejské výrazy	47
3.8.5 Pětislabičné a víceslabičné sinokorejské výrazy	47
4. Sinokorejské slovní druhy	48
4.1 Klasifikace slovních druh	48
4.1.1 Korejské versus sinokorejské slovní druhy	49
4.1.2 Slovní druhy v ínštin	54

4.2 Podstatná jména	60
4.2.1 Odvozování substantiv pomocí sinokorejských prefix	64
4.2.2 Odvozování substantiv pomocí sinokorejských sufix	67
4.3 Zájmena	71
4.4 Íslovky	72
4.5 Klasifikátory	74
4.6 D jová slovesa	76
4.7 Kvalitativní slovesa	77
4.8 Pomocná slovesa	78
4.9 Atributivy	79
4.10 P íslovce	81
4.11 Partikule	82
4.12 Citoslovce	83
4.13 Onomatopoeia	84
4.12 Návrh pro systém sinokorejských slovních druh	84
5. Záv r	87
Bibliografie	90
Seznam tabulek a obrázk	97
Slovní ek odborné terminologie	98

Seznam zkratek

aj. a jiné/jiný

apod. a podobn

ín. ínský

dosl. doslova

kor. korejský

min. minulý

nap . nap íklad

pl. plurál, množné íslo

pop . pop ípad

p íp. p ípadn

p v. p vodní, p vodn

resp. respektive

sg. singulár, jednotné íslo

sinokor. sinokorejský

srov. srovnej

subst. substantivum

tab. tabulka

tj. to jest

tzn. to znamená

vs. versus

zal. založen/a

záv. závislé

zvl. zvlášt

1. Úvod

1.1 Uvedení do problematiky sinokorejské slovní zásoby z hlediska morfologie

Ze začátku je třeba objasnit jaké období dle jin korejského jazyka zde bude předmětem výzkumu, nebo definice pojmu „moderní korejšťina“ (현대국어) se u mnohých korejských jazykovědců liší. Za počátek období „moderní korejšťiny“ je obvykle považován rok 1894 a s ním spojené tzv. reformy roku kabo (갑오경장). Korejšť jazykovědci však na rozdíl od jazykového vývoje nemají zcela jednotný názor a jednotlivé etapy vymezují odlišným způsobem¹. Určitá nejasnost vyvolává především termín „současná korejšťina“ (근대국어), jenž ovšem označuje období dlejší, přesněji korejšťinu 17.-19. století. Nicméně zde jsou názory rozdílné, proto podle některých badatelů (např. 강길운 (2004)) „současná korejšťina“ začíná v raném 17. století a trvá až do konce 19. století, podle jiných (např. 김동소 (2007)) se však toto období částečně překrývá s „moderní korejšťinou“ a trvá dodnes². Tato diplomová práce se zabývá korejšťinou 20.-21. století, jde zde víceméně o synchronní pohled na jazyk.

Studie zabývající se problematikou sinokorejské slovní zásoby v moderní korejšťině lze rozdělit do pěti širších oblastí: oblast lexikologie (např. 김광해 (1989)), fonologie (např. 신기상 (2005)), morfologie (např. 노명희 (2005)), sémantiky (např. 김종택 (1989)) a během posledních let pak zejména oblast výuky a osvojování jazyka³(např. 마키노 미키 (2012)). Tato diplomová práce se zaměřuje na hledisko morfologické, přičemž ovšem bere v potaz i další disciplíny (především syntax a sémantiku). Tradiční dichotomní pohled na

¹강길운 (2004), 리득춘, 리승자, 김광수 (2006), 김종훈 외 (2008), považují za počátek období „moderní korejšťiny“ historické reformy roku kabo (1894), přičemž následujících 16 let (1894-1910) označují za období rozkvětu (개화기) korejského jazyka a písma. Dále zmíní též důležitou událost roku 1933, kdy se vlastenci sdružení ve Společnosti pro výzkum korejského jazyka (zal. 1908 jako „국어 연구 학회“, několikrát přejmenované, v roce 1931 na „조선어 학회“, od roku 1949 dodnes „한글 학회“) pokusili o standardizaci korejského pravopisu a vytvořili Návrh jednotného korejského pravopisu (한글 맞춤법 통일안). Tento významný pokus pro mnohé znamená skutečný počátek období „moderní korejšťiny“. Jiný názor na časové rozdělení etap vývoje korejského jazyka lze najít např. u 김동소 (2007), který „moderní korejšťinu“ zvlášť nevynezuje. Tento autor pokládá za počátek období „současné korejšťiny“ (근대국어), které podle jeho studie trvá dodnes.

² Výše zmíněný 김동소 (2007) vymezuje pro období „současné korejšťiny“ (근대국어) dobu trvající od počátku 18. století dodnes. Oproti tomu 강길운 (2004), 리득춘, 리승자, 김광수 (2006), 김종훈 외 (2008) považují za mezník v dějinách korejského jazyka konec tzv. imdžinské války (임진왜란, 1592-1598). Od této historicky významné události začíná období „současné korejšťiny“, které pokračuje až do tzv. reformy roku kabo (1894).

³ Studie v oblasti výuky korejského jazyka, které se zaměřují na problematiku sinokorejské slovní zásoby, analyzují především způsob výuky a osvojování sinokorejských výrazů u japonských a čínských studentů.

lexikon a gramatiku podle kterého jsou tyto oblasti jazykovdy striktně oddělovány a považovány za komplementární je dnešními lingvisty (např. F. Ermák ve své studii o lexikonu a sémantice⁴) odmítán, poněvadž jsou asný výzkum velkých korpusových dat s pojetím škály dokazuje, že hranice mezi obojím není zcela zřetelná. F. Ermák uvádí, že “kvantitativně tvoří lexikon 99,9% všech formálních jazykových jednotek (gramatika kromě koncovek skoro žádné své vlastní prostředky nemá, resp. i gramatická slova zůstávají slovy a součástí lexikonu)”.⁵ Při srovnání typologicky vzdálených jazyků si této rozdílně nastavené hranice mezi lexikonem a gramatikou lze zvláště povšimnout, jak dokazuje i tato práce, jež typologicky porovnává aglutinační jazyk korejštinu a izolacionální jazyk čínštinu. Zajímavá by byla zřejmě též rozšířená komparace se sinojaponskou i dokonce sinovietnamskou⁶ slovní zásobou. Nicméně z důvodu omezeného rozsahu diplomové práce není možné zařadit typologické srovnání s dalšími jazyky.

Korejská slovní zásoba se skládá z výrazů původně korejských, výrazů sinokorejských a slov cizích⁷. Výrazy původem z čínštiny tzv. sinokorejská slova tvoří 50 – 75% korejské slovní zásoby. Podíl sinokorejských výrazů se bžně liší v mluveném a psaném projevu nebo v souvislosti s tím, o jaký literární žánr se jedná. Odborné texty se obvykle vyznačují vysokým počtem užitých sinokorejských slov, oproti tomu v mluvené konverzaci na každodenní témata je výskyt sinokorejských výrazů podstatně nižší. Tato diplomová práce se soustředí na morfologii sinokorejských výrazů a chceme-li zůstat v rámci tradiční distinkce lexikon-gramatika, nahlíží na sinokorejskou slovní zásobu spíše z hlediska gramatického. Přesto ovšem jak již bylo zmíněno, v dnešní době, kdy lingvistika využívá moderních metod korpusové lingvistiky, této distinkci není přikládán velký význam, nýbrž je potvrzováno splývání pomyslných hranic mezi těmito oblastmi.

Ústřední otázkou této práce je problém gramatické neurčitosti a vágnosti sinokorejských výrazů⁸, které jakožto původně čínské morfémy pocházejí z jazyka s minimem

⁴ Ermák, F. (2010). *Lexikon a sémantika*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny.

⁵ Ermák, F. (2010). *Lexikon a sémantika*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny.

⁶ Existuje velký počet studií v novějším srovnání sinokorejských a čínských původních slov (zvláště z hlediska fonologie i lexikologie), téma sinovietnamské slovní zásoby se ovšem objevuje teprve během několika posledních let. Důvodem je rozdílný zápis těchto slov, korejštinu i japonštinu pro zápis sinokorejských původních slov používají čínské znaky, kdežto vietnamština používá upravenou formu latinky (vietnamskou abecedu zvanou quoc ngữ). Snahy o zavedení písma založeného na latině se ve Vietnamu objevovali již od 17. století, přičemž se užívala též písma založená na čínských znacích. V současnosti se ovšem čínské znaky nepoužívají, 암명철 (2010) ve své studii porovnává vztah mezi sinokorejskými slovy v Severní Koreji, kde se čínské znaky již neuvádějí a sinovietnamskými slovy.

⁷ V současné době přibývá především slov původem z angličtiny, velká část módních slov a neologismů má původ anglický původem, např. 싱글마더트 (=single mother+student) s významem „svobodná matka-studentka“.

⁸ Termín sinokorejská slova označuje výrazy původem z čínských dobách z číny, ale též slova vytvořená z čínských morfémů v Japonsku nebo v samotné Koreji. Z tohoto důvodu sinokorejská slova nemusí nutně

morfologických prostředků pro vyjádření gramatických kategorií. V této práci si kladu za cíl klasifikovat sinokorejskou slovní zásobu s ohledem na typologické rozdíly mezi korejštinou a čínštinou. Pokusím se o přehlednou systematizaci a vytvoření soupisu sinokorejských slovotvorných morfémů. Budu se přitom zabývat „syntaktickou“ strukturou sinokorejských složenin a též vztahovými funkcemi nejen samostatných morfémů, ale též složenin a odvozenin. Korejská slovotvorba zahrnuje především derivaci (odvozování) a kompozici (skládání), sinokorejské výrazy jsou přitom vnímány zejména jako afixy nebo slovotvorné koenery. Nicméně je velmi obtížné určit, kdy a zda se opravdu jedná o afixy připojení, nebo jsou svou formou mnohdy multifunkční. Hranice mezi afixy (prefixy, sufixy), slovotvornými koenery, závislými substantivy i atributivy je velice mlhavá. Jedním z cílů bude též analyzovat tuto problematiku a pokusit se o stanovení kritérií, která by pomohla rozlišení mezi afixy, koenery atd. V této práci se chystám zkoumat sinokorejské morfémy jako slovotvorné jednotky a zjistit, jakou zastávají roli při tvorbě slov. Sinokorejské morfémy se nejprve pokusím systematicky rozdělit na závislé a nezávislé formy, závislé formy dále na prvky, které jsou uplatňovány při kompozici a na prvky využívané při derivaci. Další rozdělení a analýza sinokorejských morfémů bude tématem této kapitoly. Tato analýza by potom měla posloužit jako základ pro klasifikaci sinokorejských slovních druhů, která bude založena nejen na systému přechodných korejských slovních druhů, ale pokusí se využít též srovnání s čínským systémem. Prvním záměrem bude tedy analýza sinokorejského morfému, jeho slovotvorné možnosti a vztahové funkce. Na druhé úrovni bude pokus o klasifikaci sinokorejské slovní zásoby do slovních druhů na základě kritérií funkce, významu a formy.

1.2 Historické pronikání čínských výrazů do korejštiny

Není zcela jisté, kdy přesně začal dlouhý proces pronikání čínských znaků do Koreje, odhaduje se však, že to bylo v době 2.-3. století př. n. l., v čínském správním okruhu Lo-lang (Nangnang), přičemž dalších těchto čínských správních okruzích. Je-li řeč o klasické čínštině, není možné mluvit o „slovech“, ale pouze o jednotce čínského „znaku“. Spíše nežli čínská „slova“ tedy do Koreje pronikaly čínské „znaky“, což souviselo s převzetím čínského znakového písma. Korejské hláskové písmo hangul bylo vytvořeno až v roce 1443. Přilivem

existovat v čínském i japonském slovníku. Jiná definice sinokorejských slov praví stručně, že se jedná o slova vytvořená z čínských morfémů. Za sinokorejské slovo lze v korejštině považovat takové slovo, které lze zapsat čínskými znaky. Ne všechny tyto znaky však skutečně existují i v číně nebo Japonsku, některé byly uměle vytvořeny přímo v Koreji.

ínských slov v korejské slovní zásobě vznikly dva paralelní systémy, *p vodní korejský systém* (고유어) a nový systém *p evzatých ínských slov* (한자어). Z dob Tí království existuje mnoho zápisů, které dokazují pronikání ínské kultury a ínských slov do Koreje. Sin Ki-sang⁹ ve své studii zmiňuje historické zápisky z Koguryŏ tzv. 유기 (留記) a mnoho dalších pramenů z dob Tí království. ínská slova postupem času zdomácněla, zčásti se i asimilovala. V období Korjŏ začal vznikat i etní systém, který zahrnuje výpůjčky z dalších cizích jazyků, tato část slovní zásoby je označována termínem *cizí slova* (외래어). Tento etní systém ovšem není předmětem této práce.

ínská slova byla opět přijímána ve větší rozsahu od poslední čtvrtiny 19. století. V důsledku společenských změn, ukončení politiky izolace a otevření Koreje světů¹⁰, došlo k přijímání moderních poznatků a vlivů z Evropy a USA. I když se tak konalo prostřednictvím Japonska, vedle přímých výpůjček z číny proto existuje mnoho nepřímých výpůjček sinojaponských slov. Pevážná část nové slovní zásoby, která se týká společenských a průrodních věd, techniky, kultury a dalších byla tvořena pomocí ínských znaků. Kromě výpůjček z číny a Japonska vznikala nová sinokorejská slova též v samotné Koreji. Je-li řeč o pronikání ínských výrazů, nelze v žádném případě opomenout výrazy sinojaponské, které jsou vytvářeny v Japonsku pomocí ínských znaků. V. Pucek¹¹ zmiňuje dvojí typ nových sinojaponských výrazů, které na jednu stranu přidávaly nový moderní význam dosavadním ínským sloům jako například 문학 (literární věda), na druhou stranu vytvářely výrazy zcela nové jako například 대통령 (prezident). Obě se zároveň objevovaly neologismy ínské i japonské pro tentýž denotát, ať jim pak docházelo ke zdomácnění japonské výpůjčky, což bez pochyby souviselo s narůstajícím politickým, ekonomickým a vojenským pronikáním Japonska do Koreje na konci 19. století a počátkem 20. století. Vliv japonštiny byl značně silný v období japonské okupace Koreje v letech 1910-1945, výsledkem násilné japanizace byl vedle nárůstu sinojaponských slov též počet slov p vodní japonských. Po osvobození v roce 1945 se Korejci snažili o purifikaci korejského jazyka a odstranění japonských slov. V současné době lze sledovat velký nárůst výpůjček z angličtiny a americké angličtiny.

⁹ 신기상 (2005). *현대국어 한자어* (Sinokorejská slova moderní korejštiny). 서울: 북스힐. s. 2-4

¹⁰ V roce 1876 byla za zprostředkování číny podepsána mezi Koreou a Japonskem tzv. Kanghwaská smlouva, která ukončila korejskou politiku izolace, v roce 1882 byla podepsána smlouva mezi Koreou a USA, následovaly smlouvy s Velkou Británií, Německem, Itálií, Ruskem.

¹¹ Pucek, V. (1997). *Lexikologie korejštiny*. Praha: Karolinum. s. 19

Pro mnohé denotáty existují v korejštině označení p v odn korejská i sinokorejská nap . p v. kor. abodži (아버지) *otec* vs. sinokor. pu chin (부친) *otec*. N které denotáty mají své označení ve všech těchto subsystémech nap . p v. kor. an (아내) *manželka* vs. sinokor. Puin (부인) *manželka* vs. cizí výp j ka waipch (와이프) *manželka* (tato p ejímka anglického slova „wife“ byla též za azena do korejského slovníku). Mnoho sinokorejských výrazů však p v. korejský ekvivalent nemá nap . slova 내일 (來日) *zítra*, 방 (房) *pokoj* nebo 경제 (經濟) *ekonomika*. V tšina sinokorejských slov sestává ze 2-3 slabik, z hlediska ínské slovo tvorby a gramatiky lze takto spojené morfémy považovat za kompozita (složeniny). Korejská gramatika je však již považuje za slova jednoduchá (deetymologizovaná), nebo p vodní význam ínských složek již není zvlášť poci ován. V d sledku zdomácnění sinokorejských slov a morfémů jsou b žná jejich spojení s p v. korejskými slovy. Nejvýrazn ěji tento jev dokazují slovesa sestávající ze sinokorejského substantiva a p v. kor. pomocného slovesa nap . j h nghada (여행하다) *cestovat*. Výjime n lze narazit též na kompozitum obsahující složky ze všech těchto podsystemů nap . módní slovo kchingwang ang (킹왕짱) ozna ující n co skv lého je složeno z anglického 킹 = king, sinokor. 왕 = 王 a p v. kor. morfému 짱.

Na rozdíl od japonštiny, kde mají slova p evzatá z ínštiny dv ěr zná tení (sinojaponské a ryze japonské), existuje v p ípadě sinokorejských slov pouze tení sinokorejské, které je ustálené a v dnešní době též stanovené standardními pravidly pro sinokorejskou výslovnost p vodních ínských znaků ¹². Na záv ěr je třeba p ipomenout, že termín 한자어 (slova ínského p vodu) nelze zam ěnovat s termínem 한문, který ozna uje texty a díla krásné literatury psané klasickou ínštinou p i dodržování ínské gramatiky.

1.3 P edchozí studie a metodologie

Jak již bylo uvedeno výše, studie v nované sinokorejské ásti korejského slovního fondu lze rozdlít do p ěti oblastí: lexikologie, fonologie, morfologie, sémantiky a výuky jazyka. Práce zabývající se morfologií se pak z v tší ásti zam ěují na možnosti slovo tvorby využívající sinokorejských prefixů a sufixů . Jeden z nedostatků dosavadních studií (nap . I Ik-s p, No Mj ng-h i) je zkoumání sinokorejských výrazů pouze z hlediska systému korejské

¹² Pucek, V. (1997). *Lexikologie korejštiny*. Praha: Karolinum. s. 25 o sinokorejském tení uvádí, že „se liší od dnešní ínské výslovnosti nejen vzhledem k p izp sobení se fonologickému systému korejštiny, ale i proto, že v pr b hu staletí se p vodní ínská výslovnost v samotné ín m nila a korejský p epis tak zachycuje spíše starší ínskou výslovnost.“

gramatiky, která bere ohled na povodní korejská slova, ale opomíjí specifika sinokorejských výrazů. Některé jazykovědci (např. Ko Jong-kun, Sin Ki-sang) se snaží o vybudování vlastního systému, který by odpovídal charakteristikám sinokorejských slov, přičemž zdrazují nutnost přihlídnutí k čínskému gramatickému systému. U tohoto autor přetrvává názor, že přestože tato slova byla po dlouhou dobu přizpůsobována korejskému systému, nadále zachovávají charakteristické rysy čínských výrazů. Jde zde o protiklad mezi vnitřní strukturou a vnější distribucí těchto výrazů. V případě vnitřní struktury lze mluvit o „gramatice“ čínštiny ve smyslu respektování např. syntaktické struktury klas. čínštiny, na druhé straně je zde řeč o fungování znakových morfémů a jejich složenin v korejských výrazích (tam už je respektována gramatika korejská – s určitými zvláštnostmi jako jsou defektní paradigmatičnosti některých formantů apod.).

Tato práce se soustředí na možnosti tvorby slov a klasifikaci sinokorejských slovních druhů. Co se týká sinokorejské slovo tvorby a zejména způsobů afixace, byly pro tuto práci přínosné výsledky studií V. Pucka „Lexikologie korejštiny“, která se zabývá tvorbou a odvozováním slov, přičemž rozlišuje přív. korejské a sinokorejské afixy, No Myung-ho „Studie o sinokorejských slovech v moderní korejštině“, která dále analyzuje možnosti prefixace a sufixace a rozděluje sinokorejské prefixy a sufixy na základě jejich charakteristik do několika druhů, dále několik magisterských a doktorských prací v novějších obdobích témat. Mezi tyto patří např. u Kjo-Ryong „Porovnávací studie o sinokorejských prefixech v korejštině a prefixech v čínštině“, která velmi podrobně analyzuje možnosti odvozování sinokorejských slov a bere přitom ohled na rozdíly v korejštině a čínštině, Han Lim „Porovnávací studie mezi sinokorejskými a čínskými afixy“, která nejenže rozebírá možnosti afixace, ale srovnává též možnosti v korejštině a čínštině, Kim Min-jong „Studie o analýze forem sinokorejských morfémů“, která hledá vhodná kritéria pro analýzu sinokorejských morfémů a zabývá se též odvozováním a skládáním sinokorejských slov a několika dalších prací (viz bibliografie).

Problematikou slovních druhů se zabývá Sin Ki-sangova studie „Sinokorejská slova moderní korejštiny“, která nabízí nepřehledný upravený systém slovních druhů. Sin Ki-sang zdrazuje, že sinokorejská slova nejsou totéž co čínské písemnictví (hanmun), ale navrhuje náhled na sinokorejská slova v rámci korejské gramatiky, neboť jsou součástí korejského jazyka. Zároveň si ovšem uvědomuje specifika těchto výrazů a navrhuje pozměňovaný systém slovních druhů. Yang Hye-in se ve své studii „Porovnávací studie mezi sinokorejskými a čínskými dvouslabičnými výrazy podle slovních druhů“ zabývá klasifikací slovních druhů se vzájemným porovnáním systémů obou jazyků. Neexistuje však mnoho prací, které by pojednávaly

výhradně o sinokorejských slovních druzích. Je třeba si uvědomit, že ani systém slovních druhů pro pov. korejská slova není vždy zcela jednotný.

Referenční základ pro tuto práci tvoří gramatiky korejského jazyka např. Nam Ki-sim, Ko Jang-kun „Teorie normativní gramatiky korejštiny“, V. Puček „Gramatika korejského jazyka“, Min Hyeon-sik „Studie o gramatice korejštiny“, studie z oblasti korejské morfologie např. Han Kil „Morfologie moderní korejštiny“, Han Chi-kun „Korejská morfologie odvozování slov“, Hwang „Morfologie korejského jazyka 20.století“ a další.

Pro srovnání s čínštinou byly přínosem nejen studie zabývající se porovnáním mezi korejštinou a čínštinou, ale též samotné čínské gramatiky. Mezi důležité podklady pro tuto práci patří zprvu Gabelentzova německy psaná gramatika čínštiny¹³ a zadruhé do korejštiny přeložená čínská gramatika čínského jazykovědce Ding Shengshu¹⁴. Obě gramatiky se vyznačují rozdílným pojetím slovních druhů a nabízejí tudíž podklad pro zajímavé porovnání. Co se týče jazykové typologie, výzkumným východiskem je zde především jazyková rovina morfologická¹⁵, dále též typologie syntaktická¹⁶ a strukturní¹⁷. Práce přehlíží k typologickým studiím českého jazykovědce V. Skaličky, dále k pracím J. H. Greenberga, L. J. Whaley a dalším. Tímto dílná studie „Jazyková typologie“¹⁸, která svým výzkum zaměřuje na korejštinu,

¹³ Gabelentz, G.v.d. (1953). *Chinesische Grammatik*. Berlin: Deutscher Verlag der Wissenschaften

¹⁴ 정성수 (丁聲樹) 저. 이영희 역. (2003). *현대 중국어 문법론*(Teorie gramatiky moderní čínštiny). 서울: 학고방. Jméno čínského autora Ding Shengshu (丁聲樹) je v korejštině popisováno jako 정성수.

¹⁵ Morfologická typologie klasifikuje jazyky na základě jejich morfologické struktury, rozhodující je přitom způsob skládání morfémů při tvorbě slov. Základní rozdělení rozlišuje jazyky analytické, které se prokazují nízkým počtem morfémů ve slově a jazyky syntetické, které hojně využívají způsobů afixace při tvorbě nových slov. Morfologická typologie rozlišuje jazyky podle tzv. indexů, mezi tyto patří například index syntetizace (poměr morfémů a slov), index složení slova (poměr kořenů a slov), index derivace (poměr afixů a slov) a další.

¹⁶ Syntaktická typologie (Greenberg) Zatímco Greenberg uvádí šest možných slovosledných kombinací subjektu (S), objektu (O) a verba (V), které jsou SOV, SVO, VSO, VOS, OVS, OSV a dále pak další rysy, které se slovosledem vzájemně souvisí, Světový atlas jazykových struktur (The World Atlas of Language Structures, WALs, www.wals.info) rozlišuje mezi jazyky s dominantním slovosledem (výše zmíněnými šesti možnostmi) a jazyky, u kterých nelze určit jeden preferovaný typ, nýbrž dva dominantní typy. Co se týká jazyků s dominantním typem, jsou na prvním místě jazyky se slovosledem SOV, mezi které patří korejšтина i japonština. Čínština patří mezi jazyky se slovosledem SVO, kterých je o něco méně než jazyků se slovosledem SOV. WALs uvádí následující statistiku z celkem 1377 analyzovaných jazyků: 565 SOV, 488 SVO, 95 VSO, 25 VOS, 11 OVS, 4 OSV. Poslední tři kombinace jsou velmi řídké, dalších 189 jazyků bylo vyhodnoceno jako jazyky bez dominantního slovosledu. S touto typologií souvisí mnoho dalších rysů, například existence prepozitivnosti/postpozitivnosti (tj. předložek a takzvaných záložek, které bývají běžné u jazyků SOV v etn. korejštiny), postavení pomocného slovesa (v korejštině a dalších jazycích SOV pomocné sloveso následuje sloveso hlavní), pozice adjektivního atributu před nebo za jménem atd.

¹⁷ Strukturní typologie rozlišuje přitom jazykových typů: aglutinační, flektivní, izolovaná, introflektivní a polysyntetický. Korejšтина patří mezi jazyky aglutinační, čínština je azena mezi jazyky izolovanými, konkrétně mezi jazyky analytickými, u kterých lze gramatické funkce vyjádřit pouze pomocí slovosledu nebo pomocnými (funkčními) slovy. Jednotlivé typy jsou rozlišovány na základě preferovaných typologických rysů. Světový atlas jazykových struktur rozlišuje více než 100 typologických rysů (features) z oblastí fonologie, morfologie, syntaxe, slovosledu, lexikonu a mnoha dalších. Na základě těchto rysů již netřeba jazyky do preferovaných typů, nýbrž poukazuje na strukturní rozmanitost, na hojnost výskytu určitého rysu a přehlíží též k faktu, že některým jazykům nelze přiřadit žádné rysy předit, nebo se u nich neprojevují dominantní.

¹⁸ 송경안, 이기갑 외 (2008).

japonštinu, čínštinu a na které další (především indoevropské) jazyky a porovnává tyto na úrovni morfologické, syntaktické a strukturní typologie, se při zpracování této studie stala též praktickou přílohou.

Postup při zpracování lze rozdělit na tři úrovně, nejprve je třeba určit charakteristiky sinokorejského morfému, tj. stanovit kritéria pro analýzu jeho forem. Poté lze dále pracovat s konceptem sinokorejského morfému na úrovni slovtvorby. V této pozornost bude věnována sinokorejským morfémům s charakterem prefixu a sufixu a způsobem afixace. V případě morfémů s prefixálním charakterem bude třeba rozlišit prefixy, koenky a atributivy, morfémy se sufixálním bude třeba rozdělit na sufixy, koenky a závislá substantiva. Studie věnující se korejské slovtvorbě se zabývají především kompozicí a derivací, je proto vhodné rozdělit kompoziční a derivační sinokorejské výrazy. Kromě těchto způsobů slovtvorby existují však ještě některé další, kterým je v korejských studiích věnováno podstatně méně pozornosti. Tato práce jen okrajově zmíní i tyto méně produktivní způsoby tvorby slov. Poslední úlohou a souasně hlavním záměrem je klasifikace sinokorejských výrazů do slovních druhů. Tato bude založena na předchozí analýze sinokorejských morfémů. Systém slovních druhů „ušíť na míru“ sinokorejských slov bude vycházet ze stávajících systémů slovních druhů v moderní korejštině s přihlédnutím k systému slovních druhů v moderní čínštině. A koliv je z metodologického slovnědruhového systému čínštiny prakticky irelevantní. Cílem je stanovit kritéria pro určení vhodné klasifikace, nebo souasný systém devíti korejských slovních druhů sinokorejské části slovní zásoby neodpovídá. Zcela jistě nebude možné adaptovat ani stávající systém dvanácti čínských druhů ve své původní formě. Na tomto místě je nutné zamyslet se nad tím, jakému účelu má výsledná klasifikace sloužit, nebo samotná klasifikační kritéria (význam, forma, funkce atd.) jsou vždy ovlivňována cílem popisu. Záměrem klasifikace sinokorejské slovní zásoby je poukázat na specifika této části slovní zásoby, která se i přes velkou míru adaptace například asimilace, v mnohém liší od původní korejské slovní zásoby. Výchozími kritérii jsou význam, funkce a forma, při němž bude třeba určit, kterému z kritérií bude dána priorita.

1.4 Pohled jednotlivých kapitol

Tato diplomová práce se zabývá morfologií sinokorejské části slovní zásoby, ústředními tématy jsou zde otázky sinokorejské slovtvorby (vnitřní struktura spojení sinokorejského morfému) a klasifikace sinokorejské slovní zásoby do slovních druhů (vnitřní distribuce a

funkce složenin) – tj. dvě roviny. Přehlíženo je přitom k problematice slovo tvorby a slovních druhů v moderní čínštině. Smyslem tohoto srovnání je určit společné a rozdílné prvky v rámci morfologické jazykové typologie. Z tohoto důvodu je druhá kapitola věnována stručné typologické charakteristice obou jazyků. Spolu s tím představuje problematiku aglutinace a izolace a uvádí některé teoretické úvahy týkající se současného stavu a možného vývoje stávajících jazykových typů.

Kapitola třetí se obrací k otázkám konceptu sinokorejského morfému, slova, fráze a následně analyzuje způsob slovo tvorby. Čermák (2007) tuto disciplínu nazývá „tvorba slov a pojmenování“, toto širší pojetí zahrnuje nejen tvorbu slov (resp. jednoslovných pojmenování), ale týká se též víceslovných pojmenování. Mezi zde analyzované způsoby tvorby slov a pojmenování patří derivace neboli odvozování (파생법), což je způsob, který využívá afixů k odvozování slov. Dalším způsobem je kompozice neboli skládání (합성법), při které dochází ke spojení dvou nebo více autosémantických základů. Mezi základní typy kompozice patří koordinace a determinace. V této pozornost je věnována sinokorejským afixům a způsobům prefixace a sufixace. Nechybí ani porovnání s převládajícími korejskými výrazy. Zvláštním způsobem tvorby slov je tzv. zkracování (zkracování) ili tvorba zkratk. Ve třetí kapitole je pojednáno též o tomto způsobu tvorby, jenž má výhradně ekonomickou povahu. V menším rozsahu je pojednáno též o dalších možnostech slovo tvorby, mezi které patří konverze, kolokace, iterace a reduplikace.

Kapitola čtvrtá si klade za cíl klasifikovat sinokorejskou slovní zásobu a vymezit zvláštní systém slovních druhů pro tuto část slovní zásoby. Zde se naskytá zajímavá otázka: Bude možné použít existující systém korejských slovních druhů, který je založen na domácích korejských slovech nebo bude naopak výhodnější využít systému čínských slovních druhů? Vzhledem k povaze sinokorejských výrazů je zřejmé, že nebude možné adaptovat ani systém převládajících korejských slov ani systém čínský ve své převládající formě, nýbrž bude třeba systém převládajících slov i vytvořit zvláštní systém odpovídající sinokorejské části slovní zásoby.

Poznámka:

K přepisování korejských slov do češtiny je využívána česká vědecká a odborná transkripce.

2. Korejščina a ínština jako jazykové typy

Ze za átku je třeba uvést, že „jazykové typy“ jsou konstrukty a žádný jazyk nemá rysy výhradně jednoho daného typu. Zařazení k jazykovému typu tak probíhá na základě rysů převažujících. Z typologického hlediska se korejščina řadí mezi jazyky aglutinační aneb je považována za jazyk s převážně aglutinačními rysy, přičemž má i rysy jiných jazykových typů. Výrazným rysem aglutinačních jazyků je vysoký počet gramatických morfémů spojených za sebe a připojovaných ke konci slova. K vyjádření gramatických funkcí slouží vedle afixů také partikule. Oproti tomu ínština, jež patří mezi jazyky izolacionální, vyjadřuje gramatické funkce pomocí slovosledu a tzv. funkčních slov. Přesto slova převzatá z ínštiny tvoří podstatnou část korejského jazykového fondu a lze je považovat strukturně za aglutinačního jazyka.

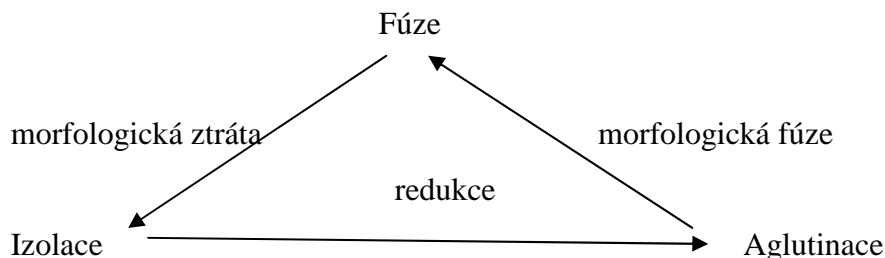
Termín¹⁹ označuje „analytický“ za alternativní název pro „izolacionální“ jazyk. Izolacionální jazyky jako např. ínština nebo vietnamština mají relativně málo derivací i flektivních morfémů, z tohoto důvodu obvykle tvoří slova skládáním volných morfémů ve složeniny. Velké množství slov v izolacionálních jazycích je monomorfemických a též zároveň monosylabických, ani složeniny ovšem rozhodně nejsou výjimkou, naopak v moderní ínštině je jich více než slov monomorfemických. V ínštině složenin v ínštině sestává ze dvou morfémů (v ínštině reprezentovaných ve dvou slabikách)²⁰. Pojem „izolacionální“ jazyk je tedy v případě ínštiny konceptem poněkud relativní, nebo ideální stav 1 morfém = 1 slovo zdaleka neplatí ve všech případech. První český jazykovědec V. Skalický v nově velké části své práce jazykové typologii, mezi analyzované jazyky v jeho studiích patří též ínština, kterou ovšem nepřikládal k izolacionálnímu typu. A typologie rozhodně není jednotná disciplína a názory v ní se velice liší, v případě ínštiny se v ínštině dokonce přiklání k izolacionálnímu typu jazyka. Oproti tomu V. Skalický považuje ínštinu za jazyk polysyntetický a toto stanovisko podkládá mnohými příklady, ve kterých polysyntetickou ínštinu srovnává s izolacionální angličtinou. Mezi jeho argumenty patří skutečnost, že v ínštině existuje velké množství složenin, což ovšem odporuje konceptu izolacionálního jazyka. Stejně tak ani vysoký počet homonymů v ínštině neodpovídá izolacionálnímu typu. Kompozice je považována za opak izolace. V polysyntetických jazycích není obvyklá klasifikace na prvky základní a formální, což je dalším důvodem pro řazení ínštiny k polysyntetickému typu. V ínštině lze slova klasifikovat pouze podle jejich významu a funkce.

¹⁹ Termín, F. (2001). *Jazyk a jazykověda*. Praha: Karolinum.

²⁰ Mnohé studie se zaměřují výhradně na dvouslabičné složeniny v ínštině (a korejštině), např. 장혜진 (2011)

Jazyky lze rozdělit na základě považujících rysů do pěti základních jazykových typů (aglutinační, flektivní, izolace, introflektivní a polysyntetický), přesto však žádný jazyk nepředstavuje pouze jeden typ. Archaická čínština byla pravděpodobně jazykem výhradně izolace, který se ovšem vyvinul směrem k polysyntetickému typu. V současné době je sice čínština běžně rozlišována mezi jazyky izolace, s ohledem na Skaličkovu odvodnění je ovšem záhodné uznat též její významný rys polysyntetický. Izolace rozlišuje v tu na maximální počet slov, kdežto polysynteze slova naopak spojuje tak, aby jich ve větě bylo minimum. V čínštině narážíme na oba tyto jevy, proto je vhodné přidat jí status izolace jako typu jazyka s výrazným rysem polysynteze. Toto tvrzení se první pohledem může jevit jako paradoxní, avšak výše uvedené argumenty potvrzují jeho relevantnost.

Již od 19. století se lingvisté domnívají, že jazyky postupem času mění svůj morfologický typ. E. Sapir v roce 1921 tímto zdůvodnil fakt, že jazyky nemohou nikdy dosáhnout dokonalého morfologického typu. Pro morfologický typ znázorňuje formou uzavřeného trojúhelníku, jenž je úpravou dříve navrženého konceptu německého jazykovědce A. Schleichera, který spolu s W. v. Humboldtem navrhl rozdělení jazyků na základě morfologických kritérií na analytické a syntetické jazyky.

Obrázek 1. Evoluční teorie morfologického typu

Watanabe²¹ stejnou myšlenku znázorňuje pohybem v kruhu, ve kterém se flektivní jazyky stávají podobnějšími jazykům izolace, izolace aglutinačním a aglutinační flektivním. V souvislosti s tím připouští, že „třeba za několik set let bude angličtina a její podobné jazyky izolace, čínština bude aglutinační a japonština flektivní.“²² Autor ve své studii tvrdí, že ač je japonština aglutinačním jazykem, lze mluvit o „ohýbání“ sloves, což je jev, který svou podstatou odpovídá časování sloves ve flektivních jazycích. Další jevy odklonu od aglutinace se objevují v hovorové japonštině. V korejštině je též často o „ohýbání“ u sloves a o

²¹ Watanabe, M., přel. Švarcová Z. (2008). *O podstatě japonského jazyka*. Praha: Karolinum. s.148-149

²² viz pozn. 21

flektivních koncovek.²³ Naopak odvozování slov v íňštin p ípomíná rys aglutina ního jazyka.

2.1 Stru ná typologická charakteristika korejštiny

Z hlediska typologie (언어유형학, 언어유형론) korejština nepochybn pat í do skupiny jazyk aglutina níh (교착어, 첨가어, 부착어), které se vyzna ují p edevším vysokým po tem gramatických morfém (문법형태소) azených za sebe a p ípojovaných ke ko eni slova (어근). K vyjad ování gramatických funkcí slouží vedle, p ípony (접미사, 뒷가지), vpony (접요소), partikule (조사) a koncovky (어미). Tento rys mají jazyky aglutina ní spole ný s jazyky flektivními, nicmén na rozdíl od jazyk flektivních (굴절어) je zde velmi nízká homonymie (동음이의어) gramatických morfém , které obvykle zastávají jedinou gramatickou funkci, ímž jsou výrazn lépe rozlišitelné hranice morfém . Klasifikace slovních druh je specifická tím, že v korejštin neexistují spojky (a koliv je misioná i úsp šn nacházeli, nejsou vy le ovány jako zvláštní slovní druh, jejich funkci plní p evážn tzv. spojovací koncovky i jiné partikule) a p edložky (jsou vyjad ovány bu pomocí samotných pádových koncovek, ásticemi nebo jejich kombinací, navíc existují také „záložky“ neboli postpozice, které se kladou za jména), slovesa se rozdují na d jová (동사) a kvalitativní (형용사)²⁴, p í emž slovesa kvalitativní plní funkci adjektiv (lze íci, že d jová slovesa plní v zásad tutéž funkci, také mají adnominální participiální tvary atd.), která jako vlastní slovní druh vy le ována nejsou. Adjektiv m v podstat odpovídá slovní druh atributiv (관형사), i když to nejsou p ídavná „jména“. Sloveso je považováno za nejd ležit jší slovní druh, v hojném po tu jsou užívány nominální tvary sloves a deverbálních substantiv. Dále se aglutina ní jazyky vyzna ují nerozlišováním jmenného rodu a neexistencí len . Korejšťina má slovosled (어순) typu S-O-P (subjekt-objekt-predikát), p í emž len determinující je vždy v pozici p ed lenem determinovaným.

²³ Nap . 목정수 (2009) a n kte í další lingvisté srovnávají flektivní koncovky n kterých indo-evropských jazyk (zejména oblíbené jsou p íklady z francouzštiny) s „flektivními“ koncovkami v korejštin .

²⁴ Rozdulení slovních druh je v korejštin vcelku jednozna né, nicmén kategorie sloves je r znými v dci r zn pojímána. Školská normativní gramatika uznává rozdulení na d jová a kvalitativní slovesa, krom toho se ovšem v korejské jazykov d objevují i další koncepty, viz níže v kapitole o slovních druzích .

2.2 Stručná typologická charakteristika íštiny

íština patří mezi jazyky izolací (고립어), pro které platí, že v ideálním případě jeden morfém odpovídá jednomu celému slovu. Jak již bylo zmíněno výše, V. Skalička íštinu pokládá za typ polysyntetický. V této práci je proto na íštinu nahlíženo jako na jazyk izolací s výrazným rysem polysynteze. Žádný jazyk neodpovídá zcela jednomu vyhraněnému typu, tudíž i v íštině existují některé flektivní afixy a možné jsou též některé derivační procesy. Co se týká slovo tvorby, mnoho slov je složených zejména ze dvou morfémů, tímto často odpovídají dvě slabiky, existují však i víceslabiková slova. Důvodem pro rozdílení íštiny mezi jazyky izolací, je výrazný podíl monomorfemických slov. Nicméně je nutno připravit, že ačkoli je jejich počet značně vysoký, převyšuje počet kompozit toto číslo. Nalézáme zde například velké množství složených sloves.

Izolací jazyky bývají často jazyky tónové, íština má tedy i fonemické tóny²⁵. Stejná sekvence hlásek může mít proto i zcela odlišné významy v závislosti na tónu. Co se týká slovosledu íštiny, je typu S-P-O (subjekt-predikát-objekt). Charakteristické pro analytické jazyky je syntaktické určení gramatických vztahů, tedy skrze volné morfémy. Slovosled nemůže využívat takové volnosti jako v korejštině, kde jsou gramatické vztahy vyjádřeny prostřednictvím vázaných morfémů. V íštině existuje velké množství funkčních slov. Pojmy „izolací“ a „analytický“ jazyk bývají považovány za synonyma, někdy se však rozlišují tak, že se termín „izolací“ vztahuje k pojetí morfému a slova, které by si v ideálním případě měly odpovídat v poměru 1:1, pojem analytický se vztahuje k možnosti vyjádření gramatických vztahů syntakticky. Je tedy možné považovat íštinu za jazyk analytický, ale upřít jí rys izolací, pokud bychom jí chtěli přidat spíše k jazykům polysyntetickým. Opakem tohoto tvrzení ovšem neplatí, jazyky výrazně izolací musí totiž být nutně analytické (například angličtina).

Mezi mnohé rysy, které morfologická typologie porovnává, patří jev prefixace vs. sufixace, íština jakožto i korejština patří mezi jazyky silně sufixací. A koliv se tento jev týká flektivní morfologie, je relevantní v tomto ohledu porovnávat i jazyky, které zdánlivě žádnou morfologii nemají. Pravdou je, že jev sufixace se objevuje též v analytické íštině, může například vyjádřit množné číslo pomocí sufixu plurálu.

²⁵ V íština vysoce izolací jazyk se nachází v jižní Asii, stejně tak jako v íština komplexně tónových jazyk. Je proto možné, že tato korelace není významná pro typologické srovnání jazyků, ale že se jedná pouze o vlastnost jihoasijského jazykového areálu.

3. Sinokorejská morfologie

Tato diplomová práce se zabývá sinokorejskými výrazy v moderní korejštině z hlediska morfologie. Morfologie zcela jistě patří mezi základní jazykové disciplíny a spolu se syntaxí spoluvytváří oblast zvanou „gramatika“. Definice samotné morfologie se však u mnohých jazyků liší. Vzhledem k tomu, že tato práce je vedle syntaxe a jazykové typologie zaměřena právě na morfologii, je nezbytné stanovit definici pro tuto disciplínu. Příruční mluvnice češtiny (Karlík, Nekula, Rusínová 2003) morfologii definuje stručně jako „část gramatiky, která pojednává o slovních druzích z hlediska jejich forem a základních významů těchto forem“. Jelikož otázka slovních druhů nemá v korejštině dodnes jednoznačné řešení a určení slovních druhů z hlediska původních korejských slov a sinokorejských slov se poněkud liší, klade si tato práce za cíl klasifikovat sinokorejskou slovní zásobu na slovní druhy s ohledem na typologické rozdíly, případně shodnosti s čínštinou. První český lingvista F. Čermák (Čermák 2001) definuje morfologii následovně: „Obecně se morfologií míní ta oblast gramatiky, která studuje povahu a chování morfémů; podle jejich dvou dosti odlišných typů se pak dělí i morfologie, a to na morfologii v užším a širším smyslu. Morfologie v užším smyslu se v podstatě kryje s flexí, tj. deklinací a konjugací, popřímo i komparací, pokud je jazyk ovšem má (například čeština je na tento typ morfologie bohatá, čínština však nemá žádnou). Morfologie v širším smyslu (která v ní jaké formy existuje v každém jazyku) se týká tvoření slov (slovotvorby), resp. tvoření pojmenování, a zahrnuje derivaci, kompozici, zčásti i kombinaci slov (kolokace) a další typy, zvl. konverzi, abreviaci, univerbizaci aj.“ Normativní gramatika korejštiny (남기십, 고흥근 2010) nabízí též obsáhlejší definici: „Morfologie (형태론, 形態論) je oblast podřízená gramatice, která se zabývá formálními specifikami slov a jako taková vytváří důležitou součást gramatiky spolu se syntaxí (통사론, 統辭論), která se zabývá způsobem stavby vět a významovou analýzou vět. (...) Morfologie se zabývá nejen flexí, ale zahrnuje též slovotvorbu (단어형성법 nebo běžně též 조어법).“ Dle této definice morfologie studuje flexi a slovotvorbu, flexe dále zahrnuje flexi úplnou (완전굴절법) a flexi částečnou (준굴절법). Flexi úplnou je míněno připojování koncovek ke kmeni slova (완전굴절법 = 어간+어미), kdežto flexi částečnou je míněno připojování partikulí za nomina (준굴절법 = 체언+조사). Tato diplomová práce zkoumá sinokorejskou slovní zásobu především z hlediska morfologického, soustředí se proto na analýzu sinokorejských morfémů, rozdělení slovních druhů, možnosti slovotvorby a flexe, kterou lze nalézt též v korejštině jakožto aglutinačním jazyku.

Cílem analýzy sinokorejských morfémů a jejich schopností tvoření slov je sestavení vhodného systému slovních druhů, který bude odpovídat specifikům sinokorejských výrazů. Východiskem této analýzy je nejen morfologie převážně korejská, ale též čínská (je-li možné mluvit o existenci morfologie v čínštině).

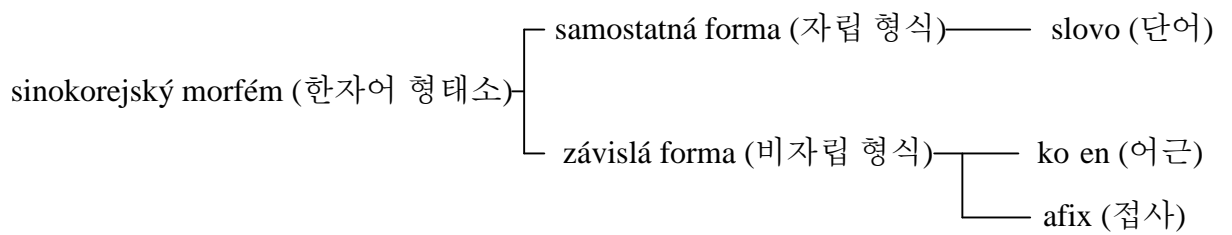
Mezi hlavní otázky této kapitoly patří nejednoznačnost sinokorejských morfémů v tom smyslu, že mohou vystupovat v různých gramatických a syntaktických funkcích a mít přitom stejnou formu. K tomu, aby bylo možné blíže analyzovat možnosti slovo tvorby, je třeba stanovit kritéria pro formu sinokorejské funkční jednotky. Dále je nezbytné zabývat se otázkou relevantnosti výlenění sinokorejských afixů. Problémem přitom zůstává povaha těchto morfémů, která jim umožňuje plnit souasně funkce afixů (prefixů a sufixů), ale též samostatných i nezávislých substantiv a atributiv. Z tohoto důvodu je třeba určit kritéria pro morfémy s afixativním (prefixativním, sufixativním) charakterem.

Mezi hlavní způsoby tvoření sinokorejských slov patří odvozování (derivace) a skládání (kompozice). O možnostech sinokorejské slovo tvorby dále pojednává oddíl 3.2, kde je představen mimo jiné problém rozlišení složeného a odvozeného slova a též obtíž při rozeznávání složeného slova a víceslovného pojmenování (sousloví). Sinokorejská slova mohou mít tvar jediné slabiky, nejčastěji sestávají ze 2-3 slabik, mohou být však i mnohem delší. V oddílu 3.8 jsou sinokorejská slova klasifikována z hlediska počtu slabik, přičemž jsou znázorněny možnosti tvoření slov i úpravou počtu slabik.

Tato kapitola nahlíží na možnosti tvoření slov ze sinokorejských morfémů, zejména korejských a sinokorejských morfémů, zabývá se ale též vlivy cizích, čínských a japonských slov. V případě sinokorejských slov se nabízí mnoho způsobů pro tvoření zkratk. Stanovit pravidla pro zkracování však není jednoduché. O tomto problému více viz oddíl 3.7.

3.1 Forma sinokorejské funkční jednotky

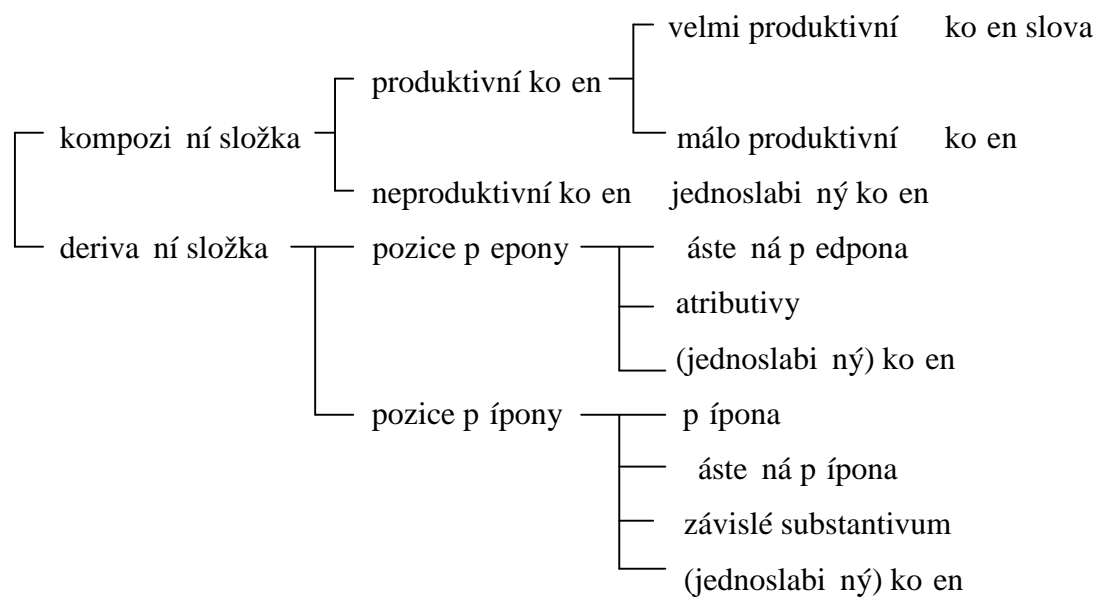
K tomu, aby bylo možné určit jakým způsobem se sinokorejské morfémy podílí na slovo tvorbě, je třeba nejprve analyzovat typy sinokorejských funkčních jednotek (한자어 기능 단위의 유형). Základním rozdělením sinokorejských jednotek je rozlišení samostatných forem (자립 형식) a závislých forem (비자립 형식 nebo 의존 형식). Samostatné formy fungují jako slova, závislé formy se dále dělí na kořeny a afixy. Toto rozdělení je znázorněno na následující obrázku:

Obrázek 2. Základní rozdělení sinokorejských morfém

Samostatné formy vystupují jako samostatná slova, mohou k nim být připojovány koncovky i partikule, s dalšími morfémy mohou skládat nová slova a mohou přijímat afixy a podílet se tak na procesu derivace. Vzhledem k tomu, že s vymezením samostatných forem nejsou v této obtíže, není nutné tyto dále analyzovat. V porovnání s tím je klasifikace závislých forem o něco složitější. Závislé formy se podílejí na procesu kompozice (합성법) jako ko eny a na procesu derivace (파생법) jako afixy (접사), tedy prefixy (접두사) a sufixy (접미사). Při analýze slovtvorných jednotek je tedy třeba rozlišovat mezi ko eny jako jednotkami ke skládání slov a afixy jako jednotkami k odvozování slov. Ko eny lze dále rozdělit na produktivní (생산적 어근) a neproduktivní ko eny (비생산적 어근). Produktivní ko eny mohou nebo nemohou být samostatné. Neproduktivní ko eny jsou jednoslabičné ko eny, které se nepojí s dalšími morfémy. Z hlediska derivačního procesu se morfémy rozdělují na prefixální a sufixální. Ve funkci prefixu se mohou objevit ástečné předpony (준접두사), atributivy (관형사, které jsou v korejské gramatice brány jako samostatná slova, slovní druh) nebo (jednoslabičné) ko eny (단음절 어근). Koncept ástečné předpony i předpony se objevuje u některých korejských autorů, kteří se blíže zabývají otázkou sinokorejského morfému jako formální jednotky. Tento koncept však není velmi rozšířený a mnoho autorů rozlišuje pouze mezi předponami a předponami. Na místo sufixu mohou být předpony (접미사), ástečné předpony (준접미사), závislá substantiva (의존 명사) nebo jednoslabičné ko eny (단음절 어근). Lze říci, že morfémy závislé formy jsou svou povahou kdesi uprostřed mezi afixem a ko enem. ástečné předpony a předpony mohou vystupovat též v jiných funkcích, proto nejsou nazývané jednoduše předpony i předpony.

Obrázek níže znázorňuje zde popsané rozdělení sinokorejských morfému jako kompozičních a derivačních složek.

Obrázek 3. Rozd lení sinokor. morfém na složky kompozi ní a deriva ní

3.2. Skládání a odvozování slov

F. ermák uvádí, že o “kompozici stejně jako o derivaci lze bezpečně mluvit jen u jazyků psaných latinkou a u některých dalších, tj. tam, kde jsou hranice mezi slovy zřejmé a lze dodržovat jejich diskrétní způsob záznamu. V jazycích znakových (jako je čínština i laotština), kde se hranice mezi skupinami slov (kolokacemi) a slovy vždy dobře nepoznají, a to nejen v písmu, pak také proto do značné míry splývá kompozice a tvorba kolokací (v jistém smyslu je tomu však podobná i například situace v angličtině). Avšak právě v těchto jazycích je tento způsob tvoření spolu se syntaktickou konverzí základní”²⁶. V korejštině psané korejskou abecedou (hangul) jsou hranice mezi slovy zřejmé, v případě sinokorejských slov určení hranice slova není vždy jednoznačné, a proto je problematické určit, zda se jedná o jedno složené slovo nebo víceslovné pojmenování (sousloví, kolokace). Oddělené psaní není vždy jednotně dodržováno, proto je možné narazit na stejný výraz psaný zvláště i dohromady, srov. například Täuk ns Ikisulj nguso 대우건설기술연구소 a Täu k ns l kisul j nguso 대우 건설 기술 연구소. Zde se první varianta jeví jako kompozitum, ale druhá varianta je bezesporu slovní spojení sestávající ze čtyř samostatných výrazů. Tento příklad pouze demonstruje obtížnost při rozlišování. V psané čínštině nebo japonštině se mezery mezi slovy nedělají.

²⁶ ermák, F. (2007). *Jazyk a jazykověda*. Praha: Karolinum. s.146-147

V korejštině oddělené psaní existuje, jeho pravidla jsou však velice často porušována, zejména v případě sinokorejských výrazů.

Slovní zásobu lze rozdělit z hlediska slovo tvorby na slova prvotní (neutvořená) a slova fundovaná (utvořená). Co se týká vztahu fundace, rozlišují se dva hlavní typy tvorby slov: a) slova odvozená (파생어) a b) slova složená (합성어). Slova odvozená obsahují pouze jeden slovní fundující základ, kdežto ve slovech složených jsou zastoupeny dva a více slovních základů.

a) *t ngsan* 등산 *t ngsanga* 등산가 *horolezectví* *horolezec* (slovní základ 등산 +sufix -가)

b) *suj ng* 수영 + *hada* 하다 *suj nghada* 수영하다 *plavání* + *d lat* *plavat* (dva slovní základy)

V první příkladu (a) se slovo 등산 stává slovo tvorným základem. Slovo tvorný základ bývá často shodný s kořenem základového slova nebo s jeho tvaroslovným kmenem. Nová slova se odvozují od základového slova pomocí afixů a koncovek, tyto se hromadně nazývají formanty. Při odvozování může být součástí uplatněna jak prefixace, tak i suffixace například *pi-kwahak* (비 - 과학 - 적). Afixy, tedy odvozovací předpony a přípony mají hlavní slovo tvorný význam, mohou mít ovšem též pouze význam gramatický nebo honorifikační. V případě sinokorejských afixů žádné gramatické ani honorifikační afixy uplatněny nejsou. Co se týká koncovek, které mají především gramatickou funkci, jsou sice korejského původu, ale jsou připojovány nejen k původně korejským, ale i k sinokorejským slovo m. Jedná se zde zejména o pádové partikule ujmenné a koncovky dějových a kvalitativních sloves. Mezi základní typy tvorby sinokorejských slov patří: derivace (odvozování pomocí afixů) a kompozice (skládání). V korejštině je dále uplatněno též tvoření slov alternací (střídáním hlásek), které je však běžné pouze v případě původně korejských slov, a tvorba slov transformací slovních druhů, které v případě sinokorejských slov probíhá prostřednictvím slovních druhových přípon.

3.2.1 Derivace

Mezi derivací prostředky patří afixy, tj. prefixy (předpony) a suffixy (přípony) a koncovky, případně jejich kombinace. Výsledkem tvorby slov prostřednictvím derivace či odvozování je derivát (odvozenina). Typická je derivace substantiv, která bývá často již sufixální a může být velmi bohatá na předpony a přípony. V případě korejštiny je velmi běžná též

derivace prefixální, p esto ovšem jsou po et a možnosti sufix vyšší. Afixy mají p edevším slovotvorný význam, jako nap . sinokor. prefixy tä 대- *velký*, so 소- *malý* (tä-tosi 대-도시 *velkom sto*, so-tosi 소-도시 *malom sto*) nebo sufixy – ka -가, - u i -주의 (jesul-ka 예술-가 *um lec*, mindžu- u i 민주주-의 *demokracie*). N které p ípony mají schopnost transformovat slovní druh, nap . – k (-적) je užíváno k odvozování „adjektiv“ nebo spíše jmen s defektním paradigmatem, jelikož adjektiva jak je známe z eštiny v korejštin neexistují – k in (개인) *jedinec* k in k (개인적) *individuální*, k in k ro (개인적으로) *individuáln* , k in kin (개인적인) *individuální* atd. Povaha afix je funk n i sémanticky velmi pestrá. Afixy mohou být ist gramatické, obecn kategoria ní (zvl. slovn druhové), mohou mít význam r zného kognitivního druhu i povahy pragmatické. Korejšтина k odvozování využívá prefix a sufix , asté jsou též odvozeniny prefixáln -sufixální.

Více o možnostech derivace viz. v oddílu 3.3 a u jednotlivých slovních druh v kapitole 4.

3.2.2 Kompozice

P í skládání slov dochází ke spojení dvou p íp. více slovních základ v nové slovo. Kompozitum (složenina) se píše dohromady jako jediné slovo. V p ípad sinokorejských výraz lze asto t žko rozlišit, zda se jedná o složené slovo nebo víceslovné pojmenování (sousloví, kolokaci). asto nejsou dodržována pravidla odd leného psaní a n která složená slova p íp. sousloví se objevují ve více variantách jako nap . hj nd kug (현대국어) a hj nd kug (현대 국어) *moderní korejština*.

Velmi astá jsou slovesná kompozita, u p v. kor. slov se jedná hlavn o spojení dvou sloves (nap . ollakada 올라가다 *stoupat*), u sinokorejských sloves je spojení s p v. korejským pomocným slovesem vždy nezbytné. Vzhledem k tomu, že sinokorejské morfémy mají p evážn jmenný charakter je b žné spojení sinokorejského substantiva a p v. kor. pomocného verba (nap . jorihada 요리하다 *va it*). Z hlediska významového vztahu mezi ob ma složkami kompozita se složeniny rozd lují na kompozita koordina ní a subordina ní (determina ní). Složeniny koordina ního typu obsahují dv složky, které jsou funk n rovnocenné, ve vzájemném vztahu koordinace, je to spojení sou adné. Koordina ní spojení slov je možné p edevším u slov, která mají podobný lexikáln -gramatický charakter, nap . jméno+jméno.

Možná je též reduplikace (zdvojení) stejného výrazu nap . kakkak (각각) *každý*, ta je považována za zvláštní druh koordina ního složení a je b žná p edevším u onomatopoií p v. korejského p vodu. Ve složeninách subordina ních je první složka ke druhé složce ve vztahu subordinance, to znamená, že první složka má funkci ur ující (determinující) a druhá složka je tou ur ovanou (determinovanou). Jde o spojení len nestejnorodých, z nichž se jeden pod izuje druhému. ídícím lenem je možné se zeptat na len závislý.

Možnosti skládání slov výhradn ze sinokorejských morfém jsou následující:

1) Samostatné sinokor. slovo + samostatné sinokor. slovo samostatné sinokor. slovo

(자립 한자어 + 자립 한자어 자립 한자어)

nap . k ms k 검색 (檢索) *vyhledávání*, nambuk 남북(南北) *jih a sever*, hjanggi 향기(香氣) *v n*

2) Samostatné sinokor. slovo + závislé sinokor. slovo samostatné sinokor. slovo

(자립 한자어 + 의존 한자어 자립 한자어)

nap . kjobok 교복(校服) *školní uniforma*, kuk k 국적(國籍) *národnost*, tadž ng 다정(多情) *p ív tivost*

3) Závislé sinokor. slovo + závislé sinokor. slovo samostatné sinokor. slovo

(의존 한자어 + 의존 한자어 자립 한자어)

nap . kongbu 공부(工夫) *studium*, nongsa 농사(農事) *práce na poli*, aj n 자연(自然) *p íroda*

Existují též sinokorejská složená slova, jejichž jednotlivé složky odd len nemají význam, p esn ji e eno p vodní ínský morfém význam sice má, ale v korejštín takový morfém nem že stát samostatn , navíc v t chto slovech vytvá í ve spole né kombinaci význam zcela nový, nap . kidok 기독교(基督) *k es anství*, tokil 독일(獨逸) *N mecko*, apj n 아편(阿片) *opium*, chalna 찰나(刹那) *chvíle* (v n kterých citovaných p íkladech je „novost“ významu dána tím, že jde o fonetický p epis – tj. využití fonetické složky znaku; srov. 찰나 – kšana (sans.))

Samostatná sinokorejská slova (자립 한자어) lze rozd lit podle po tu slabik na:

- Jednoslabi ná: kang 강(江) *eka*, bok 복(福) *št stí*, hu 후(後) *pozd ji*
- Dvouslabi ná: kjojuk 교육(教育) *vzd lání*, mir 미래(未來) *budoucnost*
- T íslabi ná: kugmunp p 국문법(國文法) *korejská gramatika*
- ty slabí ná: tongs nambuk 동서남북(東西南北) *sv tové strany*, mus n nhwa 무선전화(無線電話) *bezdrátový telefon*

- P ti- a víceslabí ná slova také existují, u mnohých z nich je však diskutabilní, zda se nejedná o víceslovné pojmenování.

3.2.3 Další zp soby tvo ení slov

Je-li e o zp sobech tvo ení slov v (sino)korejštin a ínštin , je vedle derivace a kompozice možné zmínit též pojem „konverze“, který ozna uje jeden ze zp sob slovo tvorby a je uplat ován tím více ím mén má jazyk flexe. Zde však vyvstává otázka, zda je v ínštin v bec nutné mluvit o konverzi a p evád ní jednoho slovního druhu do druhého. Spíše lze íci, že v daném jazyce má daná skupina slov schopnost plnit r zné v tn lenské funkce; jinými slovy – takzvané p evád ní se možná d je mezi kategoriemi projektovanými z jiného jazyka. Slovní druhy nejenomže nejsou danému jazyku inherentní, ale stejn tak nejsou ani univerzální. V ínštin slova plní funkci r zných slovních druh beze zm ny své formy a významu, resp. p ejímají funkce v souvislosti s novou syntaktickou pozicí.

Dále je nezbytné zmínit též zp soby iterace (opakování) a reduplikace (zdvojení), tento zp sob je v p ípad slov p v. korejských a sinokorejských aplikován pon kud rozdíln . Uplat ován je p edevším p i tvorb onomatopoií, které se v korejštin i ínštin hojn vyskytují, ale objevuje se též v p ípad intenzifikace nap . v ínském h o (好) s významem „dobrý“ a zdvojeném h oh o (好好) s významem „velmi dobrý“. V korejštin nap . slovo kakkak (각각) *každý*, cha cha (차차) *postupn* .

Vedle t chto zp sob jsou uplat ovány též kolokace, tj. víceslovná pojmenování (sousloví). Mezi tyto pat í víceslovné termíny, frazémy a idiomy. V p ípad sinokor. slov asto bývá obtížné ur it, zda se jedná o kompozici nebo víceslovné pojmenování.

Zvláštním zp sobem tvo ení slov je tzv. abreviace (zkracování) ili tvo ení zkratk.

3.3 Sinokorejské afixy

Narozdíl od p vodních korejských afix nelze snadno stanovit kritéria pro ur ování sinokorejských afix . Z hlediska p ipojování afix , je struktura stejná pro všechny typy složených sinokorejských slov. Nezáleží na tom, zda jsou morfémy samostatné nebo závislé, ani zda se p ipojují k sinokorejskému i p v. korejskému morfému.

Typické pro sinokorejská slova je schopnost fungovat jako ko en slova (어근) nehled na to, zda se jedná o morfém samostatný i závislý. Je obtížné klasifikovat sinokorejské prefixy a sufixy. Nezáleží p itom ani na tom, zda slovo sestává ze dvou, t í, ty nebo více slabik. Struktura je vždy stejná, p edpony i p ípony se p ipojují stejným zp sobem, nap . kal ng 갈증(渴症) žízen / pj nbi ng 변비증(便秘症) zácpa.

Zde vyvstává otázka, zda má v bec smysl vy le ovat zvláš sinokorejské afixy, když velmi asto fungují stejn jako substantiva.

Jak t žké je vyhradit zvláš sinokor. p edpony a p ípony ukazují následující p íklady²⁷:

a) K pj khwaes kojuhan mir l n kkil su issa. 그 벽화에서 고유한 미(美)를 느낄 수 있다. *Z té fresky lze cítit tradi ní krásu.*

b) misul 미술(美術) *um ní*, miin 미인(美人) *kráska*, mimo 미모(美貌) *krásný vzhled*

c) chanmi 찬미(讚美) *chvála*, chumi 추미(醜美) „ošklivost“ a „krása“, umi 우미(優美) *elegance*

d) misonj n 미소년(美少年) *krásný chlapec*, minamdža 미남자(美男子) *krásný muž*, mi isik 미의식(美意識) *smysl pro krásu*

e) 인간미(人間美) *lidskost*, 자연미(自然美) *p irozená krása*

Stejný sinokor. morfém mi 미(美) zde vystupuje v n kolika r zných funkcích. Ve v t (a) nepochybn vystupuje ve funkci samostatného substantiva, ke kterému je p ipojena akuzativní pádová koncovka - r l -를. V p íkladech (b) plní funkci první, tedy determinující složky v subordina ním kompozitu. Naopak p íklady (c) p edstavují tento morfém jako druhou složku složeného slova, tentokrát však v koordina ním kompozitu. V p ípad p íklad (d) a (e) p sobí morfém 미(美) opravdu jako afix, v (d) se p ipojuje ke ko eni slova jako prefix a v (e) jako sufix. V p ípad (e) se ovšem m že jednat též o spojení samostatného a závislého substantiva. Z tohoto vyplývá d vod pro je nejasná povaha sinokor. morfém p í inou nemožnosti jednozna ného vymezení sinokorejských afix . N kte í lingvisté, nap . No Mj ng-h i proto doporu ují používat spíše názvy *sinokorejská slova s charakterem afix* (접사성 한자어), *sinokorejská slova s charakterem prefix* (접두사성 한자어) a *sinokorejská slova s charakterem sufix* (접미사성 한자어).

N které sinokorejské výrazy mohou být zárove atributivem i sinokorejským slovem s charakterem afixu. Toto tvrzení dokládají následující p íklady:

²⁷ 신기상 (2005). 현대국어 한자어 (Sinokorejská slova moderní korejštiny). 서울: 북스힐. S. 150-151

f) pj l 별(別) : Pj l isanghan sorir l ta t tkenne. 별(別) 이상한 소리를 다 들겠네. *Vyslechne si úpln divné e i.*

g) pj l-별- (別) : Pj l ch ndžiga ngätönda. 별천지(別天地)가 전개된다. *Jiný sv t se otev el.*

h) -pj l -별(別) : hangnj npj llo kjosir l ttaro ss mnida. 학년별(學年別)로 교실을 따로 쥙니다. *Máme t ídy odd lené.*

P íklad (f) p edstavuje morfém pj l 별(別) ve funkci atributivu, který blíže ur uje následující participium. V p íkladu (g) vystupuje tento stejný morfém v roli prefixu a v p íkladu (h) plní funkci sufixu.

3.3.1 Sinokorejské prefixy

Sinokorejské prefixy nebo morfémy s charakterem prefixu je asto t žké odlišit od atributiv nebo ko en složených sinokorejských slov. No Mj ng-h i²⁸ navrhuje n kolik možných zp sob jak prefixy odlišit od atributiv a slovotvorných ko en . Tvrdí, že je možné tyto rozlišovat stejným zp sobem jako p v. kor. prefixy a atributivy. Navrhuje p itom ty i rozlišovací kritéria: a) odd litelnost (형태적 분리성), b) omezení v distribuci (분포상 제약), c) rozsah toho, co mohou modifikovat (수식 범위 한정), d) nemožnost substituce (대치 불가능성). P edpona je svou formou závislá na p ipojovaném kmenu, atributiv je též závislý na substantivu, které modifikuje. Míra této závislosti se ovšem nepatr n liší, nebo p edponu od kmenu odd lit nelze, kdežto mezi atributiv a substantivum lze vložit další morfém. Takto je možné spojení atributivu a podstatného jména tang j l cha 당(當) 열차 *ur itý vlak* rozší it na tang pusanhäng j l cha 당 부산행 열차 *ur itý vlak do Pusanu*. Mezi p edponu a kmen však není možné vložit další morfémy, nap . chin m ni 친(親) 어머니 * chinkch n m ni 친큰어머니. Co se týká distribuce, vykazují p edpony jistá omezení. V p ípad sinokor. p edpon tato omezení sice nejsou natolik výrazná jako u p v. korejských prefix , ale p esto lze toto tvrzení uplatit. Nap íklad sinokor. záporné p edpony se vzájemn vylu ují.

²⁸ 노명희 (2005). 국어학총서 49. 현대국어 한자어 연구 (Studie o sinokorejských slovech v moderní korejštin). 서울: 태학사. s. 79-113

P estože jsou sinokor. p edpony velice produktivní, v porovnání s atributivy mají méně volnosti. Porovnejme např. atributiv *n* 전(全)²⁹ *celý*, *všechen* a p edponu jang 양(洋) *západní*, v p ípadě atributivu je distribuce méně neomezená: *n* kukmin 전 국민 *všichni* *občané*, *n* kadžok 전 가족 *celá rodina*, *n* segje 전 세계 *celý svět*, *n* ma l 전 마을 *celá vesnice*, *n* höw n 전 회원 *všichni členové* atd., možnosti p edpony jsou však omezené: jangkwadža 양과자 *západní sušenky*, jangddalgi 양딸기 *západní jahody*, jangpä chu 양배추 *západní zelí*, * jangorendži 양오렌지 (*západní pomeranč*), * jangsagwa 양사과 (*západní jablka*).

Výrazný rozdíl je v rozsahu toho, co mohou modifikovat atributivy a prefixy, také zde jsou možnosti p edpon podstatně více omezené. P edpony mají schopnost blíže určit pouze ko en slova, ke kterému jsou p ípojené např. [생(生)고기]와 우유 *syrové maso a mléko*. Atributivy mohou blíže určit více jednotek než jediné slovo např. 본(本) [연구와 발표] *p vodní výzkum a referát*.

Mezi kritéria pro rozlišení p edpon od ko en patří podle No Mj ng-h i³⁰ a) změna významu, b) produktivita, c) možnost spojení s p v. kor. morfém, d) porovnání s p v. kor. p edponami. Problém je však v tom, že tato kritéria lze úspěšně aplikovat na p v. korejské morfémy, ale v p ípadě sinokorejských morfémů jsou výsledky příliš mlhavé. Z hlediska významu by p edpony měly p vodnímu slovu (ko enu) dodávat určité nuance, jemné rozdíly. Významový rozsah sinokorejských morfémů je však mnohem pestřejší, pro něž mnohé z nich vystupují v obou funkcích – jako p edpony i jako ko eny. Pravidlo o změně významu tedy nelze dost dobře uplatnit, navíc je velmi obtížné určit stupeň změny, tj. zda se stále jedná o jemný rozdíl či nikoli. Pravidlo o produktivitě praví, že čím více je morfém produktivní, tím je větší pravděpodobnost, že se jedná o p edponu. I toho pravidlo je však poněkud vágní a nevyplývá, že některé morfémy mohou zastávat obě funkce s tím, že třeba i vystupují jako p edpony. Některé morfémy mohou sice být velice produktivní, ale z hlediska dalších kritérií patří mezi ko eny. Je-li možné sinokor. morfém spojit s p v. korejským ko enem, jedná se pravděpodobně o prefix např. sängodžing 생(生)오징어 *syrová sépie*, wangp l 왕(王)벌 *vosa*. Existuje-li ekvivalentní p v. korejská p edpona, lze též odpovídající

²⁹ Atributiv 전 je podle všeho zároveň i p edpona (dle vaší definice „determinující složka v subordinativním kompozitu) ve slovech 全力, 全券, 全國的, 全量.

³⁰ 노명희 (2005). 국어학총서 49. 현대국어 한자어 연구 (Studie o sinokorejských slovech v moderní korejštině). 서울: 태학사. s. 82-96

sinokor. morfém považovat za p edponu. Ani toto pravidlo však neplatí vždy, mnohdy existují p v. korejské ekvivalenty nejen pro p edpony, ale též pro atributivy.

Pokusy o rozlišení prefix od atributiv a substantiv (ko en) doposud nep ináší zcela uspokojivé výsledky. Faktem z stává, že sinokor. morfémy jsou ve v tšin p ípad multifunk ní, jako afixy mají schopnost slova odvozovat a jako ko eny mohou vstupovat do složenin. Použití prefix v praxi, tedy p íklady odvozování jsou uvedeny v kapitole 4 u jednotlivých slovních druh , zejména v oddílu 4.2 v novanému podstatným jmén m.

A koliv nelze výše uvedená pravidla uplatnit ve všech p ípadech, je možné na jejich základ p bližn ur it charakter p íslušných morfém . Níže uvedený seznam p bližn rozlišuje mezi sinokor. výrazy, který mají charakter prefixu i ko ene a mezi t mi, které mají charakter atributivu nebo ko ene.

charakter morfému	sinokor. morfém	v ýznam	charakter morfému	sinokor. morfém	v ýznam
prefix	생 (生)	<i>erstvý</i>	atributiv	전 (前)	<i>p ed</i>
prefix	왕 (王)	<i>královský, velký</i>	atributiv	현 (現)	<i>sou asný</i>
prefix	양 (洋)	<i>západní</i>	atributiv	타 (他)	<i>jiný</i>
prefix	친 (親)	<i>vlastní, p íbuzný</i>	atributiv	전 (全)	<i>celý</i>
prefix	외 (外)	<i>vn jší</i>	atributiv	동 (同)	<i>stejný</i>
prefix	시 (媿)	<i>z manželovy strany</i>	atributiv	당 (當)	<i>sou asný (ten, doty ný) 당시 – tehdejší doba apod.</i>
prefix	초 (超)	<i>p esahující</i>	atributiv	매 (每)	<i>každý</i>
prefix	범 (汎)	<i>celo- (ve spojeních typu „celospole enský, celonárodní“ apod.)</i>	atributiv	각 (各)	<i>každý</i>
prefix	최 (最)	<i>nejvíce (srov. 최소)</i>	atributiv	별 (別)	<i>zvláštní</i>
prefix	준 (準)	<i>jakoby, mezi-, semi-</i>	atributiv	주 (主)	<i>hlavní</i>
prefix > ko en	고 (高)	<i>vysoký</i>	atributiv	속 (續)	<i>navazující</i>
prefix > ko en	저 (低)	<i>nížký</i>	atributiv > ko en	순 (純)	<i>ryzí</i>
prefix > ko en	급 (急)	<i>urgentní</i>	atributiv > ko en	신 (新)	<i>nový</i>
prefix > ko en	무 (無)	<i>ne-, bez-</i>	atributiv > ko en	구 (舊)	<i>starý</i>
prefix > ko en	대 (對)	<i>odpov</i>	atributiv > ko en	폐 (廢)	<i>zrušit</i>
prefix > ko en	탈 (脫)	<i>odebrat</i>	atributiv > ko en	명 (名)	<i>slavný</i>
prefix > ko en	미 (未)	<i>ne-</i>	atributiv > ko en	대 (大)	<i>velký</i>
prefix > ko en	몰 (沒)	<i>ne-, bez-, nebýt</i>	atributiv > ko en	소 (小)	<i>malý</i>
prefix > ko en	부, 불 (不)	<i>ne-</i>	atributiv > ko en	연 (延)	<i>pozdní</i>
prefix > ko en	주 (駐)	<i>z stat</i>	atributiv > ko en	비 (非)	<i>ne-</i>
prefix > ko en	재 (在)	<i>existovat</i>	atributiv > ko en	친 (親)	<i>blízký</i>
prefix > ko en	맹 (猛)	<i>divoký</i>	atributiv > ko en	반 (反)	<i>proti</i>
prefix > ko en	재 (再)	<i>znovu</i>	atributiv < ko en	고 (古)	<i>starý</i>
prefix > ko en	항 (抗)	<i>proti-</i>	atributiv < ko en	선 (先)	<i>p ed</i>
prefix > ko en	피 (被)	<i>oblékat</i>	atributiv < ko en	후 (後)	<i>poté, pozd jší</i>
prefix > ko en	가 (假)	<i>lživý, falešný</i>	atributiv < ko en	정 (正)	<i>správný</i>
prefix > ko en	건 (乾)	<i>suchý, sušený</i>	atributiv < ko en	호 (好)	<i>dobrý</i>

prefix > ko en	목 (木)	<i>d ev ný</i>	atributiv < ko en	내 (內)	<i>vnit ní</i>
prefix < ko en	역 (逆)	<i>proti</i>	atributiv < ko en	외 (外)	<i>vn jší</i>
prefix < ko en	난 (難)	<i>t žký</i>			
prefix < ko en	선 (鮮)	<i>hezký, ryba</i>			
prefix < ko en	강 (強)	<i>silný</i>			
prefix < ko en	농 (濃)	<i>hustý</i>			

Tabulka 1. P ibližné rozd lení prefix , ko en a atributiv podle No Mj ng-h i³¹

3.3.2 Sinokorejské sufixy

Stejn tak jako sinokor. p edpony mají též p ípony schopnost plnit více funkcí, tudíž není vždy z ejmé, zda se v tom daném p ípad opravdu jedná o sufix, závislé substantivum nebo ko en. Pro ur ení sinokor. p ípon byla vymezena n která kritéria, která však (stejn jako v p ípad sinokor. prefix) nemají absolutní platnost. asto bývá obtížné rozlišit mezi odvozeným slovem (과생어) a složeným slovem (합성어). Pravidlo zní, že je-li poslední složka závislá, tak se jedná o odvozené slovo, naopak je-li tato složka samostatná, tak se jedná o kompozitum. Nicmén je nutné uznat, že ani toto pravidlo nelze vždy aplikovat.

Mezi sinokorejskými morfémy existují takové, jejichž afixa ní charakter je natolik silný, že kv li vysoké produktivit tohoto morfému nejsou slova, která byla s jeho pomocí odvozena, uvád na ve slovnících. Mezi tyto morfémy pat í nap .: -적(的), mnohá slova odvozená tímto morfémem uvedená jsou, pro vysokou produktivitu však zcela jist ne všechna. Vzhledem k tomu, že sufixy -자(子), -연(然) nemají zcela jasný význam, bývají b žn považovány za *prázdná slova* 허사(虛辭) nebo *morfémy bez významu* 무의미 형태소(無意味形態素).

Sinokorejské morfémy s charakterem afix bývají jednoslabi né, nap . 문학-적(文學的) *literárn v dný*, 논리-학(論理學) *logika*, kdežto p v. korejské afixy bývají asto víceslabi né, nap . 가랑-눈 *drobný sníh* , 잠-꾸러기 *ospalec*. I mezi sinokor. p íponami lze však najít n které výjimky, nap . dvouslabi ný sufix -주의.

Korejští lingvisté zkoumali mnoho kritérií, která se týkají ur ení p ípony v p ípad p v. korejských morfém . Rozlišovali p itom mezi p íponami a koncovkami, kterým vymezili rozdílné funkce. Pro sinokorejské sufixy je však pot eba stanovit pravidla odlišná, která by

³¹노명희 (2005). 국어학총서 49. 현대국어 한자어 연구 (Studie o sinokorejských slovech v moderní korejštin). 서울: 태학사. s. 89-90, 93-94

pomohla jejich odlišení od závislých substantiv. No Mj ng-h i³² analyzuje celkem deset takových kritérií, mezi které patří a) závislost na kmeni (어기에 대한 의존성), b) zm na slovn druhové kategorie (어기의 범주 변화), c) zm na významu (의미의 변화), d) nemožnost výskytu v první slabice (단어 첫 음절에 출현 불가), e) možnost p ipojení ke kmeni v tšimu, než slovo (단어 이상의 어기에 결합 가능), f) omezení p i spojení s partikulemi (조사 결합의 제약), g) produktivita (생산성), h) nesamostatnost (어기의 비자립성), i) schopnost determinovat substantivum (명사수식 기능), j) po adí p i spojení (결합 순위).

Podle těchto kritérií by sufixy m ly být více závislé na kmeni než závislá substantiva. Je to z toho důvodu, že závislým substantivum lze často poznat schopnost samostatnosti. Co se týká rozlišení sufixu od ko ene, nelze toto pravidlo uplatnit, neboť sufix i ko en jsou závislé ve stejné míře. N které sufixy mají schopnost transponovat slovní druhy, mají též možnost zmanit syntaktickou funkci odvozeného slova. Ani závislá substantiva ani ko eny tuto schopnost samozřejmě nemají, čímž toto kritérium výrazně odlišuje postavení sufixů. Sinokorejské morfémy jakožto jednotky p eжатé z ínštiny mají všeobecně sv j význam, nicméně v p ípadě p ípon m že být p vodní význam oslabený. Oproti tomu ko eny i nezávislá substantiva zachovávají sv j p v. význam. Funkce p ípony je často taková, že pouze modifikuje význam ko ene, ke kterému je p ipojena. Nelze-li sinokorejský morfém použít v první slabice slova, je vysoká pravděpodobnost, že se jedná o p íponu. Toto pravidlo ovšem nemá absolutní platnost, n které morfémy se sufixa ním charakterem se mohou objevit též v první slabice. Je však pravděpodobné, že významy se v takovém p ípadě poněkud liší. Zp esnění kritéria tedy zní, že se v první slabice nemůže objevit morfém v identickém významu jako má p íslušný sufix. P ípony mají schopnost spojení s frází, tj. s jednotkou vyšší než jediné slovo, ko eny takovou schopnost obvykle nemají. P v. korejské sufixy nemají žádná omezení ohledně p ipojování partikulí i koncovek. Sinokorejská slova mají však obecně často výp j ek, proto pro ně platí některá omezení. Kritérium o omezení schopnosti p ipojení partikulí uvádí, že pokud je takové omezení na místě, jedná se o p íponu nebo závislé substantivum, pro ko eny taková omezení neplatí. Sinokorejské sufixy jsou velice produktivní, toto je odlišuje od ko en, které jsou produktivní o něco méně. Co se týká po adí morfémů ve slově, p ípona se adí za ko en, má-li slovo více p ípon, adí se tyto za sebe. N které p ípony se charakteristicky adí blíže ke ko eni slova.

³²노명희 (2005). 국어학총서 49. *현대국어 한자어 연구 (Studie o sinokorejských slovech v moderní korejštině)*. 서울: 태학사. s. 100-108

Výše uvedená kritéria sice nelze uplatnit ve všech případech, ale je možné na jejich základě přibližně určit charakter sinokor. morfémů. Níže uvedený seznam takto rozlišuje mezi sinokor. výrazy s charakterem sufixu, koene a závislého substantiva.

charakter morfému	sinokor. morfém	význam	charakter morfému	sinokor. morfém	význam
sufix	적 (的)	<i>odvozuje adjektiva</i>	sufix > ko en	광 (狂)	<i>šílený</i>
sufix	성 (性)	<i>povaha</i>	sufix > ko en	학 (學)	<i>učení</i>
sufix	화 (化)	<i>stát se, změna</i>	sufix > ko en	소 (所)	<i>místo</i>
sufix	시 (視)		sufix > ko en	사 (士)	<i>učení</i>
sufix	연 (然)	<i>takový</i>	ko en	가 (價)	<i>cena</i>
sufix	자 (者)	<i>osoba</i>	ko en	권 (權)	<i>právo</i>
sufix	가 (家)	<i>př. v. rodina, jako sufix má trochu jiný význam srov. 사업가, 예술가 atd., slouží k odvozování označení osob</i>	ko en	비 (費)	<i>výdaje</i>
sufix	양 (讓)	<i>uznat, poskytnout</i>	ko en	담 (談)	<i>je</i>
sufix	씨 (氏)	<i>příjmení</i>	ko en	가 (歌)	<i>píseň</i>
sufix	상 (上)	<i>horní, nahore</i>	ko en	계 (計)	<i>počítání</i>
sufix	별 (別)	<i>zvláštní, zvlášť</i>	ko en	국 (國)	<i>země, stát</i>
sufix	사 (師)	<i>učitel</i>	ko en	금 (金)	<i>kov</i>
sufix	수 (手)	<i>ruka</i>	ko en	심 (心)	<i>srdce, význam, zájem</i>
sufix > ko en	용 (用)	<i>použití</i>	ko en	어 (語)	<i>jazyk</i>
sufix > ko en	행 (行)	<i>směr</i>	záv. subst. > ko en	감 (感)	<i>pocit</i>
sufix > ko en	산 (産)	<i>narodit</i>	záv. subst. > ko en	설 (說)	<i>je</i>
sufix > ko en	제 (製)	<i>vyrobit</i>	záv. subst. > ko en	실 (室)	<i>místnost</i>
sufix > ko en	론 (論)	<i>diskuze</i>	záv. subst. > ko en	원 (院)	<i>dom</i>
sufix > ko en	제 (制)	<i>omezení</i>	záv. subst. > ko en	순 (順)	<i>pořadí</i>
sufix > ko en	족 (族)	<i>rasa, plemeno</i>	záv. subst. > ko en	류 (類)	<i>druh</i>
sufix > ko en	인 (人)	<i>lovce</i>	záv. substantivum	하 (下)	<i>dole, pod</i>
sufix > ko en	도 (徒)	<i>skupina</i>	záv. substantivum	내 (內)	<i>uvnitř</i>
sufix > ko en	물 (物)	<i>věc</i>	záv. substantivum	외 (外)	<i>vnějšť</i>
sufix > ko en	아 (兒)	<i>dítě</i>	záv. substantivum	중 (中)	<i>střed, střední</i>
sufix > ko en	가 (街)	<i>ulice</i>	záv. substantivum	식 (式)	<i>způsob</i>
sufix > ko en	계 (界)	<i>situace</i>	záv. substantivum	간 (間)	<i>mezi</i>
sufix > ko en	관 (觀)	<i>pohled, dívat se</i>			

Tabulka 2. Přibližné rozdělení sufixů, koenů a závislých substantiv podle No Mjng-hi³³

³³노명희 (2005). 국어학총서 49. 현대국어 한자어 연구 (Studie o sinokorejských slovech v moderní korejštině). 서울: 태학사. s. 109-111

3.4 Slova složená z p vodních korejských a sinokorejských morfém

Vzhledem k tomu, že se sinokorejská slova pln za lenila do korejského systému, stalo se skládání slov ze sinokorejských a p vodních korejských morfém zcela p irožené. Slova z p vodních korejských a sinokorejských morfém lze skládat následujícími zp soby:

1a) samostatný sinokor. morfém + samostatný p v. kor. morfém složené slovo

(자립 한자어 + 자립 고유어 복합어)

p íklad: sankil 산길(山一) *horská cesta*

1b) samostatný p v. kor. morfém + samostatný sinokor. morfém složené slovo

(자립 고유어 + 자립 한자어 복합어)

p íklad: ilbok 일복(一福) *spousta práce*

2a) samostatný sinokor. morfém + závislý p v. kor. morfém složené slovo

(자립 한자어 + 의존 고유어 복합어)

p íklad: mdžangi 점쟁이(占一) *jasnovidec*

2b) závislý p v. kor. morfém + samostatný sinokor. morfém složené slovo

(의존 고유어 + 자립 한자어 복합어)

p íklad: am uk 암죽(一粥) *ídká kaše*

3a) závislý sinokor. morfém + samostatný p v. kor. morfém složené slovo

(의존 한자어 + 자립 고유어 복합어)

p íklad: sidžip 시집(媳一) *manželova rodina*

3b) samostatný p v. kor. morfém + závislý sinokor. morfém složené slovo

(자립 고유어 + 의존 한자어 복합어)

p íklad: tamdžang 담장(一牆) *plot*

4a) závislý sinokor. morfém + závislý p v. kor. morfém složené slovo

(의존 한자어 + 의존 고유어 복합어)

p íklad: hangari 향아리(缸一) *džbán*

4b) závislý p v. kor. morfém + závislý sinokor. morfém složené slovo

(의존 고유어 + 의존 한자어 복합어)

p íklad: jetsik 옛식 (一式) *starý zp sob*

Po et slabik u takto složených slov m že být r zný. astá jsou 2-3 slabi ná kompozita, též 4 slabi né složeniny jsou b žné, ale objevují se i složená slova sestávající z p ti a více slabik. Sin Ki-sang sestavil seznamy slov, ve kterých klasifikuje sinokorejská slova podle po tu slabik³⁴. Zde následuje n kolik p íklad složených slov:

a) 2-slabi ná kompozita: • pondi 본디 (本一) *p vodn*, changsal 창살 (窓一) *m íže*,

• önpchj n 왼편 (一便) *levá strana*, holsu 홀수 (一數) *liché íslo*

b) 3-slabi ná kompozita: • mj ndokchal 면도칼 (面刀一) *žiletka*, ngs ngkk t 정성껏 (精誠一) *oddan*,

• sonsug n 손수건 (一手巾) *kapesník*, ch tinsang 첫인상 (一印象) *první dojem*,

• k pdžengi 겁쟁이 (怯一) *strašpytel*, sanparam 산바람 (山一) *horský vítr*,

• porasäk 보라색 (一色) *fialová*, hanpam ung 한밤중 (一中) *uprost ed hluboké noci*,

• pj 1 ipj 1 별의별 (別一別) *r zné druhy*, jukmodž ng 육모정 (六一亭) *šestiúhelný pavilón*,

• kädžangkug 개장국 (一醬一) *psí polévka*, mul chongsä 물총새 (一銃一) *ledná ek*

c) 4-slabi ná kompozita: • siabodži 시아버지 (媿一) *tchán*, chons ropta 촌스럽다 (村一) *vesnický*,

• mulpangatkan 물방앗간 (一間) *vodní mlýn*, sadari cha 사다리차 (一車) *hasi ské auto (s žeb íkem)*

• magohalmi 마고할미 (麻姑一) *ježibaba*, pan chank ri 반찬거리 (飯饌一) *p ílohy k jídlu (suroviny, materiál k výrob)*

³⁴신기상 (2005). *현대국어 한자어 (Sinokorejská slova moderní korejštiny)*. 서울: 북스힐. s. 166-176

- iutsa chon 이웃사촌 (一四寸) *kamarád ze sousedství*, pj ruksidžang 벼룩시장 (-市場) *bleší trh*
 - munpakk churip 문밖출입 (門一出入) *východ*, pj ngmokhj nsang 병목현상 (瓶-現狀) *jev zúžení silnice*
 - tch džuttägam 터줏대감 (一主大監) *nejdelší služební v k*
 - mangodžapnom 만고잡놈 (萬古雜) *nemrava*
 - j ndžulj ndžul 연줄연줄 (緣 緣) *skrze své známosti*
 - tchong orimtchong 통조림통 (桶 通) *plechovka na jídlo*
 - töndžang igä 된장찌개 (醬) *polévka ze sójových bob*
- d) 5- a víceslabí ná kompozita:
- ndžupibimpap 전주비빔밥 (全州) *pibimpap z ndžu*

Jak dokazují zde uvedené příklady, po adí p v. kor. a sinokor. morfém m že být r zné. Více o složených slovech viz v kapitole 4 u jednotlivých slovních druh .

3.5 Zdomácňená sinokorejská slova

Zdomácňená sinokorejská slova (고유어로 보이는 한자어) jsou sinokorejské výrazy, které se v průběhu dlouhé doby plně přizpůsobily korejskému systému a poněmčí o jejich čínskému původu již zcela vymizelo. V některých případech ani ve slovnících není etymologie takových slov vyznačena. Mnohdy se výslovnost změnila natolik, že již není snadné dohledat původní čínský znak. Například slovo mědžnghada (매정하다) *chladnokrevný* je původně složené z čínské zápornky mu 무 (無) a morfému ng 정 (情), výslovnost morfému 無 se ovšem natolik změnila, že tento původ již není snadno odvoditelný. Sinokorejská slova, která se takto adaptovala, vznikala a pronikala do Koreje v různých obdobích. Mezi takto přizpůsobené výrazy patří mnohé výrazy ze staré čínské literatury, dále slova, která mají svůj původ v sanskrtu, ale do Koreje se dostávala skrze čínské znaky, stejně tak původně mongolské a mandžuské morfémy, které se do korejštiny dostaly skrze čínské znaky. Mezi další důvody pro takovéto změny patří například pohodlnější výslovnost, která více odpovídá charakteru korejštiny.

3.6 Kompozita s cizími morfémy

Skládání sinokorejských morfém s cizími slovy (외래어) je velice běžné. Slova mohou sestávat z jednoho sinokorejského a jednoho cizího morfému nebo též z více sinokorejských i cizích morfém zároveň. Většina takto vzniklých slov má charakter substantiv, lze k nim připojovat pádové koncovky a partikule. Mnoho slov vzniklých spojením sinokor. a cizího (především anglického) morfému má krátkou životnost, tyto výrazy jsou často módní slova používaná pouze po nějakou dobu. Často je transkripce cizích slov nejednotná a neustálená. Většina z těchto výrazů se tedy nedokáže udržet ve slovníku. Mezi kompozita sestávající ze sinokorejského a cizího morfému patří například kolmun 골문 (goal 門) *branka*, kwangwangbos 관광버스 (觀光 bus) *turistický autobus*, kummedal 금메달 (金 medal) *zlatá medaile*, namphodong 남포등 (lamp 燈) *lampa*, nobelsang 노벨상 (Nobel 賞) *Nobelova cena*, jachasop 야채스프 (野菜 soup) *zeleninová polévka*, ekskwangson 엑스광선 (X 光線) *rentgen*, pchakchingdžang 파킹장 (parking 場) *parkoviště*.

3.7 Sinokorejské zkratky (한자어의 약어)

V korejštině existují dva způsoby pro tvoření zkratk (약어), jedním je stahování (축약 縮約) a druhým je vypouštění (elize, 탈락 脫落). Způsob stahování přivodních korejských slov a sinokorejských slov je odlišný. Důvodem je odlišné písmo, korejské písmo hangul je totiž hláskové písmo (소리글자, 음소문자), což znamená, že jedno písmeno odpovídá jedné hláске, kdežto sinokorejské znaky jsou písmo ideografické (뜻글자), ve kterém znak nesouroditý význam, ale samozřejmě je též spojený s určitým zvukem (byť jiným v každém dialektu). Znaky je možné do jisté míry "stahovat" například 木+木=林, rozhodně ale není možné totéž, což u přivodních korejských slov. Přivodní korejská slova psaná korejskou abecedou lze zkracovat následujícím způsobem: 보이다 → 보다 (ㅂ + 이 + 다 → ㅂ + 다), 가리어 가려 (가 + 리어 → ㄱ + ㄹ). U slov, jejichž sinokorejský přivod je již méně povšimnut, je možné uplatňovat stejná pravidla, která platí pro stahování přivodních korejských slov. Lze je uplatnit u slov sestávajících pouze ze sinokorejských morfémů i u slov kombinovaných s přivodními korejskými morfémami. Například sngnjang 성냥 s krjuhwang 석류황(石硫黃)

siŕky, kwän chanhta 팬창다 kwangjehadži anhta 관계하지 않다 (關係-) být v po ádku,
h lhta 험다 h lhada 혈하다(歎-) být levný .

Druhým zp sobem je elize neboli vypoušt ní. Elizí se nazývá vypoušt ní n jaké samohlásky nebo souhlásky. U p vodních korejských slov probíhá vypoušt ní následovn :

pan ldžil 바늘질 pan džil 바느질 > vypušt ní ㄹ(ㄹ 탈락)
kaatta 가았다 katta 갔다 > vypušt ní ㅏ(ㅏ 탈락)
jepp 예뻐어 jepp 예뻐 > vypušt ní ㅡ(ㅡ 탈락)
irohani 이러하니 ironi 이러니 > vypušt ní 하(하 탈락)

Možná je nejen elize hlásky (음소의 탈락), ale též celé slabiky (음절의 탈락). U sinokorejských slov elize hlásky není možná, lze vypustit pouze slabiku. Pouze v mluveném jazyce je možné vypušt ní hlásky (nap . kj rhon 결혼 s výslovností [kj ron 겨론], kde dochází k elizi hlásky ㅎ).

kuksan(pchum) 국산(품) (國產品) *domácí produkt* – zde lze vynechat slabiku 품 *zboží*

han(guk) ung(guk)il(bon) 한(국)중(국)일(본) (韓國.中國.日本) *Korea/korejský. ína/ ínský. Japonsko/japonský* – zde lze vynechat slabiku 國, která ozna uje *stát*.

3.7.1 Pravidla pro zkracování (약어의 규칙)

Pro zkracování sinokorejských slov doposud nebyla stanovena žádná pravidla. Nicmén je z ejmé, že se ve zkratkách objevují ty morfémy, které vytvá í jádro slova. Zkracování sinokor. výraz se asto jeví jako vícemén náhodné. Srovnejme nap .:

a) kosok(häng) b s 고속(행) 버스 *expresní autobus*

b) wan(sok)häng b s 완(속)행 버스 *pomalý autobus*

A mají ob slova stejnou strukturu, probíhá zde zkracování odlišným zp sobem. V prvním p íkladu (a) je vypušt na t etí slabika häng 행 s významem sm r, kdežto ve druhém p íkladu (b) tato slabika z stavá a dochází k vypušt ní druhé slabiky sok 속 ve významu rychlost. V korejštin existují navíc též p ípady, ve kterých je možné a b žn užívané více možných zp sob zkracování pro stejný výraz. Nap .:

d) hang(gu)to(si) 항(구)도(시) (港口都市) *p ístavní m sto*

- e) hang(guto)si 항(구도)시 (港口都市) *p ístavní m sto*
nebo
- f) pukdu(chil)s ng 북두(칠)성(北斗七星) *Velký v z*
- g) pukdu(chils ng) 북두(칠성)(北斗七星) *Velký v z*
- h) (pukdu) chils ng (북두)칠성(北斗七星) *Velký v z*

Stejná zkratka m že v korejštin ozna ovat více výraz , tak jako v p ípad p íklad (i), (j) a (k), kde má zkratka 칠성 t i r zné nezkrácené denotáty.

- i) chils ng 칠성 (pukdu) chils ng (북두) 칠성 (北斗七星) *Velký v z*
- j) chils ng 칠성 chils ng(gak) 칠성(각) (七星閣) *taoistická svatyn zasv cená Velkému vozu*
- k) chils ng 칠성 chil(w n)s ng(gun) 칠(원)성(군) (七元星君) *Velká medv dice*

P estože v p vodním výrazu nejsou všechny znaky stejné, m že zkratka vypadat úpln stejn a mít stejný význam. V p íkladech (l) a (m) je jsou vždy dva odlišné znaky kongbu (공부) u ení a su p (수업) vyu ování. Ve výsledku má ovšem zkratka kwaö (과외) stejný význam dou ování:

- l) kwaö 과외 < kwaö(kongbu) 과외(공부) (課外工夫) *dou ování*
- m) kwaö 과외 < kwaö(su p) 과외(수업) (課外授業) *dou ování*

N která slova zkrátit nelze, protože jejich zkrácená forma by byla identická s již existujícím termínem, který má odlišný význam. Nap íklad výraz kug hak (국어학) *studium korejštiny* není možné zkrátit, protože teoreticky možné zkratky hak (어학) i kukhak(국학) již existují jako samostatná slova s vlastním významem. P esn ji e eno termín 어학 ozna uje *nauku o jazycích (jazykov du)* nazývanou též n hak (언어학) a termín kukhak (국학) ozna uje *studium klasické korejské literatury*.

- n) (국)어학 (國語學) X 어학
- o) 국(어)학 (國語學) X 국학
- p) (언)어학 (言語學)
- q) 국학(國學)

Z n kterých zkratk mohou vzniknout humorné dvojsmysly, jiné jsou naopak nevhodné a je třeba se jim vyvarovat. Jedním takovým příkladem je zkrácení delšího názvu *katedry sportovní výchovy* na dvě slabiky, které mají stejný význam jako samostatné slovo s významem *mrtvola* a vytváří tak zkratku pro „*katedru mrtvol*“.

- r) sa(hö) che(juk)kwa 사(회)체(육)과(社會體育科) sa chekwa 사체과
 sa chekwa 사체과(死體科)
 s) sa che 사체(死體) *mrtvola*.

N které sinokorejské výrazy nelze zkrátit, nebo by zkrácením zcela ztratily svůj význam, například *tongs nambuk* 동서남북 (東西南北) *sv tové strany*. Co se týká slovo složených ze sinokorejských a původních korejských morfémů, je zkracování v nich případech možné například *mulnäng*(mj n) 물냉(면) (-冷麵) *ledové nudle*.

3.8 Klasifikace sinokorejských slov dle počtu slabik

Tento poslední oddíl této kapitoly nahlíží na sinokorejská slova z hlediska počtu slabik. Na rozdíl od původních slov odpovídá jedna sinokorejská slabika jednomu morfému. Sin Ki-sang sestavil seznamy jedno- a mnohoslabičných sinokorejských slov, na jejichž základ analyzoval možnosti sinokorejské slovo tvorby³⁵. Sinokorejská slova sestávají minimálně z jednoho morfému, může se přitom jednat o samostatné (자립 한자어) i závislé sinokorejské slovo (의존 한자어). Mezi víceslabičnými sinokorejskými výrazy je nejvíce 2-3slabičných slov, běžná jsou též 4slabičná slova, výše zmíněný autor blíže nahlíží také na strukturu 5- a víceslabičných výrazů.

3.8.1 Jednoslabičné sinokorejské výrazy (단음절 한자어)

Jednoslabičná sinokorejská slova se dělí na samostatná (자립 한자어) a závislá (의존 한자어). U mnohých morfémů není zcela zřejmé, zda patří k samostatným nebo závislým morfémům. Mezi jednoslabičnými výrazy je mnohem vyšší počet závislých sinokorejských

³⁵신기상 (2005). *현대국어 한자어 (Sinokorejská slova moderní korejštiny)*. 서울: 북스힐. s. 140-176

slov. N které sinokorejské jednoslabi né výrazy mají p v. korejský ekvivalent. Nicmén rozsah významu (의미의 영역) bývá asto odlišný. Podle situace je použito bu sinokorejského nebo p vodn korejského slova. Výrazná je tato distinkce v p ípad íslovek, kde se p v. korejské a sinokorejské íslovky používají odlišn . A mají ekvivalenty stejný význam, sinokorejský morfém lze asto použít pouze ve spojení s dalším morfémem, kdežto p v. korejský výraz vystupuje jako slovo samostatné. Nap . ekvivalentní výrazy ka 가(可) a olhta 옳다 *být správný* nebo ha 하(下) a mitch 밑, arä 아래 *dole, dolní*, sinokorejské závislé morfémy v t chto p ípadech vyžadují spojení s dalšími morfémy.

Sinokorejské jednoslabi né výrazy lze rozd lit následovn :

Nezávislé sinokorejské výrazy (자립적 한자어):

- a) obecná substantiva (보통 명사), která ve v tšin p ípad nemají p vodní korejský ekvivalent: kang 강(江) *eka*, san 산(山) *hora*, chäk 책(冊) *kniha*
- b) vlastní substantiva (고유명사), sinokorejské morfémy, které se využívají jako p íjmení: 김(金) *Kim*, 박(朴) *Pak*, 이(李) *I*.
- c) atributivy (관형사) nap .: jak 약(約) *p íbližný*, sin 신(新) *nový*, sun 순(純) *ryzí*
- d) p íslovce (부사) : tan 단(但) *pouze*, k 즉(卽) *brzy*, hok 혹(或) *asi*

(áste n) závislé sinokor. výrazy a zkratky (준자립적 한자와 약어(略語)):

- e) m rná závislá substantiva: pun 분(分) *minuta*, nj n 년(年) *rok*, li 리(里) *li, korejská míle*
- f) deverbalia (용언의 명사형) nap . sinokor. ekvivalenty p v. kor. deverbalií.: ss m 씌 *napsání* 저(著), používá se vždy ve spojení se jménem, nap . Kim Min-gu 김민구 *저(著)*.
- g) zkratky jako chuk 축(祝) od slova chukha 축하(祝賀) *blahop ání*, používá se nap . chukiphak 축 입학 *blahop ání k nástupu do školy*
- h) neúplná substantiva, modifikátory (관형어의 수식): han 한(限) *limit*, kj m 겸(兼) *zárove s*, sik 식(式) *pravidlo*
- i) kratky delších názv (약어): si ch ng 시청 *radnice* > ch ng 청(廳), kug kungmunhakkwa 국어국문학과 *katedra korejského jazyka a literatury* kwa 과(科)

3.8.2 Dvouslabi né sinokorejské výrazy

Mezi víceslabi nými sinokorejskými slovy je nejvíce práv dvouslabi ných výraz .
Vztahy mezi dv ma složenými morfémy mohou být r zné:

- a) Složení identických sinokorejských morfém (동일한자어의 병렬)
nap . kakkak 각각(各各) *každý*
- b) Složení sinokorejských morfém se stejným významem (유사한자어의 병렬)
nap . katchäk 가택(家宅) *d m*, ka chi 가치(價値) *hodnota*
- c) Složení ve vztahu podm tu a p ísudku (주어 + 서술어의 관계)
nap . kungnip 국립(國立) *národní*
- d) Složení ve vztahu p ísudku a p edm tu (서술어 + 목적어의 관계)
nap . toks 독서(讀書) *tení*
- e) Složení ve vztahu modifikátoru a modifikovaného(수식어 + 피수식어의 관계)
nap . siin 시인(詩人) *básník*, mähwa 매화(梅花) *meru kový kv t*
- f) Složení ve vztahu p íslovce a p ísudku (부사어 + 서술어의 관계)
nap . podž n 보전(保全) *udržování*

3.8.3 T íslabi né sinokorejské výrazy

Pro skládání t íslabi ných sinokorejských slov existují následující možnosti:

skládání sinokor. morfém	p íklad složeného výrazu	p eklad
□-□-□	ungkodä 중고대(中高大)	<i>nižší SŠ, vyšší SŠ, VŠ</i>
□-□□	sakj juk 사교육	<i>soukromý školský systém</i>
□□-□	Kangw ndo 강원도	<i>provincie Kangw ndo</i>

Tabulka 3. Skládání t íslabi ných sinokorejských výraz

Možnosti jsou celkem t i, tedy volné spojení t í morfém , p ípojení prefixu p ed již existující dvouslabi né slovo nebo p ípojení sufixu za stávající dvouslabi ný výraz.

3.8.4 ty slabi né sinokorejské výrazy

V p ípad ty slabi ných výraz je po et možností skládání pochopiteln vyšší. Následující tabulka zobrazuje tyto možnosti, p i emž "-" ozna uje prvotní skládání a "+" druhotné skládání, místy ovšem nelze po adí zcela jednozna n ur ít.

skládání sinokor. morfém	p íklad složeného výrazu	p eklad
□-□-□-□	kis ng ngj l 기승전결(起承轉結)	úvod, vývoj, zápletka, záv r
□□-□□	mus n nhwa 무선전화	bezdrátový telefon
□+□-□-□	sängnj nw lil 생년월일	datum narození
□□-□+□	sinmunhakkwa 신문학과	kadetra žurnalistiky
□+□□-□	tongsamuso 동사무소	místní ú ad
□+□-□□	pihäkmudžang 비핵무장	nejaderné zbran
□-□□-□	sakjokupi 사교육비	výdaje za soukromé studium

Tabulka 4. Skládání ty slabi ných sinokorejských výraz

3.8.5 P ti- a víceslabi né sinokorejské výrazy

Stejným zp sobem probíhá skládání u p ti- a víceslabi ných výraz , ím více morfém tím více je také možností. U víceslabi ných slov však ásto vyvstává otázka, zda se opravdu jedná o jedno slovo nebo jde již o slovní spojení. Jistým ukazatelem by m lo být spojené p íp. odd lené psaní, v korejštin se ovšem ásto objevuje více variant psaní jednoho výrazu srov. nap . Kojumj ngsa (고유명사) a koju mj ngsa (고유 명사) *vlastní substantiva*.

Objevit se tak m že i slovo následující délky: hangukkjow ntan chej nhaphöparhänghangukkjojuksinmunpj ndžippudžang 한국교원단체 연합회발행한국교육신문편집부장, které by se však dalo rozd lit na 10 samostatných slov, z nichž by dev t bylo dvouslabi ných a jedno t íslabi né (한국 교원 단체 연합회 발행 한국 교육 신문 편집 부장). Nalézt jistou odpov na otázku hranic slov v takových p ípadech není snadné.

4. Sinokorejské slovní druhy

4.1 Klasifikace slovních druh

„Slova slovníku lze třídit s r znou mírou abstrakce a z r zných hledisek“³⁶. Nejabstraktnější je rozdělení slov z hlediska sémantického (významového) na autosémantická a synsémantická. Slova autosémantická (plnovýznamová) mají samotný, lexikální význam, obvykle mezi n patří substantiva, adjektiva, verba a adverbia, oproti tomu slova synsémantická (neplnovýznamová) mají význam závislý, gramatický, mezi n bývají azena prepozice, konjunkce, partikule, ale též pronomina a numeralie. Toto rozlišení je ovšem pouze relativní. Dále je možné dělení slov na slovní druhy, podle stupně abstrakce a sémantiky, základní kritéria jsou význam slova, jeho forma a gramatická funkce.

eská gramatika tradičně rozlišuje deset slovních druh: substantiva (podstatná jména), adjektiva (přídavná jména), pronomina (zájmena), numeralia (číslovky), verba (slovesa), adverbia (příslovce), prepozice (předložky), konjunkce (spojky), partikule (částice) a interjekce (citoslovce). Tento systém však není univerzální a může se lišit v závislosti na typu jazyka například v češtině sice vydělujeme též deset slovních druh, ale chybí mezi nimi partikule, na rozdíl od češtiny ovšem vydělujeme kategorii děln. Rozdíly v klasifikaci slovních druh lze často najít i v jednom a tom samém jazyce v pojetí různých vědců. Toto platí i pro zde zkoumané jazyky korejštinu a čínštinu. Co se týká formy lze slovní druhy nejsnáze určit ve flektivních jazycích, naopak v čínštině vůbec není možné slovní druhy určit pouze podle formy.

Podle formy lze slovní druhy dělit na ohebné a neohebné, v rámci ohebných lze dále rozlišovat sklovaná a neslovaná. V případě korejštiny je distinkce ohebných a neohebných slovních druh též možná, na rozdíl od češtiny ovšem korejská školská mluvnice považuje substantiva za slova neohebná. K vyjadřování pádů a gramatických vztahů využívá korejština pádové partikule. Lze říci, že tento morfologický systém je v mnohém analogický deklinaci (곡용법) ve flektivních jazycích. Korejská dějová a kvalitativní slovesa, která lze souhrnně nazývat verba, například predikativa, patří mezi slova ohebná a mají konjugaci (활용법), kterou realizují pomocí koncovek. Všechny další korejské slovní druhy jsou považovány za neohebné.

V případě čínštiny nelze slovní druhy dělit na ohebné a neohebné, nelze tedy ani hovořit o deklinaci i konjugaci. Je tedy zřejmé, že mezi kritérii pro určení čínských

³⁶ Čermák (2007), s. 179

slovních druh není forma, ale pouze význam a gramatická funkce. Více viz níže v příslušném oddílu.

4.1.1 Korejské vs. sinokorejské slovní druhy

O klasifikaci korejských slovních druh se poprvé pokoušeli zahraniční i korejští badatelé již v první polovině 19. století. Mezi pozdější významnější pokusy, které ovlivnily mnohé další, patří práce jazykovědců Chö Hjn-bäho z 30. let 20. století. Názory na rozdělení slovních druh se však i nadále velice různily a zvláště v 60. letech se o tomto tématu neustále debatovalo. Během 70. let byla korejská lingvistika výrazně ovlivněna americkou jazykovědou a spory kolem klasifikace slovních druh postupně ustály. V současné době korejská normativní gramatika, stejně tak jako většina jazykovědců, rozlišuje devět slovních druhů. U některých autorů se však i v dnešní době počet slovních druhů liší, problematické je především dodnes nevyřešené postavení spojky *-ida* (*-이다*) a na které další otázky spojené se skupinou predikativ. Obtížná je i klasifikace sloves podle jiných a japonských lingvistů. Systémy čínských a japonských slovních druhů jsou méně jednotné než korejský systém.

Korejská školní normativní gramatika, která následuje Teorii normativní gramatiky korejštiny³⁷, vydělává celkem 9 slovních druhů. Tyto jsou 1. podstatná jména (substantiva, 명사), 2. zájmena (pronomina, 대명사), 3. číslovky (numeralia, 수사), 4. slovesa dějová (동사), 5. slovesa kvalitativní (형용사), 6. tzv. nesklonná atributivní slova, atributivy (adnominalia, 관형사), 7. příslovce (adverbia, 부사), 8. částice (partikule, 조사), 9. citoslovce (interjekce, 감탄사). Slova jsou přitom klasifikována především podle toho, jakou mohou mít ve větě gramatickou funkci a jaké vztahy tvoří s dalšími větnými členy, dále také podle významu (의미) a formy (형태).

Takto rozlišuje korejské slovní druhy především korejský lingvista Nam Ki-sim, který navíc rozlišuje mezi ohebnými a neohebnými druhy. Zatímco školní normativní gramatika a většina současných jazykovědců přijímá výše uvedený systém devíti slovních druhů, někteří autoři považují spojku *-ida* za zvláštní slovní druh zvaný 지정사 *spona*. Toto rozlišení zavedl

³⁷남시김, 고영근 (2010). 표준국어문법론 (Teorie normativní gramatiky korejštiny). 서울: 탑출판사 s. 58-183

p vodn chö Hj n-bä, dodnes jej však nacházíme i u dalších autor , nap . Han Kil (한길 2006).

Nam Ki-sim, Ko J ng- n³⁸ dále zmi ují univerzální užívání slovních druh (품사의 통용), jež se týká slov, které mají sou asn gramatické vlastnosti více slovních druh . N která slova tak mohou vystupovat v roli více než jednoho slovního druhu, ve slovníku bývá t mto slov m v nováno více hesel, které konkrétní slovní druh objas ují. Nam Ki-sim, Ko J ng- n uvádí následující p íklady³⁹:

- 1) a. Nado cham l mankch m chamatta. 나도 참을 만큼 참았다. b. Nado k sarammankch m ttül su itta. 나도 그 사람만큼 뻔 수 있다.
a. Také jsem vydržel co to šlo. b. Ty také m žeš skákat jako ten lov k.
- 2) a. On r n tari mäu palkta. 오늘은 달이 매우 밝다. b. P lss nari palkn nda. 벌써 달이 밝는다.
a. Dnes je m síc velmi jasný. b. Už svítá.
- 3) a. Parami ani punda. 바람이 아니 분다. b. Ani! di kagettan marinja. 아니! 어디 가겠단 말이나.
a. Vítr nefouká. b. Ne! Kam, že to jdeš!?

Slovo mankch m (만큼) vystupuje ve v t 1a) jako podstatné jméno a ve v t 1b) jako partikule. Ve v t 2a) se objevuje slovo palkta (밝다) v roli kvalitativního slovesa, kdežto ve v t 2b) vystupuje jako d jové sloveso. Obdobn je tomu též ve v tách 3a), kde ani (아니) plní funkci p íslovce a 3b), kde na sebe bere podobu citoslovce. Zde se nabízí možnost tato slova klasifikovat do vlastních slou ených slovních druh , které lze nazvat v p ípad v t 1a) a 1b) druh substantiv-partikulí (명조류), 2a) a 2b) druh predikativ kvalitativních-d jových (형동류) a 3a) a 3b) druh adverbii-interjekcí (부감류). Toto však není kone ný vý et slou ených kategorií, možností se nabízí mnohem více, zvlášt co se tý e podstatných jmen. Nam Ki-sim, Ko J ng- n uvádí mimo jiné následující ty i p íklady⁴⁰, které dokazují, že podstatná jména vystupují též ve funkci jiných slovních druh , se kterými tvo í slou ené univerzální slovní druhy.

- 4) a. K n n idžidž kida. 그는 이지적이다. b. K n n idžidž k inganida. 그는 이지적 인간이다.

³⁸ Tamtéž s. 186-188

³⁹ Tamtéž s. 186

⁴⁰ Tamtéž s. 187

a. *On je inteligentní. b. On je inteligentní lov k.*

- 5) a. K i han pchj ngsängi hängboks r w tta. 그의 한 평생이 행복스러웠다. b. K r n ijagin n pchj ngsäng ch m t nn nda. 그런 이야기는 평생 처음 듣는다.

a. *Jeho celý život byl šťastný. b. Takový příběh slyším poprvé v život.*

- 6) a. ch nsena manser l nurisos ! 천세나 만세를 누리소서! b. Manse! Tähantongnip manse! 만세! 대한독립 만세!

a. *Užijeme si tisíc nebo deset tisíc let (vinnost)! b. Hurá! Korejská nezávislost, hurá!*

- 7) a. T r n däro ta g tta. 들은 대로 다 적었다. b. Nä maldäro haj ra. 내 말대로 하여라.

Napsal vše, tak jak to slyšel. b. Udělej to tak jak ikám!

Slovo *idžidž k* (이지적) *inteligentní* sice obsahuje sinokorejský sufix – k –적(的), který slouží k odvozování adjektiv, nicméně ve v t 4a) je slovo *idžidž k* (이지적) považováno za podstatné jméno, ve v t 4b) má funkci nesklonného adjektiva (관형사). Korejská normativní gramatika nevybere uje adjektiva tak jak je známe z češtiny, tuto funkci přebírají v korejštině jednak nesklonná adjektiva tzv. atributivy (관형사) a kvalitativní slovesa (형용사), z hlediska je možné považovat i d jová slovesa, jelikož také tvoří participiální tvary a modifikují následující jména. V ta 5a) obsahuje podstatné jméno, které má ovšem ve v t 5b) funkci adverbia. Ve v t 6a) má slovo *manse* (만세) význam substantiva, ve v t 6b) však plní funkci interjekce. Poslední sedmý příklad je analogický prvnímu, kde podtržené slovo nejprve vystupuje ve funkci substantiva a podruhé jako partikule.

S ohledem na tuto multifunkčnost substantiv vyvstává opět otázka kritérií klasifikace slovních druhů. Příklady 1-3 se týkají přivodných korejských slov, 4-6 obsahují sinokorejská slova. Připojení pádových partikulí i spony –ida zde indikuje funkci podstatného jména, přiv. korejská a sinokorejská jména zde nejsou rozlišována. Slovo ve své základní formě, tj. bez připojených partikulí nelze přilnit jednomu jedinému slovnímu druhu, ale pouze n kterému ze zde uvedených slovních druhů.

Tabulka níže zobrazuje systém devíti základních slovních druhů v moderní korejštině.

단어 (slovo)	불변어 (slova neohebná)	체언 (nomina)	명사 (podstatná jména)
		수식언 (modifikátory)	
	가변어 (slova ohebná)	독립언 (slova samostatná)	수사 (íslovky)
		관계언 (rela ní slova)	관형사 (tzv. nesklonná atributivní slova, atributivy)
		용언 (verba)	부사 (p íslovce)
			감탄사 (citoslovce)
			조사 (ástice)
			(서술격조사)
			동사 (slovesa d jová)
			형용사 (slovesa kvalitativní)

Tabulka 5. P ehled korejských slovních druh dle Nam Ki-sima

Rozd líme-li slovní zásobu na p vodní korejská a sinokorejská slova, bude systém slovních druh pon kud odlišný. Jak již bylo zmín no v úvodu, sinokorejská slova „handžao“ (한자어) jsou slova p ejatá z ínštiny, která jsou pln p izp sobena fonologickým i morfologickým specifík m korejštiny, tento termín se nerovná pojmu „hanmun“ (한문), který ozna uje klasickou ínskou literaturu, doslova ínské písemnictví.

Jelikož jsou slova sinokorejská považována za slova korejská (국어), nikoli ínská⁴¹, je podle jazykov dce Sin Ki-sanga p i ur ováná slovních druh t eba zacházet s nimi jako se slovy p vodn korejskými, p i emž na odlišný systém slovních druh klasické ínštiny není brán ohled.

Je-li e výhradn o sinokorejských slovech, myslí se tím slova jako hakkjo 학교 (學校), k 억 (億), sunsu 순수 (純粹), j ngu 연구 (研究), ko 고 (故), Sin Ki-sang p itom uvádí, že k tomu, aby bylo možné sinokorejská slova za adit do korejského systému slovních druh , je nutné tato slova kombinovat s p vodními korejskými morfémy. Jak bylo uvedeno výše, bez užití korejských morfém (nap . partikulí i koncovek) není možné slova za adit do korejského systému. Nahlížíme-li na n tedy pouze z hlediska významu, je možné vyd lit jedin n kolik kategorií slou ených univerzálních slovních druh . Forma zde nem že být rozhodujícím faktorem. Výše zmín ný autor Sin Ki-sang sinokorejská slova t ídí z pohledu systému slovních druh p v. korejských jednotek. Systém sinokorejských slovních druh v rámci systému založeného na p v. korejských slovech vypadá následovn :

⁴¹ „한자어는 국어이지 한문의 범주가 아니기 때문에“. 신기상 (2005)

체언 (nomina): 명사 podstatná jména: 강(江), 학교(學校), 운동(運動), 자연(自然)

대명사 zájmena: 오등(吾等), 당신(當身), 맥(宅), 소녀(小女)

수사 íslovky: 일(一), 이(二), 십(十), 백(百), 천(千), 만(萬)

용언 (verba): 동사 slovesa d jová: 운동하다 (運動-), 구속되다(拘束-),

열나다(熱-)

형용사 slovesa kvalitativní: 정숙하다(靜肅-), 이롭다(利-),

복스럽다(福-)

식언 (modifikátory): 관형사 tzv. nesklonná atributivní slova, atributivy: 전(全),

별(別), 점진적(漸進的), 별의별(別-別)

부사 p íslovce: 즉(卽), 점점(漸漸), 서서히(徐徐-), 고로(故-)

관계언 (rela ní slova): 조사 ástice: (없음)

독립언 (slova samostatná): 감탄사 citoslovce: 만세(萬歲), 세상에(世上-)

Tabulka 6. P ehled sinokorejských slovních druh dle Sin Ki-sanga⁴²

Na první pohled je nápadná absence sinokorejských partikulí. Zam íme-li se na jednotlivé p íklady uvedené v p ehledu sinokorejských slovních druh je nep ehlédnutelné, že u n kterých slovních druh jsou uvedeny pouze kombinované výrazy sestávající ze sinokorejských a p vodních korejských morfém . V p ípad d jových i kvalitativních sloves není možné klasifikovat pouze samotný sinokorejský morfém bez p ipojeného p v. korejského morfému, jehož forma ur uje náležitost mezi slovní druh verba. Naopak u jmen (podstatná jm., zájmena a íslovky) kombinované výrazy uvedeny nejsou, p i jejich klasifikaci byl zjevn brán ohled na jejich významovou složku, mén vřak na jejich formu. Jak dokládají výše uvedené p íklady autor Nam Ki-sima a Ko J ng- na mohou výrazy, které nejsou blíže ur ené dalšími gramatickými prost edky (partikule, koncovky), p íslušet k n kolika slovním druh m. Sin Ki-sang z hlediska sémantického adí nap . *manse* (만세) nebo *sesange* (세상에) mezi interjekce, oba výrazy p ítom mohou vystupovat i v roli podstatného jména. Z pohledu moderní ínské gramatiky⁴³, která interjekce jako vlastní slovní

⁴²신기상 (2005). *현대국어 한자어 (Sinokorejská slova moderní korejštiny)*. 서울: 북스힐. s. 119-121

⁴³정성수 (丁聲樹) 저. 이영희 역. (2003). *현대 중국어 문법론 (Teorie gramatiky moderní ínštiny)*. 서울: 학교방.

druh nevy le uje⁴⁴, by tato slova m la pat it mezi substantiva. V tšina sinokorejských slov má jmenný charakter. Mezi substantivy existují slova, jejichž ko en má charakter d jových i kvalitativních sloves, ale též slova s výhradn jmenným významem. Více viz v podkapitolách o jednotlivých slovních druzích.

V porovnání s ínštinou a též japonštinou vykazuje korejský systém slovních druh nejmén nejasností, školská normativní gramatika ur uje dev t slovních druh , které jsou obecn p ijímány a jediným „problémem“ z stává kategorie sloves a zejména spona –ida. N kte í korejští jazykov dci nevy le ují zvláš kvalitativní slovesa, ale považují je za subkategorii sloves. Tuto subkategorii Mok ng-su⁴⁵ nazývá hromadn „동사“ („d jová slovesa“). Tato kategorie je pak dále rozd lena následovn :

품사 (slovní druh)	하위부류 (subkategorie)	예 (p íklady)	
동사 (slovesa)	객관동사 (slovesa objektivní)	행위동사 (slovesa pohybová)	먹다, 자다, 놀다 ... (jíst, spát, bavit se,...)
		기술동사 (slovesa deskriptivní)	붉다, 예쁘다 ... (být ervený, být p kný,...)
	주관동사 (slovesa subjektivní)	좋다, 싫다 ... (mít rád, nesnášet,...)	

Tabulka 7. Kategorie sloves podle Mok ng-sua⁴⁶

4.1.2 Slovní druhy v ínštin

ínština jakožto jazyk izola ního a zároveň polysyntetického typu má odlišný systém slovních druh od korejštiny, která je jazykem aglutina ním s ur itou dávkou. A je podstatné slovo použito v jakémkoliv ísle nebo pád , jeho tvar se nem ní. Stejn tak má sloveso vždy stejnou formu nehled na rod, as nebo modus. ínské slovo m že asto bez ohledu na slovní druh plnit r zné syntaktické funkce. Stejný znak, p íp. slovo m že sou asn pat it k r zným slovním druh m. Uvedeme-li stru ný p íklad, adjektivum „大“ znamená „velký“, jako substantivum toto slovo znamená „velikost“, jako adverbium „velmi“ a kone n jako verbum „zv tšit“. Zdá se tedy, že hlavním kritériem pro rozd lení ínských slovních druh je

⁴⁴ Teorie slovních druh se však v podání mnohých v dc liší, lze tedy narazit též na systémy, které slovní druh interjekcí zahrnují nap . G. v. d. Gabelentz nebo Song Kj ng-an a I Ki-kap.

⁴⁵ 목정수 (2003). *한국어 문법론 (Teorie korejské gramatiky)*. 서울: 월인 s. 424

⁴⁶ Tamtéž

významová stránka slova p íp. gramatická funkce, forma zde ovšem nehraje velkou roli jako nap . v latin a dalších evropských jazycích. Rozd lení slovních druh v ínštin se m že jevit jako mén d ležitý. P esto od konce 19. století usilovali mnozí ínští badatelé pod vlivem evropské jazykov dy (p í emž jako vzor sloužila p edevším gramatika latiny) o vytvo ení klasifikace slovních druh pro ínštinu. ínský badatel M Jiànzh ng (馬建忠, kor. 마건충) zve ejnil v roce 1898 první ínskou gramatiku ínštiny⁴⁷, která byla inspirována evropskou jazykov dou, ale sepsaná ínským badatelem. Nejen M Jiànzh ng, ale mnoho dalších jazykov dc dodnes klasifikuje ínské slovní druhy dle evropského vzoru, p í emž p íhlížejí k významu a syntaktické funkci slova. Moderní ínština rozlišuje 12 slovních druh ⁴⁸, tyto se d lí podle d ív jší praxe na plné (látkové, materiální) a prázdné (nemateriální) slovní druhy: Plná slova(실사, 實詞) : podstatná jména (명사, 名詞), d jová slovesa (동사, 動詞), kvalitativní slovesa (형용사, 形容詞), íslovky (수사, 數詞), numerativy pop . klasifikátory (양사, 量詞), zájmena (대사, 代詞), prázdná slova (허사, 虛詞) : p íslovce (부사, 副詞), onomatopoeia (상성사, 象聲詞), „p edložky“ (개사, 介詞), spojky (연사, 連詞), ástice (조사, 助詞), citoslovce (탄사, 歎詞). Korejští auto i o H i-mu a An Ki-s p⁴⁹ pro ínštinu též vymezují dvanáct slovních druh , nicmén vykazují n které rozdíly v terminologii a nevy le ují zvláš kategorii pomocných sloves. Navíc se u nich objevuje kategorie interjekcí. Následující tabulka znázor uje klasifikaci ínských slovních druh v pojetí n kolika autor . Rozdíly jsou nejen v samotné distinkci kategorií, ale též v terminologii.

Ding Shengshu (2003) (do kor. p el. I J ng-h i)	o H i-mu, An Ki-s p (2008)	G. v. d. Gabelentz (1953) / p v. ozna ení v n m in
podstatná jména (명사)	podstatná jména (명사, 名詞),	podstatná jména / Hauptwörter, d.h. Wörter von gegenständlicher Grundbedeutung
zájmena (대명사)	zástupná slova (대사, 代詞),	zástupná a ukazovací slova / Für- und Deutewörter, d.h. Wörter von pronominaler Bedeutung
íslovky (수사)	íslovky (수사, 數詞)	íslovky / Zahlwörter

⁴⁷ Jedná se o první gramatiku ínštiny sepsanou ínským v dcem. Již p ed jejím zve ejn ním samoz ejm existovaly gramatiky, které byly sepsány západními v dci, mezi nimi nap . významná gramatika G. v. d. Gabelentze.

⁴⁸송경안, 이기갑 외 (2008). 언어유형론 I – 품사/문장/어순/기본문형 (Jazyková typologie I – slovní druhy, v ta, slovosled, základní v tné vzory). 서울: 월인. s . 80

⁴⁹송경안, 이기갑 외 (2008). 언어유형론 I – 품사/문장/어순/기본문형 (Jazyková typologie I – slovní druhy, v ta, slovosled, základní v tné vzory). 서울: 월인. s . 80

m rné jednotky (양사)	m rné jednotky (양사, 量詞)	---
d jová slovesa (동사)	d jová slovesa (동사, 動詞)	---
---	---	slovesa / Zeit- oder Lebewörter, d.h. Wörter mit verbaler Grundbedeutung
kvalitativní slovesa (형용사)	kvalitativní slovesa (형용사, 形容詞)	---
---	---	p ídavná jména / Eigenschaftswörter
pomocná slovesa (조동사)	---	---
p edložky (전치사)	„p edložky“ (개사, 介詞)	---
p íslovce (부사)	p íslovce (부사, 副詞)	---
---	---	slova vyjad ující ásti a vztahy / Theil- und Verhältnisswörter, z.B. 上 šáng, 後 heú, 內 núi
spojky (연결사)	spojky (연사, 連詞)	---
modální ástice (어기사)	ástice (조사, 助詞)	---
onomatopoa (의성어)	onomatopoa (상성사, 象聲詞)	onomatopoa / schallnachahmende Wörter
---	citoslovce (탄사, 歎詞)	citoslovce / Ausrufwörter (Interjectionen)
---	---	záporná slova / Verneinungswörter

Tabulka 8. Komparativní p ehled ínských slovních druh

Systémy o dvanácti slovních druzích v pojetí autor Ding Shengshu a o H i-mu, An Ki-s p se liší v n kolika bodech. Systém navrhovaný jazykov dcem Ding Shengshu je na první pohled nejvíce ovlivn n západní jazykov dou, snaha p irovnat systém ínských slovních druh k systému slovních druh západních jazyk je zde nepopíratelná. Sv d í o tom nap . vymezení kategorie zájmen, kterou dále rozd luje na osobní, ukazovací a tázací zájmena. Oproti tomu o H i-mu, An Ki-s p a stejn tak G. v. d. Gabelentz kategorii zájmen nazývají nad azen jším výrazem zástupná slova (u Gabelentze zástupná a ukazovací slova). Mezi zástupná slova pat í nejen zájmena, ale slova nahrazující další slovní druhy nap . slovesa kvalitativní i d jová, adverbia atd.

ínské íslovky a stejn tak ínské m rné jednotky lze v podstat považovat za podstatná jména, obojím je však v nována vlastní kategorie. Jen Gabelentz m rné jednotky zvláš nevyluje. Nejsložit jší je otázka sloves, u Gabelentze nacházíme jednu kategorii sloves, Ding Shengshu však rozd luje zvláš slovesa d jová, kvalitativní a pomocná. Slovesa kvalitativní lze najít též v systému o H i-mua a An Ki-s pa. Tato slova vystupují ve funkci adjektiv, Gabelentz je vymezuje p ímo jako kategorii zvanou adjektiva.

Ding Shengshu, o H i-mu a An Ki-s p do svých systém zahrnují kategorie p edložek a adverbií, kdežto Gabelentz vy le uje kategorii zvanou *slova vyjad ující ásti a vztahy*, která obsahuje p edložky, p íslovce, ale též ástice. (Modální) ástice jsou op t zvláš vymezovány u Ding Shengshua, o H i-mua a An Ki-s pa. Zajímavostí v Gabelentzov systému je kategorie ozna ující záporná slova.

Gabelentz (1953) zd raz uje rozd lení na slova živá⁵⁰, ke kterým pat í verba a slova mrtvá⁵¹, ke kterým po ítá nomina. V n m in jsou tato ozna ována jako „slova“, ale ínské ozna ení mluví o živých a mrtvých „znacích“. D ležitost tohoto rozd lení zd vod uje tím, že mnohá slova fungují n kdy jako verba jindy jako nomina. Gabelentz rozd luje slovní zásobu do devíti slovních druh , vychází p itom z jejich syntaktických funkcí a analyzuje jejich vztahy s dalšími v tnými leny.

B žná základní kritéria pro klasifikaci slovních druh jsou význam (의미), syntaktická funkce (기능) a tvar slova (형태). V ínštin jsou na základ významu vy len ny tyto slovní druhy: podstatná jména, d jová slovesa, kvalitativní slovesa, íslovky, numerativy, zájmena, p íslovce, onomatopoeia. Další ty i slovní druhy jsou klafikovány na základ své funkce: „p edložky“, spona, ástice, citoslovce. Co se tý e kritéria tvaru, není pro ínštinu relevantní, pon vadž tvar ínských slov se nem ní (nemá flexi). V tomto smyslu je ovšem možné nazírat na n která podstatná jména, kvalitativní slovesa nebo p íslovce odvozená pomocí afixu, nap . ve slovech 記者(기자) ozna uje afix „者“ podstatné jméno, ve slovech 當然 (당연히, 당연하다), 忽然 (홀연 = 갑자기) sufix „然“ ozna uje kvalitativní sloveso nebo p íslovce. S ohledem na v tn lenské funkce neplatí pro ínské slovní druhy omezení známá z n kterých evropských jazyk . Nap . v angli tin lze na místo podm tu i p edm tu vložit pouze substantivum, pronomen nebo nominální frázi (gerundium, infinitiv), kdežto v ínštin mohou být v pozici podm tu i p edm tu substantiva, d jová slovesa, kvalitativní slovesa, numeralia, numerativy, pronomina a r zné druhy frází. Tvar slova z stává vždy stejný, substantivizace jak ji známe z korejštiny tedy v ínštin neexistuje.

Charakteristický pro ínštinu je t sný vztah mezi íslovkami a numerativy. íslovky je možné p i adit do t ídy podstatných jmen nebo kvalitativních sloves, numerativy mohou také být považovány za podstatná jména, ovšem v ínštin jsou tyto dva slovní druhy b žn rozlišovány jako vlastní slovní druhy.

⁵⁰ 活字 „lebende Wörter“ – Gabelentz (1953)

⁵¹ 死字 „todte Wörter“ – Gabelentz (1953)

o H i-mu a An Ki-s p tvrdí, že p ísn vzato v ínštin neexistují pomocná slovesa, nicmén koncept pomocných sloves v ínštin není zcela neznámý. Vzhledem k tomu, že se chovají podobn jako d jová slovesa, tvo í slovesa vyjad ující schopnost, možnost a v li, která lze považovat za slovesa pomocná, podskupinu d jových sloves. Ding Shengshu je ovšem vyd luje jako zvláštní slovní druh. S otázkou, zda pomocná slovesa vy le ovat jako vlastní slovní druh se potýkají i mnohé další jazyky nap . angli tina, též v korejštin se tento návrh v minulosti objevoval. Moderní korejština je však zvláš nevyd luje.

asto je problematické ur it hranici mezi slovesy d jovými a kvalitativními, taktéž mezi podstatnými jmény a slovesy d jovými a kvalitativními, nebo slovesy kvalitativními a p íslovci. Jelikož d jová i kvalitativní slovesa zachovávají stále stejný tvar, mohou plnit nejen funkci p ísudku, ale též p edm tu, podm tu, dopl ku atd. Zájmena (대사, 代詞) jako taková jsou koncept p evzatý ze západní lingvistiky, v ínštin se tato kategorie vztahuje všeobecn na „zástupná slova“, mezi tyto pat í zájmena, pro-verba (대동사 代動詞)⁵², „zástupná slova pro kvalitativní slovesa“ (대형용사 代形容詞) a „zástupná slova pro adverbia“ (대부사 代副詞).

Stejn jako korejština má ínština bohaté spektrum zvukomalebných a tvaromalebných slov, které hromadn nazývá onomatopoeia (상성사, 象聲詞). Dalším společným rysem korejštiny a ínštiny je užívání klasifikátor (numerativ), která jsou p vodn samostatná substantiva, jejichž úlohou je za azovat po ítané p edm ty/osoby podle ur itých znak do n kolika sémantických skupin. V ínštin se tém neobjevují p ípady, ve kterých by íslovka byla rovnou spojena s podstatným jménem, užití numerativ je povinné. A koliv jsou numerativy v podstat substantiva, jsou obvykle považovány za samostatný slovní druh m rných jednotek (양사, 量詞).

V ínštin je možné použít spojky, jejich funkci však asto p ebírá samotný kontext a spojky tak není třeba použít. Mnohá adverbia též vyjad ují vztahy, tudíž hranice mezi spojkami a p íslovci není zcela jasná. Ješt více vágní je pak rozlišení hranice mezi p edložkami (개사, 介詞) a d jovými slovesy. V tšina slov ve funkci p edložek jsou totiž p vodn d jová slovesa.

Podstatný rozdíl mezi korejštinou a ínštinou je v odlišném pojetí slovního druhu partikulí. ínské partikule jsou vlastn pomocné partikule a rozd lují se do t í skupin:

⁵² Termín „pro-verb“ nelze zam nit s „proverb“ ozna ující p ísloví. Pro-verba jsou slova nebo fráze, které nahrazují sloveso, nap . v p ípadech, kde se chceme vyvarovat opakování slovesa. Stejn tak jako jsou podstatná jména zastupována zájmeny, mohou být tedy slovesa zastupována pro-verbem.

구조조사 *strukturní*, 어기조사 (語氣助詞) *kmenové*, 시태조사 (時態助詞 nebo 動態助詞) *asové a stavové*. Více viz v podkapitole v nované partikulím.

Z výše uvedeného pohledu a tabulky tedy vyplývá, že rozdíl slovních druhů je silně ovlivněn západními jazyky a že toto rozdíl je poněkud nejednotný, přičemž se slovní druhy mnohdy překrývají. V čínštině se někdy zvláště vyskytují slova, která se překrývají (겸류사 兼類詞), například podstatná jména-dějová slovesa, kvalitativní slovesa-příslovce, dějová slovesa-kvalitativní slovesa⁵³, kvalitativní slovesa-podstatná jména. Je to stejný koncept jako kategorie slovních druhů, které uvádí Nam Ki-sim a Kim Jong-nam pro některá korejská a sinokorejská slova, která mají univerzální charakter několika slovních druhů.

Některá složená slova se mohou objevovat zároveň jako slova i jako fráze. Tato slova tvořená slovesem+přídomek se obvykle rozdělí, pokud se objeví ještě jiný přídomek i modifikátor. Například sloveso „見面“(setkat se) se v první větě objevuje jako složené slovo, kdežto ve druhé větě je rozdělené. (pozn. Mezery jsou dodané uměle, čínština oddělený zápis nepoužívá).

a) 我 跟 他 見面。

Já s on setkat se.

Já se s ním setkám.

b) 我 見 他 的 面。

Já vidím on POSS tvá .

Já se s ním setkám.

Co se týká čínské gramatiky, je třeba ji vykládat na základě syntaxe, která spoívá zákonech slovosledu. Vycházíme proto z útvaru vět, která určuje funkce jednotlivých slov a umožňuje jejich klasifikaci do slovních druhů.

Jelikož sinokorejská slova byla přejímána též skrze japonštinu, bylo by zajímavé též srovnání s morfologií japonštiny a klasifikací japonských slovních druhů, které též vykazují některé rozdíly například japonská gramatika vyskytuje zvláště pomocná slovesa a rozdíl dějových a kvalitativních sloves se též liší. Z důvodu omezeného rozsahu této práce ovšem není možné toto téma podrobněji obsáhnout.

Následující analýza jednotlivých sinokorejských slovních druhů je založena na poznátcích, které vyplývají ze srovnání klasifikací převodních korejských a čínských slovních druhů a zásadách sinokorejské slovo tvorby.

⁵³ Například kvalitativní sloveso 短 (krátký) – dějové sloveso 短 (zkrátit).

4.2 Podstatná jména 명사

Podstatná jména (substantiva, 명사) oznaují entity, resp. substance (osoby, zvířata, místa, konkrétní a abstraktní věci) a ve větě mohou zastávat nejvíce počet funkcí (včetně členů), nejčastěji vystupují jako podměty (subjekt) a předměty (objekt). Ve flektivních jazycích se podstatná jména vyznačují svou formou, tj. charakteristickými sufixy, odlišnými pro jiné slovní druhy. Substantiva mohou vyjadřovat rod, pád a číslo, například životnost. Ve flektivních jazycích jsou skloňována. Korejšтина má systém pádových koncovek, které jsou připojovány ke jménům a jejichž užití je obdobné deklinaci ve flektivních jazycích. Pádové koncovky lze připojovat jak k přívlastkům korejským slovům, tak ke slovům sinokorejským. Gramatický rod korejšтина nevyjadřuje, má však některé prostředky k jeho vyjádření, například sinokorejské prefixy 남 (남) muž, mužský a 여 (여) žena, ženský. K vyjádření plurálu pak slouží především přívlastek korejský sufix -들, který se připojuje jak k přívlastkům korejským tak ke slovům sinokorejským, jeho užití má však určitá omezení. Charakter a význam korejského plurálu je však značně odlišný od indoevropského pojetí gramatického čísla (numerus). Korejská gramatika navíc číslo jako zvláštní gramatickou kategorii (문법 범주) nevyjadřuje. Významy podstatných jmen jsou dány jednak významy nesegmentovaných lexémů tzv. neutvořených substantiv primárních (산 산, kang 강, 책 책) a jednak jsou tyto významy tvořeny a rozpoznávány podle existujících slovtvorných modelů (s-p-do 습-도, sadžin-ga 사진-가, pi-häng-gi 비-행-기). Korejská gramatiková substantiva primárně dělí na substantiva obecná (보통 명사) a substantiva vlastní (고유 명사). Mezi sinokorejská obecná substantiva (apelativa) patří například nsäng 선생 *uitel*, hakkjo 학교 *škola*, chäkbang 책방 *knihupectví*. Patří sem entity konkrétní (konkrétní) například adong cha 자동차 *auto*, sängs n saengsen ryba, chäksang 책상 *stůl*, i entity abstraktní (abstraktní) například pchj nghwa 평화 *mír*, mindžudžu 민주주의 *demokracie*, j lsim 열심 *píle*. Korejská gramatiková dále rozlišují podstatná jména na substantiva samostatná (자립 명사) a závislá (의존 명사). Podstatná jména samostatná (úplná) jsou autosémantická (plnovýznamová), tudíž mohou stát ve větě samostatně, jejich funkci a postavení ve větě určují pádové koncovky a partikule, například slovosled. Většina podstatných jmen patří mezi samostatná substantiva, například 김영희 Kim *Jung-hi*, hanguk 한국 *Korea*, tos kwan 도서관 *knihovna*. Podstatná jména závislá (nesamostatná, neúplná) nemohou stát ve větě samostatně, musí před nimi stát nějaký atributivní výraz, za nímž lze připojit některé pádové koncovky nebo pomocné partikule.

Nejast ji se pipojují k participiím. Závislá substantiva v ustálených gramatikalizovaných konstrukcích vyjadují různé sémanticko-gramatické významy. Mezi neúplná sinokorejská substantiva patří například *hu* 후 *poté*, *kj m* 겸 *zároveň*, *pchj n* 편 *strana*. Sinokorejský výraz *hu* 후(後) se používá ve spojení zpravidla po min. participiu ve významu „poté co“, například *suk er l han hue keim hago sipch jo* 숙제를 한 후에 게임 하고 싶어요 (*Poté co udám úkol, chci hrát hry*). Výrazy *kj m* 겸 (兼) a *pchj n* 편 (便) se též užívají ve spojeních.

Dále mezi korejská závislá substantiva patří numerativy (klasifikátory) a mnohé jednotky. (Jiní gramatikové je vydávají jako vlastní slovní druh). Klasifikátor musí předcházet číslovka, číselný výraz nebo atributiv. K numerativům i mnohým závislým substantivům lze připojovat pádové partikule. Mezi sinokorejské klasifikátory patří například *mj ng* 명 *osoba*, *pj ng* 병 *láhev*, *an* 잔 *šálek* atd. Sinokorejské výrazy lze najít také mezi mnohými jednotkami označujícími délkové míry například *ri* 리 (kor. míle), plošné míry například *pchj ng* 평 *m²*, váhové míry například *k n* 근 0,6 kg („libra“).

Velký význam má užití sinokorejských výrazů pro jména osob a míst, tedy pro vlastní substantiva (*propria*). Většina korejských rodových i křesťanských jmen je sinokorejského původu, počet rodových jmen je velmi omezený a navíc často homonymní, lze je tedy rozlišit pouze uvedením čínského znaku například *kim* (金) Kim, *i* (李) I, *pak* (朴) Pak.

Většina sinokorejských slov je primárně azena mezi jména. U substantiv dle významu (의미) rozlišujeme výrazy s charakterem dějovosti (동사성) a kvalitativnosti (형용사성). Kořen slova se podle toho může stát základem dějového i kvalitativního slovesa. Ze slov s výhradně jmenným významem například *šon* 생(우itel) nelze tvořit slovesa, tato se běžně spojí se sponou *-ida* (-이다). Naopak substantiva se slovesným charakterem se se sponou spojí výrazně méně často. Následující příklady znázorňují sinokorejské kořeny s charakterem dějového slovesa (a), kvalitativního slovesa (b) a kořen se jmenným charakterem (c).

- a) *undong* 운동(運動) *sport* <substantivum> *undonghada* 운동하다 *sportovat* <dějové sloveso>
- b) *ngsuk* 정숙(靜肅) *ticho* <substantivum> *ngsukhada* 정숙하다 *tichý* <kvalitativní sloveso>
- c) *haksäng* 학생(學生) *student* <substantivum> *학생하다

Jak již bylo uvedeno výše, pro korejštinu má zásadní význam rozdělení podstatných jmen na samostatná (자립명사) a závislá (의존명사). Han Kil⁵⁴ ob skupiny dále dělí následovně :

자립명사 substantiva samostatná	1a) 보통명사 substantiva obecná (apelativa)	책상 st 1, 창문 okno	1b) 고유명사 substantiva vlastní (propria)	김철수 Kim ch 1-su, 경북궁 Kj ngbokkung
	2a) 유정명사 substantiva životná (animata)	부모 rodi e, 교수 profesor	2b) 무정명사 substantiva neživotná (inanimata)	공책 sešit, 도서관 knihovna
	3a) 구상명사 substantiva konkrétní (konkréta)	자동차 auto, 생선 ryba	3b) 추상명사 substantiva abstraktní (abstrakta)	평화 mír, 민주주의 demokracie
	4a) 가산명사 substantiva počítatelná	책 kniha, 연필 tužka	4b) 비가산명사 substantiva nepočítatelná	공기 vzduch, 우유 mléko
의존명사 substantiva závislá	1) 보편성 의존명사 univerzální závislá substantiva		후 poté, 식 zp sob, 중 uprostřed	
	2) 주어성 의존명사 předmětná závislá substantiva		---	
	3) 서술성 의존명사 predikativní závislá substantiva		편 (便) strana	
	4) 부사성 의존명사 adverbiální závislá substantiva		고로 proto	
	5) 단위성 의존명사 měrná závislá substantiva		리 li (kor. míle), 평 m ²	

Tabulka 9. Sinokorejská substantiva samostatná a závislá

Univerzální závislá substantiva se pojí s atributivou a přijímají pádové koncovky, mezi tyto patří mimo jiné například v korejštině 것 nebo 바. Předmětná závislá substantiva jsou velmi omezená, pojí se s atributivem a pádovou koncovkou v nominativu, stávají se předmětem v ty. Predikativní závislá substantiva se vždy pojí se sponou -ida. Měrná závislá substantiva jsou klasifikátory (numerativy), stojí za číselným výrazem.

V třetina sinokorejských morfémů patří mezi substantiva samostatná, na které však patří i substantiva závislá. Často bývá problematické určit, zda se opravdu jedná o závislé substantivum či o připojení nebo kořenná slova. Min Hjn-sik⁵⁵ tuto problematiku znázorňuje na následujících příkladech:

⁵⁴ 한길 (2006). 현대 우리말의 형태론 (Morfologie moderní korejštiny). 서울: 도서출판 역락.

⁵⁵ 민현식 (1999). 국어 문법 연구 (Studie o gramatice korejštiny). 서울: 역락. s. 98-99

- 1a) K r n sik ro hamj n tōnda. 그런 식으로 하면 된다. sik 식 závislé substantivum
Tímto zp sobem to ud lat m žeme.
- 1b) Miguksik ro hamj n tōnda. 미국식으로 하면 된다. sik 식 závislé substantivum?
 ko en? p ípona?
M žeme to ud lat americkým zp sobem.
- 2a) Kwangwanghad n cha/ unge t ll tta. 관광하던 차/중에 들었다. cha, ung 차, 중 závislé substantivum
Stavil jsem se b hem toho, co jsem byl na vyhlídce.
- 2b) Kwangwang cha/kwangwang ung 관광차/관광중 들었다. cha, ung 차, 중 závislé substantivum?
 ko en? p ípona?
Stavil jsem se b hem toho, co jsem byl na vyhlídce.
- 3a) tt ht ndži kane sagwahära. 어떻게 간에 사과해라. kan 간 závislé substantivum
N jak se mežitím omluv!
- 3b) Hanilkan ögjoma chari sänggj tta. 한일간 외교마찰이 생겼다. kan 간 závislé substantivum?
 ko en? p ípona?
Mezi Koreou a Japonskem vzniklo diplomatické nap tí.
- 4a) K ga kan n pchj ne ponära. 그가 가는 편에 보내라. pchj n 편 závislé substantivum
Pošli to tam, kam jede.
- 4b) K n n KAL 601 ki pchj n ro tt nanda. 그는 KAL 601 기 편으로 떠난다. pchj n 편
 ko en? p ípona? m rné závislé substantivum?
Odlet l spojem KAL 601.
- 4c) Pihänggipchj n, s npchj n, päpchj n. 비행기편, 선편, 배편. pchj n 편 ko en?
 p ípona? m rné závislé substantivum?
letecky, lodí, lodí

P íklady 1a, 2a, 3a, 4a obsahují sinokorejská závislá substantiva. V p ípad v ty 1a) je 식 blíže ur eno p edcházejícím ukazovacím zájmenem 그런 a je k n mu p ipojena pádová partikule. Zde není pochyby o p íslušnosti slova 식 k závislým substantiv m. Také zp sob psaní tohoto slova odd len sv d í o této povaze. V ty 1b, 2b, 3b, 4b a 4c obsahují sice stejné sinokorejské morfémy, ale je obtížné ur it zda se i zde jedná o závislá substantiva nebo je vhodn jší všechny sinokorejské morfémy vnímat jako samostatné, plnovýznamové ko eny

slov, které s dalšími morfémy tvoří složeniny. Těto možnosti je považovat je za odvozovací přípony. Min Hjn-sik⁵⁶ argumentuje, že pokud by se jednalo o přípony, bylo by třeba ve slovníku uvádět stovky možných derivátů od těchto sufixů například 미국식, 한국식, 일본식, 관광중, 회의중, 연애중 atd. Stejný problém vidí i s možností, která považuje všechny sinokorejské morfémy za kořeny. Jako závislá substantiva by měla být psána odděleně. Nemožnost jednoznačného zařazení sinokorejských morfémů znárodňuje Min Hjn-sik například morfému in 인(人) *lov k*.

5a) Samostatné substantivum: in i angmak 인의 장막 *lidský stan*

5b) Závislé substantivum: chil in i sinbu 칠인의 신부 *sedm nevěst*, možné i psaní dohromady v případě použití arabské číslovky chilin i sinbu 7 인의 신부 *7 nevěst*

5c) Předpona: induk p 인두집 *lidský tvar*.

5d) Přípona: w nsiin. 원시인. migukin 미국인. ng chiin 정치인. jesulin 예술인 *p v. obyvatel, Američan, politik, umělec*

Na tomto místě tedy nezbyvá než uznat multifunkčnost sinokorejských morfémů, které též v jiných plní zároveň různé funkce. Morfémy ung 중(中) *střed*, nä 내(內) *uvnitř*, n 전(前) *před*, hu 후(後) *po*, ö 외(外) *vnější* a další bývají zářeny mezi závislá substantiva. Tyto morfémy přitom ovšem fungují jako kořeny ve složených slovech například nhu 전후 *před a po*, näö 내외 *uvnitř a venku*, tudíž jim jejich status závislých substantiv může být upírán. Zároveň plní též funkci sufixů, například su p ung 수업중 *během vyučování*. Názory jazykovědců na zařazení podobných sinokorejských morfémů se mnohdy liší, vezmeme-li však v potaz zde představené příklady, vyplývá jako nejvhodnější opustit je od striktní distinkce a považovat tyto morfémy za svého druhu multifunkční substantiva.

4.2.1 Odvozování substantiv pomocí sinokorejských prefixů

Odvozování substantiv pomocí sinokorejských prefixů je proces, při kterém se sinokorejská předpona připojuje téměř výhradně k sinokorejskému slovu. Po et sinokorejských prefixů se u různých autorů a v různých slovnících liší v souvislosti s tím, zda je morfém gramaticky považován za prefix nebo součást slova. Často je obtížné rozlišit, zda

⁵⁶ 민현식 (1999). *국어 문법 연구 (Studie o gramatice korejštiny)*. 서울: 역락. s. 98-99

je morfém užit jako prefix i ve svém p vodním významu jako plnovýznamová nedílná sou část slova.

V. Pucek⁵⁷ uvádí p ehled frekventovan používaných sinokorejských prefix a p íklady jejich využití, seznam obsahuje též n které p íklady užití sinokorejských morfém v p vodním plném významu. Mezi ásté sinokorejské p edpony pro odvozování substantiv pat í následující:

Sinokor. prefix	(p v. význam) + význam prefixu	P íklad užití prefixu	Užití v p v. významu
가 (假)	(lež) 1. lživý, pad laný, falešný, pseudo- 2. do asný, provizorní, p edb žný, neoficiální	1. 가문서 falešný dokument 2. 가시설 provizorní za ízení	가면 maska, 가발 paruka
건 (乾)	(suchý) suchý, sušený	건포도 hrozinky	건조하다 být suchý
경 (經)	(lehký) lehký, ne masivní	경공업 lehký pr mysl	경동하다 postupovat lehkomysln
구 (舊)	(starý) starý, bývalý, n kdejší, minulý	구소련 bývalý SSSR	구칭 starý název
귀 (貴)	(vzácný, ídký) 1. vzácný 2. honorifikum „ct ný, vážený“	1. 귀금속 vzácný kov 2. 귀대사 vážený velvyslanec	귀객 vzácný host
내[래] (來)	(p icházet) nadcházející, budoucí, p ístí	내일 zítra	
다 (多)	(mnoho) mnohý, etný	다방면적 mnohostranný	다양성 r znorodost
대 (大)	(velký) velký	대가족 velká rodina	대학 univerzita
독 (獨)	(sám, samotný) sám, pro jednoho	독사진 fotografie, na níž je jediný lov k	독립 nezávislost, samostatnost
명 (名)	(jméno) slavný, význa ný, proslulý	명화가 slavný malí	명문 významný rod
목 (木)	(strom, d evo) ze d eva, d ev ný	목도장 d ev né razítko	목탄 d ev né uhlí
몰 (沒)	(chyb t) neexistence denotovaného obsahu, nebýt	몰인정 bezcitnost	
무 (無)	(nebýt, neexistovat) neexistence vyjád eného obsahu	무책임성 nezodp dnost	무인 bez lidí, neobydlený
미 (未)	(zápor ne) dosud nedosažený, nevytvo ený, ne-	미성년 nezletilý	미혼 svobodný (neženatý, nevdaná)
반 (反)	(proti) proti, anti-, kontra-	반일 protijaponský	반대 proti
백 (白)	(bílý) bílý	백인종 lov k bílé rasy	백두산 dosl. hora s bílou hlavou
부 (副)	(následující v po adí) 1. zástupce 2. místo-, pro-, vice-	1. 부총리 vicepremiér 2. 부식물 dopl kové potraviny	
불[부] (不)	(ne, zápor) záporný význam, ne-	불가능성 nemožnost	
비 (非)	(zápor ne-) zápor u slov, kde nelze utvo it sloveso, ástý u adjektiv typu -적, ne-, de-	비매품 zboží neur ené k prodeji	비상상태 mimo ádný stav
상 (上)	(horní, naho e) první ze dvou polovin, horní, naho e	상반부 horní ást	상급 vyšší kategorie

⁵⁷ Pucek, V. (1997). *Lexikologie korejštiny*. Praha: Karolinum. s. 136-146

선 (先)	(nap ed, d ív jší) d ív jší, nap ed, p ed-	선불 platba p edem	선생 u itel
소 (小)	(malý) malý, drobný, mikro-	소도구 malý nástroj	소소하다 být malý
수 (數)	(íslo) n kolik, po etný	수십 n kolik desítek	수량 množství
시 (試)	(zkoušet) pokusný, zkušební	시제품 prototyp	시험 zkouška
신 (新)	(nový) nový, novo-, neo-	신년 Nový rok	신문 noviny
양 (洋)	(oceán) zaoceánský, západní	양배추 zelí (evropské)	동양 Východ, Orient
양 (養)	(p stovat, chovat) adoptivní	양아들 adoptivní syn	
양[량] (兩)	(dva, oba) dva, oba – v páru nebo v protikladu	양국 (ob zem)	
여[녀] (女)	(žena) ozna ení ženského rodu	여학생 studentka	여자 žena
연 (軟)	(m kký) sv tlý odstín barvy	연분홍 sv tle r žová	연구개 m kké patro
연[련] (連)	(svázat, spojit) trvání po ur itou dobu, nepřetržit po	연삼년 po t i roky	
외 (外)	(vn jší, cizí) vn jší, cizí, z druhé linie u p íbuzenstva	외손자 vnuk	
잡 (雜)	(smíšený) smíšený. rozli ný, ne istý, nepřístojný	잡수입 r zné p íjmy	잡지 asopis
정 (正)	(p ímý) pravý, opravdový, p ímý	정말 pravdu, opravdu	정오 poledne
주 (主)	(vlada , pán) hlavní, základní	주식물 hlavní potravina	주격 nominativ
중 (重)	(t žký) t žký, vážný	중공업 t žký pr mysl	중량 váha, hmotnost
청 (靑)	(zelenomodrý) zelený, modrý, azurový, mladý	청기와 zelenomodrá st ešnice	청년 mladík
초 (初)	(za átek) za átek, po átkem	초가을 po átek podzimu	
초 (超)	(p ekro it) p ekra ující rámeček, nad-, super-, ultra-	초음파 ultrazvukové vlny	초과하다 p ekro it
최 (最)	(krajní, nejvíce) maximální, super-, nej-	최상품 zboží nejvyšší kvality	최고 maximum
친 (親)	(rodí e, blízký, vlastní) pokrevní, vlastní, pro-	친부모 vlastní rodí e	친척 p íbuzní
평 (平)	(rovný, mírný) b žný, prostý, adový	평일 všední den	평균 pr m r
피 (被)	(pokrývka) obdržet, být vystaven emu, jeden ze zp sob tvo ení pasíva	피동사 pasívní sloveso	피의자 ob (lidská)
홍 (紅)	(ervený) ervený	홍삼 ervený ženšen	홍역 spalni ky
황 (黃)	(žlutý) žlutý	황인종 žlutá rasa	황금 zlato, žlutý kov
흑 (黑)	(erný) erný	흑색 erná barva	흑인 ernoch

Tabulka 10. Sinokorejské prefixy pro odvozování substantiv⁵⁸

Podíváme-li se na p vodní významy t chto sinokorejských morfém , zjistíme, že mají z velké ásti význam substantivní, n kdy též adjektivní nebo verbální, p íp. plní funkci více slovních druh . Pomocí t chto prefix jsou v korejštin odvozována podstatná jména, mají-li morfémy slovesný charakter je možné p idáním korejského morfému resp. pomocného slovesa (nap . -하다, -되다, -시키다...) utvo it dále sloveso d jové i kvalitativní. Dalším p idáním sufix lze transponovat slovní druhy nap . sinokorejský sufix -적(的) vytvá í ze substantiva odvozeného p edponou pi- 비-(非) adjektivum. Nap . sinokorejský prefix pi-

⁵⁸ Pucek, V. (1997). *Lexikologie korejštiny*. Praha: Karolinum. s. 136-146

비-(非) (ne) + sinokorejské substantivum happ p 합법(合法) (zákonnost) + sinokorejský sufix - k -적(的) = sinokorejské adjektivum pihapp p k 비합법적 (非合法的) (nezákonný).

Existují též p v. korejské prefixy, které rovněž slouží k odvozování substantiv, tyto jsou ovšem podstatně méně produktivní než prefixy sinokorejské a pojí se převážně s p v. korejskými slovy.

4.2.2 Odvozování substantiv pomocí sinokorejských sufix

Vedle možnosti slovo tvorby pomocí afixace je též velmi zastá sufixace, po et a produktivita sinokorejských sufix je přitom výrazně vyšší než u p v. korejských sufix. Nejzastávající je odvozování slov od substantiv (desubstantiva). V. Pucek⁵⁹ uvádí, že na rozdíl od češtiny, kde je většina názvů konatelských odvozena od sloves např. prodávat prodava, je v korejštině běžnější odvozování od substantiv např. pchanmä 판매 *prodej* pchanmäw n 판매원 *prodava*. Je to zejména tím, že většina sinokorejských slov má převodně jmenný charakter. Co se týče názvů konatelských, je způsob odvozování obdobný jako v češtině např. ze zedník a pj ktol 벽돌 ze pj ktolkong 벽돌공 *zedník*. Systém odvozovacích přípon (zvláště sinokorejských) je velice bohatý, některé formanty však ve slovnících a gramatikách nebývají uváděny jednotně, resp. některé morfémy nejsou pokládány za sufixy. Je to dáno tím, že určit slovo tvornou hranici (slovo tvorný šev) není vždy snadné. Sinokorejské sufixy mají totiž na rozdíl od češtiny samostatný lexikální význam, tj. jsou to převodně samostatná slova. Např. čínský morfém kwan 관(館) má převodně význam *budova*, v korejštině ve funkci přípony slouží k označení různých budov, veřejných institucí, hal, pavilónů např. chejukkwan 체육관 *sportovní hala*, tos kwan 도서관 *knihovna*, täsakwan 대사관 *ambasáda*. První složka (체육, 도서, 대사) existuje jako samostatné, autosémantické slovo a stává se zde slovo tvorných základem odvozeniny. Některá sinokorejská slova obsahují sinokorejský sufix ve svém převodně významu, takový morfém není pokládán za sufix, ale za integrální součást slova. Z hlediska čínské gramatiky taková slova připomínají kompozita, a když je proto obtížné určit, zda se jedná o slovo odvozené nebo složené.

⁵⁹ Pucek, V. (1997). *Lexikologie korejštiny*. Praha: Karolinum. s. 149-150

V. Pucek⁶⁰ t ídí p v. korejské a sinokorejské sufixy do n kolika sémantických skupin, uvádí p íklady produktivních sufix pro odvozování substantiv, které ozna ují pojmenování osob, živo ich , v cí, místa (prostoru, pracoviš , budov), asu (asového úseku, období), civilizace (kultury a organizace spole nosti), d je (innosti, vlastnosti), abstrakt (stav myslí a t la) a p ípony pro tvo ení jmen místních. Zde následuje p ehled frekventovaných sinokorejských p ípon používaných k odvozování substantiv.

Sinokor. sufix	(p v. význam) + význam sufixu	P íklad užití sufixu	Užití v p v. významu
Sinokorejské sufixy sloužící k pojmenování osob			
가(家)	(rodina, d m) 1. lov k, který vykonává n jakou innost jako svou profesi, odborník, znalec 2. znalec ur ité v ci, nositel ur itých zájm , idejí 3. nositel ur ité charakteristické vlastnosti	낙천가 optimista	가족, 가정 rodina
공(工)	(práce, d lník, emeslník) lov k zabývající se ur itou odbornou prací, asto emeslnou	수리공 opravá	공부 u ení, 철공 záme ník
관(官)	(ú edník) lov k vykonávající ur itou innost (asto oficiální)	외교관 diplomat	장관 d stojník
군(軍)	(armáda) armáda nebo její p íslušníci	인민군 lidová armáda	군대 armáda
대(隊)	(oddíl a jeho p íslušníci) oddíl nebo n jaká organiza ní struktura	소방대 hasi ské družstvo	군대 armáda
배(輩)	(skupina osob, generace) lov k zam ený na nemorální innost	간상배 spekulant	선배 senior, starší spolužák
부(夫)	(muž, manžel, d lník, filozof) lov k zabývající se inností, která nevyžaduje p íliš vysokou kvalifikaci	청소부 uklíze (ka)	농부 rolník
사(士)	(konfuciánský u enec, d stojník) povolání nebo innost, která vyžaduje odborné znalosti	간호사 ošet ovatelka	신사 gentleman
사(師)	(u itel, mistr) odborník s ur itou kvalifikací	요리사 kucha	의사 léka
생(生)	(1. narodit se, 2. život, živý, 3. student, 4. erstvý) lov k, který se u í	중학생 st edoškolák	신생아 novorozenec
수(手)	(ruka) osoba vykonávající práci, vyjád enou p edchozím substantivem, asto je to mén kvalifikovaná práce	운전수 idi	가수 zp vák
원(員)	(len ur ité skupiny) len n jakého kolektivu, plnící svou innost	사무원 ú edník	회원 len n jaké spole nosti
인(人)	(lov k) lov k, který se n ím odlišuje, nositel vlastnosti i dovednosti, obyvatel ur itého místa, p vodem z	한국인 Korejec	시인 básník
자(者)	(osoba, lov k) lov k pracující v n jaké oblasti, nositel n jakých idejí	과학자 v dec	기자 žurnalista
장(長)	(dlouhý, ná elník) lov k ve vedoucím postavení	위원장 p edseda výboru	사장 editel (nap . spole nosti)
Sinokorejské sufixy sloužící k pojmenování v cí			
물(物)	(v c, p edm t) v c ur itého charakteru	인쇄물 tiskoviny	물건 zboží
서(書)	(psát, písemný dokument) písemný dokument, který n co stvrzuje	보증서 záru ní list	서류 dokumenty

⁶⁰ tamtéž s. 150-185

용(用)	(užívat) v c užíváná k ur ítemu ú elu	사무용 kancelá ský	사용하다 používat
장(狀)	(dokument) stvrzující dokument	위임장 plná moc	
제(濟)	(zhotovit, výrobek) vyrobený v, z	중국제 ínský (výrobek)	제품 výrobek
종(種)	(druh) v c, která p ísluší do ur íté kategorie, okruhu, druhu	재래종 oby ejný, b žný, tradi ní druh	종류 druh, sorta
증(證)	(d kaz) stvrzující dokument, pr kaz	학생증 studentský pr kaz	증명서 potvrzení
지(紙)	(papír) pojmenování tiskovin, druh papíru	화장지 toaletní papír	편지 dopis
품(品)	(zboží) zboží, výrobek	약품 lé iva	품질 jakost
호(號)	(zboží) v c ozna ená n jakým pam tním nebo symbolickým jménem, název výrobku, ozna ení lodí apod.	새마을호 vlak Nová vesnice (ozna ení expresních vlak)	107 호실 pokoj .107
Sinokorejské sufixy sloužící k pojmenování stroj , nástroj , ná adí			
계(計)	(po ítat) pojmenování jednodušších p ístroj nebo pom cek pro m ení a po ítání	체온계 teplom r (pro m ení t lesné teploty)	계산 kalkulace, výpo et
기(機)	(stroj, mechanismus) ozna ení pom rn masívního a složitého stroje	비행기 letadlo	기계 stroj
기(器)	(1. za ízení, 2. nádoba) p ístroj, ná adí	녹음기 magnetofon	기구 ná adí
Sinokorejské sufixy sloužící k pojmenování místa, prostoru, pracoviš , budov			
과(科)	(t ída, série, odd lení) 1. odd lení (v ú ad , instituci...), 2. institucionalizovaný v dní obor, 3. ele p i botanické a zoologické klasifikaci	치과 zubní odd lení	
관(館)	(budova, hala) budova, ve ejná instituce, hala, pavilón	박물관 muzeum	
국(局)	(1. ú ad, 2. pozice, okolnosti) ú ad, administr. jednotka uvnit instituce	우체국 pošta	지국 filiálka
국(國)	(stát) zem , stát	선진국 vysp lý stát	국기 státní vlajka
부(部)	(1. rozd lit, 2. sekce, ást) 1. odd lení, 2. ministerstvo	교통부 ministerstvo dopravy	부분 ást
소(所)	(místo) ú elové za ízení, pracoviš	세탁소 prádelna	소감 dojem
실(室)	(místnost) za ízení, menší pracoviš	연구실 studovna	교실 t ída
원(院)	(d m, hala, ve ejná instituce, ústav) ústav, instituce, v decké i školské za ízení	연구원 výzkumný ústav	법원 soud
장(場)	(místo, otev ený prostor) místo, kde je n jaké ú elové za ízení	경기장 stadión	공장 továrna
지(地)	(p da, zem , oblast) místo n jakého d je	거주지 bydlišt	지구 zem koule
처(處)	(místo) odd lení, ást pracoviš ve státním ú ad , firm , závod	관리처 správní odd lení	처장 vedoucí odd lení
항(港)	(p ístav) p ístav	부산항 p ístav Pusan	공항 letišt
Sinokorejské sufixy sloužící k pojmenování vyjad ujícím as, asový úsek, období			
경(頃)	(brázda, okamžik, p íbližn) p íbližn	5 월경 asi v kv tnu	
기(期)	(období) ur ítý asový úsek, období	계몽기 osvícenství	시기 období
도(度)	(stupe) v administrativ , zvl. finan ní	금년도 letošní rok	밀도 hustota
말(末)	(konec) konec/koncem ur ítého období	금년말 konec roku	말세 konec sv ta
절(節)	(lánek bambusového stvolu, sekce, kapitola, svátek)	국경절 státní svátek	명절 svátek
중(中)	(st ed) b hem, v pr b hu, uprost ed	수업중 b hem vyu ování	중국 ína
초(初)	(první, po átek) po átek n jakého asového úseku, na po átku	학년초 na za átku školního roku	초순 první dekáda (m síce)
Sinokorejské sufixy sloužící k pojmenování týkajícím se civilizace, kultury a organizace spole nosti			
가(家)	(rodina, d m, rod) rodina, rod	김가 rod Kim	가장 hlava rodiny
가(歌)	(píse) druh písn p íp. básn	자장가 ukolébavka	가수 zp vák

교(敎)	(1. vyu ovat, 2.u ení, doktrína, 3. náboženství) ozna ení doktrín, škol, náboženství	기독교 k es anství	불교 buddhismus
론[논] (論)	(diskuze, argument, lánek) teorie, v da, -ismus, -logie, spis, traktát	어휘론 lexikologie	졸업 논문 diplomová práce
사(社)	(sdružovat se, spole nost) spole nost, firma, sdružení	출판사 nakladatelství	사회 spole nost
제(制)	(systém, zp sobit, stanovit) stanovený systém, z ízení, zp sob	군주제 monarchie	제한 limit
체(體)	(t lo, t lesa) styl, sp sob, forma, systém	구두체 hovorový styl	체계 systém
학(學)	(u it se) ozna ení v dních obor	언어학 lingvistika	과학 v da
회(會)	(shromáždit, spole nost) sdružení, spolek	위원회 výbor	회의 sch ze
Sinokorejské sufixy sloužící k pojmenování d j , inností a vlastností			
성(性)	(1. charakter, kvalita, 2. pohlaví, sex) ozna uje vlastnost i kvalitu (-ost, -ita)	가능성 možnost	성격 charakter
화(化)	(stát se, zm na) zm na (-izace, -fikace)	세계화 globalizace	변화 zm na
Sinokorejské sufixy sloužící k pojmenování jiných abstraktních substantiv, pojmenování stav myslí a t la			
감(感)	(pocit, emoce) pocit, cít ní	책임감 zodpov dnost	감사 dík
도(度)	(stupe , limit) míra, stupe n eho	상승도 stupe stoupání	밀도 hustota
망(網)	(sí) sí (v abstraktním smyslu)	교통망 dopravní sí	철망 kovová sí
별(別)	(jiný, odlišný) rozd lení podle n eho	성별 podle pohlaví	별명 p ezdívka
상(上)	(nahoe, nad) z hlediska eho, z pohledu, na (n jakém) povrchu	기술상 z hlediska techniky	지상에 na zemi
하(下)	(dole, pod, nízko) za ur . podmínek	지도하 pod vedením	하차하다 vystoupit
식(式)	(zp sob, forma) zp sob, ob ad	졸업식 promoce	방식 zp sob
심(心)	(srdce, duše, mysl) pocit, odhodlání	애국심 vlastenectví	심장 srdce
염(炎)	(plamen) zán t, zápal, -itis (lat.termíny)	기관지염 bronchitis	폐염 zápal plic
주의(主義)	(princip) teoretické zam ení ur itého oboru, politický, v decký sm r, -ismus	사실주의 realismus	
증(症)	(nemoc) zhoršený stav fyzický nebo mentální, syndrom	불면증 nespavost	염증 zán t, zápal
통(痛)	(bolet, bolest) bolest	편두통 migréna	치통 bolest zub
Tvoření vlastních jmen místních			
도(道)	(provincie)	경기도 provincie Kjonggi	
군(郡)	(okres)	안동군 okres Andong	
면(面)	(újezd)	길상면 újezd Kilsang	
리(里)	(obec, vesnice)	왕산리 obec Wangsanni	
시(市)	(m sto jako administrativní jednotka)	대전시 m sto Tädž n	
구(區)	(m stký obvod, m stská ást)	종로 obvod ongno-gu	
동(洞)	(m stská ást)	동송동 m stská ástTongsung-dong	
도(島)	(ostrov)	제주도 ostrov edžu(do)	
산(山)	(1. hora, 2. poho í, hory)	한라산 hora Hallasan	
봉(峯)	(vrch, návrší, hora)	비로봉 hora Pirobong	
만(灣)	(záliv)	서한만 Západokorejský záliv	
강(江)	(eka)	한강 eka Han(gang)	
천(川)	(í ka, eka)	계룡천 eka Kjerj ng	
호(湖)	(jezero, p íp. um lá vodní nádrž)	수풍호 jezero Supchung	
사(寺)	(klášter, v tšinou buddhistický)	불국사 klášter Pulguksa	
암(庵)	(poustevena, menší buddhistická svatyn)	석굴암 „Jeskynní svatyn “	

로(路)	(tída, hlavní ulice)	종로 tída ongno	
교(橋)	(most)	한남대교 velký most Hannam	
문(門)	(brána)	남대문 „Jižní brána“	
궁(宮)	(královský palác)	경복궁 palác Kj ngbokkung	
성(城)	(mstské hradby)	산성 pevnost v horách	
담(潭)	(jezíčko)	백록담 „Jezero bílého jelena“	
능[릉] (陵)	(královská hrobka)	공민왕릉 hrobka krále Kongmina	
각(閣)	(vysoký d m, pavilón, též stíška na sloupech nad památníkem)	통일각 Pavilón sjednocení	

Tabulka 11. Sinokorejské sufixy pro odvozování substantiv⁶¹

V moderní korejštině jsou zeměpisná pojmenování tvořená téměř výhradně ze sinokorejských morfémů, součástí názvu bývá morfém, který určuje povahu pojmenování například 산 hora (další viz tabulka výše). Tyto morfémy lze považovat za sufixy svého druhu, stejně tak jako ostatní sinokorejské odvozovací přípony jsou to však samostatná slova s vlastním významem.

4.3 Zájmena 대명사

Zájmena slouží zejména k vyjádření substituce a ukazování. Vystupují především ve funkci substantivní a atributivní. V jazycích, které mají rozvinutý honorifikační systém, jako například korejšтина nebo japonština, bývá obvykle vyvinutý široký systém osobních zájmen. Korejšтина má vedle zájmen používaných v korejských též zájmena sinokorejská, tyto jsou však především zastaralé a málo používané.

Klasifikace korejských zájmen podle Nam Ki-sima a Ko Jng-na⁶² vypadá následovně: zájmena osobní (인칭 대명사), zájmena vlastivostní (소유 대명사), zájmena ukazovací (지시 대명사), zájmena místní (장소 대명사), zájmena tázací a neurčitá (의문미정 대명사), zájmena zvrtná (재귀 대명사). Zájmena jsou především v korejského používání, sinokorejská zájmena lze najít pouze mezi zájmeny osobními, vztažnými a tázacími. Většina sinokorejských zájmen jsou zájmena osobní, z nichž se velká část v moderní korejštině již běžně nepoužívá. Patří mezi ně následující:

⁶¹ Pucek, V. (1997). *Lexikologie korejštiny*. Praha: Karolinum. s. 150-185

⁶² 남시김, 고영근 (2010). *표준국어문법론* (Teorie normativní gramatiky korejštiny). 서울: 탐출판사

- zájmena pro 1.osobu: 아 (我), 오등 (吾等), 소인 (小人), 소녀 (小女), 소생 (小生), 빈도 (貧道)
- zájmena pro 2.osobu: 여 (汝), 군 (君), 당신 (當身), 당신네 (當身-), 덕 (宅), 형 (兄), 영감 (令監), 대감 (大監)
- zájmena pro 3.osobu: 공 (公), 씨 (氏), 덕 (宅), 경 (卿), 당신 (當身), 이분 (-分), 그분 (-分), 저분 (-分)

Mezi zájmena vztažná pat í: 자기(自己), 자신(自身), 자체(自體)

Sinokorejské tázací zájmeno 수하(誰何) je dnes již považováno za zastaralé.

Systém sinokorejských zájmen je v porovnání se systémem p vodn korejským velmi chudý. ínský systém je od korejského velice odlišný, nevymezuje pouze zájmena, ale širší skupinu zástupných slov, které nahrazují r zné slovní druhy v etn sloves a p íslovcí.

4.4 íslovky 수사

V korejštin existují dv ady íslovek, p vodní korejské, které vyjad ují pouze ísla od 1 do 99 a sinokorejské, kterými lze vyjád ít všechna ísla. Rozdíl spo ívá v použití, v n kterých p ípadech se užívají p vodní korejské íslovky, jindy naopak sinokorejské.

Sinokorejské íslovky se d lí na íslovky základní (kardinalia, 기수사) a adové (ordinalia, 서수사). adové íslovky se skládají z prefixu 제(第) a základní sinokorejské íslovky. P v. kor. íslovky mohou též tvo ít adové íslovky, používají k tomu p v. korejský sufix -째. Nap . výraz „první“ lze tedy vyjád ít jednak sinokor. íslovkou 제일 jednak p v. kor. íslovkou 첫째. Pro ísla vyšší než sto se užívají sinokorejské íslovky, p íp. se ady kombinují. P v. korejské íslovky se p ed jménem zkracují nap . han saram 한 사람, tu si, 두 시, kdežto íslovky sinokorejské mají vždy stejný tvar. Zkrácené tvary íslovek lze za adít mezi atributivy/ íselná nesklonná adjektiva.

- kardinalia: 일(一), 이(二), 삼(三), 사(四), 오(五), 육(六), 칠(七), 팔(八), 구(九), 십(十), 백(百), 천(千), 만(萬), 억(億), 조(兆)
- ordinalia: 제일(第一), 제이(第二), 제삼(第三), 제사십(第四十)

Sinokorejské íslovky se obvykle pojí se sinokorejskými výrazy, v p ípad ozna ení v ku existují dv možnosti vyjád ení: p v. kor. íslovka + p v. kor. výraz (nap . 마흔 살 ty icet

let) nebo sinokor. íslovka + sinokor. výraz (nap . 사십 세 ty icet let). Sinokorejské výrazy ve spojení se sinokor. íslovkou ozna ují též data (významná data jako 8.15., 6.25., 5.1., 3.1. jsou tena sinokorejsky), letopo ty, století a jména m síc . Používají se též s jednotkami míry, váhy a m ny, ovšem pouze s t mi které byly p evzaty z ciziny (v etn sinokorejských mír).

Takzvané složené íslovky vyjad ují p ibližné množství jak u korejských, tak u sinokorejských íslovek nap . p v. kor. tuse 두세 *dva až t i* a sinokor. ili 일 이 *jeden až dva*, chilpchal 칠팔 *sedm až osm* atd. Zajímavostí korejského lexika jsou zvláštní výrazy pro p ítání dní, jedná se o složené výrazy (substantiva), p i emž op t existují ob možnosti: p v. korejská a sinokorejská. Nap . p v. kor. haru/(cho)harutnal 하루/(초)하룻날 vs. sinokor. ilil 일 일 *první den*, p v. kor. itch l/itch tnal 이틀/(초)이튿날 vs. sinokor. iil 이 일 *druhý den*. Sinokor. morfém su 수 (p v. význam *íslo, po et*) má v použití p ed sinokorejskou íslovkou význam p ibližného množství (*n kolik*).

Sinokor. substantivum p n 번(番) má p v. význam *st ídavá služba*, ilp n ro han n il 1(일)번으로 하는 일, s p v. kor. íslovkami, p íp. tázacími a neur ítými výrazy mj t 몇, j r 여러 apod. ozna uje a) násobek, -krát, b) po adí - v tomto významu tvo í varianty adových íslovek (spolu se sufixem - ä -째: tu p n ä 두 번째).

Sinokor. substantivum pä 배(倍) má p vodním význam *dvojnásobek*, ve spojení se sinokorejskou, ale i p v. kor. íslovkou ozna uje *násobek*. Tento výraz m že mít i význam p íslove ný, v tomto p ípad se navíc pojí s koncovkou instrumentálu: juk päro 육 배로 *šestinásobn* . Sinokor. výrazu pä 배 odpovídá korejské substantivum kop l 곱절 (*dvojnásobek*), které se spojuje s korejskými íslovkami: tu kop l i jang 두 곱절의 양 *dvojnásobné množství*.

Sinokorejské substantivum hö 회(回) ve významu hötsu 횃수 ozna uje po et opakování a spojuje se sinokorejskými íslovkami: i hö 2(回)회 *dvakrát*.

V souvislosti s íslovkami bývají asto zmi ovány též klasifikátory (numerativy), což jsou tzv. druhová jména a pat í mezi substantiva. ínská gramatika vymezuje klasifikátory jako vlastní slovní druh. V této práci bylo o numerativech nemnoho pojednáno výše v kapitole 4.2 v nované substantivum, více níže v kapitole 4.5, která se zabývá konkrétn tímto tématem. Zájmena a íslovky tvo í v korejštin spolu s podstatnými jmény širší skupina slovních druh zvanou che n 체언 (*nomina*), protože mají jmenný charakter, lze k nim p ipojovat pádové partikule atd.

4.5 Klasifikátory 양사

Klasifikátory (numerativy) jsou takzvaná druhová jména. Klasifikátory signalizují sémantickou třídu substantiva, jelikož bývají ve spojení s číslovkou nazývají se též numerativy. Použití numerativů v korejštině je koncept podobný českému „tři kusy dobytka“ a „pět krabic mléka“, s tím rozdílem, že v korejštině je užití klasifikátoru závazné. Stejně tak je tomu v čínštině, kde jsou klasifikátory považovány za vlastní slovní druh. Korejská gramatika je obvykle dělí mezi podstatná jména (v každém pádu závislá substantiva, nepodržovaná číslovkou místo participiálním tvarem slovesa). V čínštině bývá zdůrazněn vztah mezi číslovkou a numerativem, oba tyto slovní druhy jsou vydělovány zvlášť, ovšem vzhledem k jejich silnému substantivnímu charakteru je též možné dělit je mezi jména. Korejštině sice vymezuje slovní druh číslovek, ale tyto též patří do širší kategorie zvané nomina. Slovosledné postavení klasifikátoru vůči substantivu a číslovce bývá různé.

Možnosti užívání numerativů a počítání osob v korejštině :

- 1) spojení číselného výrazu počítáno s počítaným substantivem (bez numerativu) – např. *Tu namdža 두 남자 dva muži*
- 2) spojení číselného výrazu + numerativ + 의 + počítané substantivum – např. *Tas t mj ng i namdža 다섯 명의 남자 pět mužů*
- 3) spojení počítaného substantiva + číslovky (v nezkráceném tvaru, počítaný s pádovou koncovkou) bez použití numerativu, např. *Nara tas si 나라 다섯이 pět zemí*
- 4) spojení počítané substantivum + číslovka + numerativ – nejběžnější typ, např. *Namdža tas t mj ng 남자 다섯 명 pět mužů*

Volba klasifikátoru závisí na interpretaci významu substantiva, mluvčí přitom zdůrazní jaký významový rys a připisuje počítané osoby/předměty do některé ze sémantických skupin. F. Čermák o povaze klasifikátorů uvádí, že „je v gramatice jedinečným v tom, že i když je jejich povaha jasně gramatická (syntaktická) jsou ve většině jazyků přitom lexikálně prázdné, a mají tudíž i svůj vlastní lexikální význam.“⁶³ F. Čermák dále uvádí, že počet klasifikátorů bývá v různých jazycích odlišný a zmíní uje, že v čínštině je jejich počet zvlášť vysoký. Čínština má přibližně 100 numerativů, jejich dělení je přibližně obdobné

⁶³ Čermák, F. (2001). *Jazyk a jazykověda*. Praha: Karolinum. s. 187

korejskému pojetí klasifikátor. V nich kterých případech je možné klasifikátor nahradit obecným sinokorejským numerativem *개* (kus). Vedle klasifikátor se dále rozlišují různé jednotky, které mají podobný charakter jako klasifikátory a jsou obvykle řazeny mezi substantiva. Různé jednotky vyjadřují váhu, rozměr, délku, plochu, počet apod., jejich provedení je různorodé, mohou být převzaty ze Západu, čínské nebo původně korejské. V souvislosti s jejich provedením se obvykle pojí s korejské numerativy s korejskými slovy a sinokorejskými slovy. Toto pravidlo ovšem neplatí absolutně, zejména u vyšších řádů je běžnější užití sinokorejských slov. Cizí jednotky se zásadně pojí se sinokorejskými slovy. U adverbálních slov se užívá numerativu *차* (次) se sinokorejskou slovou *이* *차* seje také *제 2(이) 차 세계 대전* *druhá světová válka*.

Přehled základních sinokorejských klasifikátorů			
druhy jednotek/osoba	klasifikátor	příklad užití klasifikátoru	příklad
vci/pedmty (obecné)	개 (個, 箇)	물건 다섯 개	pedmty
knihy, časopisy (svazek)	권 (券)	책 다섯 권	pt knih (svazek)
dobytek, koně	필 (匹)	소 다섯 필	pt kus dobytka
osoby (neutrální)	명 (名)	선생 다섯 명	pt uitel
listy papíru, noviny, dopisy	장 (張)	신문 다섯 장	patery noviny
povozy, auta, stroje	대 (臺)	자동차 다섯 대	pt aut
budovy, místa	개소 (個所)	공장 오 개소	pt továren
lod	척 (隻)	배 다섯 척	pt lodí
básně	수 (首)	시 다섯 수	pt básní
písmena, slabiky, čínské znaky	자 (字)	글자 다섯 자	pt písmen
body (programu), události	건 (件)	일정 다섯/오 건	pt bod programu
Přehled základních sinokorejských měrných jednotek			
láhev (nápoje)	병 (瓶)	맥주 다섯 병	pt lahví piva
sklenice, šálek	잔 (盞)	물 다섯 잔	pt sklenic vody
krabice, krabice	갑 (匣)	담배 다섯 갑	pt krabice cigaret
velká krabice, bedna	상자 (箱子)	스테이플 다섯 상자	pt krabic sešítka
sáček, dávka léku v sáčku	봉 (封)	약 다섯 봉	pt sáček léku
dávka léku	첩 (貼)	약 다섯 첩	pt dávek léku
Délkové míry, plošné míry, váhové míry			
400 m, li, kor. míle	리 (里)	십 리	deset kor. mil
1,8 m	간 (間)	세 간	tisíce
33 cm ²	홉 (合)	세/서 홉	
3,3 m ²	평 (坪)	세 평	
37,5 g	냥 (兩)	석 냥	
0,6 kg („libra“)	근 (斤)	세/서 근	
3,75 kg	관 (貫)	세 관	

Tabulka 12. Přehled základních sinokorejských klasifikátorů a měrných jednotek

4.6 D jová slovesa 동사

Neexistují d jová ani kvalitativní slovesa, která by sestávala pouze ze sinokorejských morfém . D jová a kvalitativní slovesa se skládají ze sinokorejského substantiva s d jovým charakterem (동사성 명사) a p vodního korejského morfému nap . –hada -하다, -töda -되다, -nada -나다 a dalších. Tyto p vodní korejské morfémy jsou plnovýznamová slovesa, ale lze je též považovat za slovesa pomocná. Korejští lingvistické pro tento problém doposud nemají jednotné ešení.

D jová i kvalitativní slovesa jsou slova ohebná, p ipojují se k nim slovesné koncovky, tj. mají asování. D jová slovesa vyjad ují d je, innosti, stav nebo zm nu stavu. Lingvista Sin Ki-sang sestavil p ehled nejfrekventovan jších p v. korejských pomocných sloves⁶⁴, které slouží k odvozování sinokor. d jových sloves. Zahrnuje m zi n i partikuli predikativního pádu (서술격조사) –ida. Tabulka níže uvádí možnosti odvozování sinokorejských d jových sloves pomocí p v. korejských pomocných sloves. Ko en slova je vždy sinokorejské substantivum, ovšem jak již bylo e eno d íve, mnohé sinokorejské morfémy mohou plnit funkci n kolika slovních druh .

P v. kor. pomocné sloveso	P íklady sinokorejských d jových sloves
-하다	과로하다(過勞-) být p epracován, 전하다(傳-) p edat, 평하다(評-) kritizovat, hodnotit
-되다	강요되다(強要-) být p inucován, 모순되다(矛盾-) být rozpouplný, 약되다(藥-) stát se lékem
-나다	겁나다(怯-) mít strach, 화나다(火-) rozzlobit se
-내다	겁내다(怯-) mít strach, 증내다(症-) mít p íznaky, 화내다(火-) rozzlobit se
-치다	벽치다(壁-) postavit ze , 점치다(占-) p edpovídat, 합치다(合-) slou it
-지다	흠지다(欠-) být zjizven
-짓다	환짓다(丸-) ud lat kuli ku
-주다	겁주다(怯-) strašit, 벌주다(罰-) trestat
-들다	공들다(功-) být pracný, 병들다(病-) onemocn t, 정들다(情-) zalíbit
-보다	소변보다(小便-) mo it, 욕보다(辱-) být ponížen
-붙이다	접붙이다(接-) naroubovat
-받다	강요받다(強要-) být nucen, 인정받다(認定-) být uznán, 벌받다(罰-) být potrestán
-당하다 (當-):	결박당하다(結搏-) být svázán, 구금당하다(拘禁-) být zadržén, 구속당하다(拘束-) být omezován
-먹다	겁먹다(怯-) mít strach, 욕먹다(辱-) dostat vynadáno

⁶⁴신기상 (2005). *현대국어 한자어* (Sinokorejská slova moderní korejštiny). 서울: 북스힐. s. 123-127

-질하다	구역질하다(嘔逆-) <i>být nevolno</i>
-떨다	궁상떨다(窮狀-) <i>litovat sám sebe</i> , 극성떨다(極性-) <i>být netrp livý</i> , 허풍떨다(虛風-) <i>p ehán t</i>
-이다	충동이다(衝動-) <i>být impulzem</i>
další: 공들이다 (功-) <i>snažit se</i> , 공뜨다 (空-) <i>voln se vznášet</i> , 공얼다 (空-) <i>dostat zdarma</i> , 낙인찍다 (洛印-) <i>stigmatizovat</i> , 녹슬다 (綠-) <i>reziv t</i> , 농익다 (濃-) <i>p ezrát</i> , 대물리다 (代-) <i>odkázat</i> , 대받다 (代-) <i>pokra ovat</i> , 복벗다 (服-) <i>odložit smute ní šaty</i> , 본뜨다 (本-) <i>být vytvo en podle</i> , 생배알다 (生-) <i>onemocn t ze závisti</i> , 수놓다 (繡-) <i>vyšívát</i> , 시집오다 (媿-) <i>vdát se</i> , 액때우다 (厄-) <i>p edejít n emu</i> , 얼입다 (孽-) <i>p tjit o n co vlastní chybou</i> , 연달다 (連-) <i>pokra ovat</i> , 연잇다 (連-) <i>pokra ovat</i> , 열떠다 (熱-) <i>být nadšený</i> , 점찍다 (點-) <i>mít n co na mysli</i> , 정떨어지다 (情-) <i>být odrazen</i> , 증빨나다 (中-) <i>vmísit se</i> , 책잡다 (責-) <i>obvinít</i> , 책잡히다 (責-) <i>být obvi ován</i> , 처신사납다 (處身-) <i>mít nevalnou pov st</i> , 척짓다 (隻-) <i>znep átelit si n koho</i> , 총걸다 (銃-) <i>naskládat zbran</i> , 침담그다 (沈-) <i>naložit, -</i> , 편짓다 (片-) <i>t ídit</i> , 편짜다 (便-) <i>rozd lit do družstev</i> , 폐시키다 (弊-) <i>zp sobit n komu potíže</i> , 합뜨리다 (合-) <i>dát dohromady</i> , 흠뜬다 (欠-) <i>n koho shazovat</i> , 흠잡다 (欠-) <i>obvinít</i> , 흠지다 (欠-) <i>být poškrábán</i>	

Tabulka 13. Odvozování sinokorejských d jových sloves

4.7 Kvalitativní slovesa 형용사

Kvalitativní slovesa zvaná též adjektivní nebo deskriptivní slovesa, vyjad ují vlastnosti, kvalitu a stav. N která kvalitativní slovesa mohou sou asn být též slovesy d jovými nap . sloveso 늦다 znamená „být pozd“, ale též „opož ovat se“.

Zp sob odvozování sinokorejských kvalitativních sloves je v podstat stejný jako zp sob odvozování sloves d jových, tj. v základu slova je sinokorejský ko en, ke kterému jsou p ipojovány p v. korejská pomocná slovesa. Mnohé sinokorejské morfémy lze pojit s n kolika r znými pomocnými slovesy. Vznikají tím menší i v tší významové rozdíly.

P v. kor. pomocné sloveso	P íklady sinokorejských kvalitativních sloves
-하다	강하다(強-) <i>být silný</i> , 순수하다(純粹-) <i>být cudný</i> , 흉하다(凶-) <i>být ošklivý</i>
-되다	복되다(福-) <i>být š astný</i> , 세련되다(洗練-) <i>být vylepšen</i> , 속되다(俗-) <i>být vulgární</i>
-나다	별나다(別-) <i>být zvláštní</i> , 유별나다(有別-) <i>být nezvyklý</i> , 특별나다(特別) <i>být výjime ný</i>
-스럽다	고통스럽다(苦痛-) <i>být bolestivý</i> , 변덕스럽다(變德-) <i>být prom nlivý</i> , 상스럽다(常-) <i>být vulgární</i>
-롭다	여유롭다(餘裕-) <i>být pohodový</i> , 이롭다(利-) <i>být výhodný</i> , 평화롭다(平和-) <i>být klidný</i>
-없다	관계없다(關係-) <i>nesouviset</i> , 물색없다(物色-) <i>být absurdní</i> , 상관없다(相關-) <i>nesouviset</i>
-겹다	역겹다(逆-) <i>být nechutný</i> , 정겹다(精-) <i>p átelský</i> , 흥겹다(興-) <i>být zábavný</i>

-찍다	객찍다(客-) být nepot ebný, 겸연찍다(慚然-) být trapné, 별미찍다(別味-) být divný
-답다	실답다(實-) být up ímný, 예답다(禮-) být zdvo ilý, 정답다(情-) být p átelský
-찮다(<하지 않다):	귀찮다(貴-) být otravné, 당찮다(當-) být nevhodný
-야릇하다	괴상야릇하다(怪狀-) být velmi zvláštní, 이상야릇하다(異常-) být podivný
-갈다	철석갈다(鐵石-) být neústupný, 추상갈다(秋霜-) být krutý
-엽다	노엽다(怒-) být našťvaný
-긷다	심술긷다(心術-) být nevrly, 험상긷다(險狀-) být drsný
-차다	담차다(膽-) být odvážný, 활기차다(活氣-) být vitální
-맞다	궁상맞다(窮狀-) vypadat uboze
-다르다	별다르다(別-) být úpln jiný, 색다르다(色-) být odlišný, 유다르다(類-) být nezvyklý
další: 기막히다 (氣-) být ohromen, 대문짝만하다 (大門-) být napáadný, 수많다 (數-) být po etný, 양지바르다 (陽地-) být slune ný, 폭넓다 (幅-) být široký, 허기지다 (虛飢-) být hladový, 흉업다 (凶-) být hrozný	

Tabulka 14. Odvozování sinokorejských kvalitativních sloves

N které sinokorejské jmenné ko eny je sice možné spojit s p v. korejskými afixy a vytvo it tak kvalitativní sloveso, ale není možné je použít jako samostatná substantiva. Mezi takové sinokorejské ko eny pat í nap . kj klj lhada 격렬하다 (激烈-) být vehementní / *kj klj l *격렬, kj ksimhada 격심하다 (激甚-) být vehementní / *kj ksim *격심, kj nsilhada 견실하다 (堅實-) být spolehlivý / *kj nsil *견실

4.8 Pomocná slovesa 조동사

ínská gramatika vyd luje pomocná slovesa (조동사) jako vlastní slovní druh. Tato tendence se objevuje též u n kterých korejských lingvist . Nam Ki-sim, Ko J ng- n⁶⁵ mluví o závislých predikativech, které vystupují jen ve spojení s dalším slovesem. Mezi tato pomocná predikativa (보조용언) pat í pomocná d jová (보조동사) i pomocná kvalitativní slovesa (보조형용사). Tato pomocná slovesa se pojí se základovým slovesem (본용언).

Sinokorejská slovesa jsou tvo ena pomocí p v. korejských pomocných sloves, samy však v roli pomocných sloves nevystupují. A koliv v ínštin kategorie pomocných sloves existuje, sinokorejských slov netýká, toto dokazuje, že p i popisu fungování sinokorejské slovní

⁶⁵남시김, 고영근 (2010). 표준국어문법론 (Teorie normativní gramatiky korejštiny). 서울: 탑출판사. s. 120-127

zásoby v korejštině, nemá moc význam odkazovat k moderní čínštině. Je nutné uznat, že též způsob užití pomocných sloves v čínštině a korejštině se značně liší.

V čínštině je pomocné sloveso vždy v pozici před slovesem hlavním, (což pravděpodobně souvisí s bezpříznakovým slovosledem SVO), v korejštině je to naopak. Stejně jako v korejštině mají čínská pomocná slovesa vlastní význam a mohou se tedy v nich objevovat ve větě samostatně.

4.9 Atributivy 관형사

Korejská gramatika vyleže tzv. nesklonná atributivní slova (atributivy) jako samostatný slovní druh. Tento slovní druh sice není příliš početný, ale zahrnuje jak v korejské tak sinokor. výrazy. Nesklonná atributivní slova jsou slova samostatná, jejich tvar se nemění, nemají žádné morfologické příznaky, nepřipojují se k nim ani žádné pádové koncovky nebo partikule. Jsou proto označována též termínem „nesklonná adjektiva“. Jejich funkce je v nich podobná srovnatelná s českými adjektivy. Atributivy blíže určují nomina, především substantiva, slouží výhradně jako atribut (přívlastek). Jsou vždy v pozici před substantivem resp. jmenovou frází.

Atributivy se dále dělí na atributivy ukazovací (지시 관형사), kvalitativní (성상 관형사), číselné (수 관형사) a tázací (의문 관형사). Atributivy ukazovací, kvalitativní a číselné jsou zastoupeny v korejskými i sinokorejskými slovy, neexistují však žádné sinokorejské atributivy tázací.

Klasifikace sinokorejských atributiv		
druh atributivu	sinokorejský atributiv	příklad použití sinokor. atributivu
지시 관형사 atributivy ukazovací	별 (別) odlišný, jiný, zvláštní 각 (各) každý, všechny 모 (某) nějaký, jakýsi 현 (現) současný, stávající 신 (新) nový 구 (舊) starý 전 (前) předchozí, dřívjší 고 (故) zesnulý 후 (後) pozdější 내 (來) budoucí, příští	별 문제 jiný/žádný problém 각 학교 každá škola 김모씨 jakýsi Kim 현 거주지 současná bydliště 신 빌딩 nová budova 구 소련 bývalý Sovětský svaz 전 남편 bývalý manžel 구 주식경 선생님 zesnulý pan u Si-kj ng 후 시기에 v pozdější (následující) době 내 주일에 příští týden
성상 관형사 atributivy kvalitativní	순 (純) čistý, ryzí, bez příměsí 잡 (雜) smíšený, rozlišený, nepříměsí, nečistý, vulgární	순 애국가 ryzí vlastenec 잡 수입/잡수입 drobné příjmy 잡소리 nepříměsí e i

수 관형사 attributivy íselné	전 (全) celý, všechny 총 (總) veškerý, souhrnný	전 가족 celá rodina 총 작업량 celkový objem prací
의문 관형사 attributivy tázací		-----

Tabulka 15. P ehled sinokorejských atributiv

Mnohé z ukazovacích atributiv jsou do této skupiny za azeny z hlediska asu, prostoru a místa. Jejich za azení je však diskutabilní a korejšti jazykov dci na tuto problematiku nemají jednotný názor.

Atributivní slova mohou sestávat výhradn ze sinokorejských morfém (a), mohou být vytvo ena pomocí sinokorejského morfému - k -적(的) (b) nebo být složena s p v. korejskými morfémy.

- a) ko 고(故) zesnulý, jak 약(約) p ibližn , n 전(前) d ív jší
- b) kwahak k 과학적(科學的) v decký, aj n k 자연적(自然的) p írodní, pchilsu k 필수적(必須的) povinný
- c) pj l ipj l 별의별(別-別) zvláštní, momohan 모모한(某某-) významný

K atributiv m odvozeným pomocí sinokorejského morfému -적(的) lze p ipojit participium spony -in (-인) nap . pchilsu kin ok n (필수적인 조건) *povinná podmínka*. Naopak p ipojením koncovky instrumentálu -으로 se dále odvozují adverbia nap . Pchilsu k ro (필수적으로) *povinn* . Zajímavá je skute nost, že v p ípad , kdy se atributiv s p íponou -적 spojí s participiem spony (서술격 조사) stává se podstatným jménem.

- d) 필수적(必須的) 조건 *povinná podmínka* (atributiv)
- e) 필수적(必須的)인 조건 *povinná podmínka* (zde je 필수적 substantivem)

V korejštin lze mnohdy jen t žko rozlišovat mezi jednoslabi nými atributivy (단음절 관형사) a sinokorejskými prefixy (접두성 한자어), protože pravidla pro jejich ur ení nejsou zcela jednozna n vymezena. Sin Ki-sang uvádí p íklady, které tuto neur itost dokládají⁶⁶:

- f) atributivy (morfémy s výrazným atributivním charakterem):
kak 각(各) *každý*: kak ibang 각 지방 *každý region*, kak tan che 각 단체 *každá skupina*
tang 당 (當) *tento/tato*: tang pso 당 업소 *doty ný podnik*, tang pudä 당 부대 *tato jednotka*
tong 동 (同) *stejný*: tong högi 동 회기 *stejné zasedání*, tong kujak 동 규약 *stejná dohoda*

⁶⁶신기상 (2005). *현대국어 한자어* (Sinokorejská slova moderní korejštiny). 서울: 북스힐. s. 132-133

g) atributiv/sinokorejský prefix (morfémy, které zastávají ob funkce):

sin 신 (新) *nový*: sin kusang 신 구상 *nová koncepce* / sintärjuk 신대륙 *Nový sv t*

so 소 (小) *malý*: so tan che 소 단체 *malá skupina* / sosimin 소시민 *malý ob an*

tä 대 (大) *velký*: tä iphö 대 집회 *velké shromážd ní* / tädžudžu 대주주 *hlavní akcioná*

h) sinokorejský prefix (morfémy s výrazným prefixa ním charakterem):

säng 생 (生) *erstvý*: sänggogi 생고기 *syrové maso*, sängm ri 생머리 *rovné vlasy*,
sängmäk u 생맥주 *to ené pivo*

jang 양 (洋) *západní*: jangpä chu 양배추 *evropské zelí*, jangtambä 양담배 *západní tabák*,
jangkwadža 양과자 *západní sušenky*

chin 친 (親) *vlastní*: chin nni 친언니 *vlastní sestra*, chinpumo 친부모 *vlastní rodi e*,
chinsonnj 친손녀 *vlastní vnu ka*

4.10 P íslovce 부사

P íslovce blíže determinují další v tné leny, p edevším slovesa, ale též jiné p íslovce. Ze syntaktického hlediska vystupují zejména ve funkci p íslove něho ur ení. P íslovce mohou být p v. korejského nebo sinokorejského p vodu, asté je též odvozování sinokorejských adverbíí pomocí p v. korejských sufix . Lze tedy najít též mnoho složených p íslovcí.

Mezi p íslovce sinokor. p vodu pat í nap .: kakkak 각각(各各) *individuáln* , todä che 도대체(都大體) *v bec*, hoksi 흑시(或時) *snad*. Mezi složené p íslovce pat í nap . wandž nhi 완전히(完全-) *zcela*, pj ltalli 별달리(別-) *zvlášt* , ki i 기어이(期於-) *nakonec*.

Z morfologického hlediska lze korejská p íslovce d lit na p íslovce jednoduchá (단순 부사), složená (합성 부사) a odvozená (전성 부사). Všechny skupiny jsou zastoupeny p v. korejskými i sinokor. adverbiemi.

a) P íslovce jednoduchá: mullon 물론(勿論) *samoz ejm* , tägä 대개(大概) *vesm s*, kwaj n 과연(果然) *skute n*

b) P íslovce složená: pj ltalli 별달리(別-) *jinak*

c) P íslovce odvozená: ilban k ro 일반적으로(一般的-) *všeobecn* , k khi 극히(極-) *krajn* , ki i 기어이(期於-) *nakonec*

Sinokorejská adverbia lze odvážet pomocí p v. korejských suffix .

Sinokorejská adverbia odvozená pomocí p v. korejských p ípon	
p ípona	sinokorejské adverbium + p eklad
-히	가히(可-) <i>celkem</i> , 극히(極-) <i>krajn</i> , 완전히(完全-) <i>celkov</i>
-스레	고생스레(苦生-) <i>bolestiv</i> , 덕성스레(德性-) <i>ctnostn</i>
-로이	한가로이(閑暇-) <i>voln</i>
-이	기어이(期於-) <i>nakonec</i> , 색색이(色色-) <i>barevn</i> , 편편이(便便-) <i>po ástech</i>
-달리	별달리(別-) <i>jinak</i>
-(으)로	그런고로(-故-) <i>proto</i> , 절대로(絶對-) <i>naprosto</i> , 주로(主-) <i>hlavn</i>
-없이	형편없이(形便-) <i>hrozn</i>
-없어도	세상없어도(世上-) <i>každopádn</i>
-에	동시에(同時-) <i>sou asn</i> , 천만에(千萬-) <i>za nic</i> , 일시에(一時-) <i>sou asn</i>
-같이	추상같이(秋霜-) <i>p ísn</i>
-껏	지성껏(至誠-) <i>up ímn</i>
-나, -이나	혹시나(或是-) <i>kdyby</i>
-여, -어나	행여(幸-) <i>náhodou</i> , 행어나(幸-) <i>náhodou</i>
-이면	기왕이면(既往-) <i>jestliže je to tak</i>
-튼, -튼지	여하튼(如何-) <i>tak jako tak</i>
-하면, -하고	예하면(例-) <i>nap íklad</i>
-혀	전혀(全-) <i>v bec</i>
-코	결코(決-) <i>v bec</i>
-컨대	예컨대(例-) <i>nap íklad</i>
další	대판 (大-) <i>ve velkém</i> , 더한층 (-層) <i>ješt více</i> , 반나마 (半-) <i>víc než p l</i> , 번갈아 (番-) <i>st ídav</i> , 실은 (實-) <i>ve skute nosti</i> , 연달아 (連-) <i>v ad</i> , 정말 (正-) <i>skute n</i> , 제법 (-法) <i>celkem</i> , 종일토록 (終日-) <i>celodenn</i> , 진짜 (眞-) <i>doopravdy</i> , 한창 (-昌) <i>vrcholn</i> , 한편 (-便) <i>na jednu stranu</i> , 혹은 (或-)

Tabulka 16. P ehled sinokorejských adverbíí odvozených pomocí p v. korejských p ípon

V tšina sloves odvozených pomocí morfému -s r pta -스럽다 tvo í p íslovce pomocí suffixu -s re -스레 nap . kosängs re 고생스레(苦生-) *bolestiv* , t ks ngs re 덕성스레(德性-) *ctnostn* . Stejn tak v tšina sloves odvozených pomocí morfému -ropta -롭다 tvo í p íslovce pomocí p ípony -roi -로이 nap . Hankaroi 한가로이(閑暇-) *voln* .

4.11 Partikule 조사

D ležitým prost edkem pro vyjad ování gramatických vztah v korejštín jsou partikule (ástice). Nestojí nikdy samostatn , ale pouze ve spojení s dalším slovem. P esto je korejská gramatika považuje za vlastní slovní druh. ínština používá k vyjad ování

gramatických vztahů především slovosled a na která gramatická slova. Existují částice modální, které někdy bývají vyjádřeny jako vlastní slovní druh. Nicméně v korejštině žádné sinokorejské partikule nejsou.

4.12 Citoslovce 감탄사

Citoslovce jsou neohebný slovní druh, jejich tvar se nemění, nepřibírají žádné partikule a nejsou zaintegrované do věty. Mají plnou funkci, jsou to slova samostatná a mají schopnost samy o sobě tvořit větu. Interjekce vyjadřují emoce a intelektuální postoje mluvčího. Korejská gramatika mezi citoslovce řadí též onomatopoeia, tedy slova, která imitují zvuky. Korejská gramatika ovšem onomatopoeia řadí mezi příslovce, rozlišuje slova zvukomalebná a tvaromalebná. Čínská gramatika onomatopoeií naopak přiznává vlastní slovní druh. Zajímavé však je, že na některé čínské gramatiky nevyjadřují zvlášť slovní druh interjekcí.

Sinokorejských citoslovců je v porovnání s dalšími slovními druhy poměrně málo. Většina korejských citoslovců je tedy převážně korejského původu. Problém sinokorejských interjekcí je jejich výrazný jmenný charakter, je proto otázkou, zda je existence tohoto slovního druhu vůbec relevantní. Mnohem příhodnější se v případě sinokorejských citoslovců jeví varianta zaazení mezi podstatná jména. Jak již bylo uvedeno výše v kapitole 4.1.1 ve větě (a) má slovo manse (만세) význam substantiva, ve větě (b) však plní funkci interjekce.

a. ch nsenamanser l nurisos ! 천세나 만세를 누리소서! b. Manse! Tähantongnip manse! 만세! 대한독립 만세!

Na některé příklady sinokorejských citoslovců:

- Výchradně sinokorejská citoslovce: 만세(萬歲), 안녕(安寧), 오호(嗚呼)
- Složená citoslovce (sinokor + převážně kor. morfém): 세상에(世上-), 오호라(嗚呼-), 희라(噫-)

Korejšťi gramatikové dělají citoslovce na citoslovce pocitová (감정 감탄사) a citoslovce intencionální (의지 감탄사). Citoslovce pocitová vyjadřují různé subjektivní pocity mluvčího jako smutek, radost, obavy atd. Mezi tyto lze zařadit například 세상에 (세상에) nebo 오호 (oho). Citoslovce intencionální vyjadřují vůči, zájem o mluvčího nebo jeho postoj vůči projevu partnera, patří mezi například annjŋg 안녕 ahoj nebo ch nmane 천만에 za nic.

4.13 Onomatopoeia 의성의태어

eská gramatika adí zvukomalebná slova (onomatopoeia) mezi citoslovce. Z pohledu korejské gramatiky však patří mezi píslovce. Vedle slov onomatopoických (의성어), která reagují na zvuky a napodobují je, vydává korejská gramatika navíc slova mimetická (의태어), která napodobují pohyby a tvary. Hromadně jsou tato slova označována jako „slova zvukomalebná a tvaromalebná“ (의성의태어) nebo píslovce symbolická (상징 부사).

Korejština má bohatý systém onomatopoických a mimetických slov, jedná se ovšem pouze o slova píslovce korejského píslovce. Vzhledem k tomu, že čínština má též bohatý systém onomatopoických a mimetických slov, by se dalo očekávat, že i v korejštině bude mnoho sinokorejských výrazů tohoto druhu, nicméně tato hypotéza se nepotvrdila. Podnětem pro tuto úvahu byla existence zvláštního slovního druhu zvukomalebných a tvaromalebných slov v čínštině. V případě sinokorejských slov není možné tento slovní druh vymezit.

4.14 Návrh pro systém sinokorejských slovních druhů

Upravit systém sinokorejských slovních druhů takovým způsobem, aby odpovídal všem jejich vlastnostem a funkcím je úloha nesmírně obtížná. S jistotou lze říci, že sinokorejská slova mají převážně jmenný charakter, ale zároveň není možné vylenit pouze jeden slovní druh, který by obsahoval pouze nomina. Vzhledem k multifunkčnosti sinokorejských slov se jeví dvě možnosti klasifikace slovních druhů. Zaprvé je možné držet se zavedených systémů (a už korejského nebo čínského) a rozdelit slovní druhy více méně podle západní tradice, přičemž by ovšem mnohá slova ve stejné formě patřila současně do více kategorií. Zadruhé je možné vylenit zvláštní kombinované kategorie, které by byly více univerzální. Takovýto systém by se ovšem výrazně oddálil od klasického konceptu slovních druhů.

Přidržíme-li se první varianty a vezmeme-li v potaz výsledky výše uvedené analýzy sinokorejských slovních druhů, mohl by dle mého názoru systém vypadat přibližně :

체언 (nomina): 명사 podstatná jména: 강(江), 학교(學校), 자연(自然)

수사 píslovky: 일(一), 십(十), 백(百)

양사 numerativy: 개 (個, 箇), 권 (券), 필 (匹)

관형사 tzv. nesklonná atributivní slova, atributivy: 전(全), 별(別)

부사 píslovce: 즉(卽), 점점(漸漸), 서서히(徐徐-), 고로(故-)

(대명사 zájmena: 여 (汝), 군 (君), 당신 (當身))

(감탄사 citoslovce: 만세(萬歲), 안녕(安寧))

용언 (predikativa): 동사 slovesa d jová: 운동하다 (運動-), 구속되다(拘束-)

형용사 slovesa kvalitativní: 정숙하다(靜肅-), 이롭다(利-)

Tabulka 17. Alternativní klasifikace sinokorejských slovních druh

Jelikož mají sinokorejská slova p edevším jmenný charakter, je nejv tší všeobecnou skupinou kategorie jmen (nomina). Tato zahrnuje všechny slovní druhy krom predikativ. Též predikativa mají ve svém základě sinokor. jméno, vystupují však pouze ve spojení s p v. korejským pomocným slovesem. Z tohoto d vodou se svou formou výrazně liší a nemohou zastávat funkci jiných slovních druh . Slovesa d jová a kvalitativní jsou tedy mezi predikativa azena pouze ve své predikativní formě, tj. coby spojení s p v. korejským morfémem. Sinokor. substantivum, které tvoří základ těchto sloves patří samozřejmě mezi substantiva, nicméně v kombinaci s p v. kor. pomocným slovesem na něj není nahlíženo v jeho p vodním tvaru. Co se týká predikativ, existují pouze d jová a kvalitativní slovesa. Žádná sinokorejská spona neexistuje, stejně tak nejsou přítomná žádná sinokor. pomocná slovesa.

Klasifikace velmi široce pojaté kategorie jmen je dána konceptem kombinovaných, univerzálních slovních druh . Vychází z tvrzení, že nejen substantiva, ale i číslovky, numerativy, atributivy, příslovce, zájmena a citoslovce mohou ve větě vystupovat ve stejné funkci jako podstatná jména. Mohou k nim být připojovány pádové koncovky a partikule. Vystupují-li ve funkci jiného slovního druhu, například atributivy i příslovce, tak mají vlastnosti odlišné od substantiv, nicméně ve svém základu mají též schopnost vystupovat jako jména. Co se týká příslovcí 고로, 혹은, 즉 a dalších, bylo by možné též uvažovat o jejich vydělení zvlášť jako kategorie vnitřních spojek. Pokud zbytečné je též vydělení slovního druhu citoslovců, které sice přisn vzato existují, ale mají silně jmenný charakter a je proto vhodnější zařadit je jako podskupinu jmen. Dalším specifickým sinokor. slov je nízká frekvence užívání zastaralých sinokorejských zájmen. Zájmena mají též silně jmenný charakter a jsou proto v korejštině azena mezi nomina. Jejich počet je však velice nízký a je proto možné je ze systému zcela vynechat. Jelikož však mají z hlediska významu své tradiční místo mezi základními slovními druhy, je možné je ponechat jako menší podskupinu jmen. Jak ve svém příspěvku o soběném systému sinokor. slovních druhů uvedl i Sin Ki-sang, neexistuje kategorie partikulí. Tyto mají v korejštině pouze p v. korejský p vod.

Tento alternativní systém sinokor. slovních druhů nenabízí definitivní řešení problému klasifikace těchto multifunkčních výrazů. Poukazuje ovšem na nutnost přehodnocení stávajícího systému, který charakteristice sinokorejských výrazů neodpovídá.

5. Závěr

Tématem této diplomové práce je problematika gramatické neurčitosti a vágnosti, příp. gramatické a syntaktické multifunkčnosti sinokorejských výrazů, které do korejštiny pronikaly z íňštiny, tj. jazyka s minimem morfologických prostředků pro vyjadřování gramatických kategorií. Cílem této práce byla klasifikace sinokorejské slovní zásoby s ohledem na typologické rozdíly mezi aglutinační korejštinou a izolátní-polysyntetickou íňštinou. Při analyzování jednotlivých slovních druhů byly proto zohledněny oba systémy – íňský i p. v. korejský. Vzhledem k povaze sinokorejských výrazů bylo zřejmé, že nebude možné adaptovat stávající korejský systém, který byl sestaven za základ vlastností p. v. korejských slov. Moderní korejština vymezuje devět slovních druhů, kdežto moderní íňština jich má dvanáct. Přední hypotéza byla taková, že porovnáním obou těchto systémů bude možné najít způsob, jakým by se sinokorejská slova dala vhodně rozlišit. Co se týče kritérií významu, formy a funkce, bylo třeba určit, které z těchto kritérií bude určující. Kritérium formy se ukázalo nejméně smírodatné. Účelem rozlišování má být rozlišení slovních druhů především podle jejich funkce a také významu. Hlubší analýza a výsledky mnohých dalších studií však potvrdily značnou obtížnost tohoto úkolu. Sinokorejské výrazy mají především jmenný charakter, mohou však v nepoznané formě vystupovat ve funkci různých slovních druhů, je proto vágní přiřadit je k jednomu vyhrazenému slovnímu druhu.

V íňštině lze slova klasifikovat pouze podle jejich významu a funkce. V korejštině je možné uplatnit též kritérium formy. V případě sinokor. slov je podobně jako v íňštině považován především jejich význam, ale také funkce, forma se liší pouze u některých slovních druhů, např. u predikativ (slovesa dějová a kvalitativní), která mají formu sinokor. morfému ve spojení s p. v. korejským pomocným slovesem.

K tomu, aby bylo možné objevit specifika sinokorejských slov, bylo třeba začít od analýzy minimální funkční a abstraktní jednotky s vlastním významem, tj. sinokorejského morfému. Bylo proto užitečné základní rozdělení sinokorejských jednotek na samostatné a závislé formy. Samostatné formy fungují již jako slova, závislé formy se dále dělí na koeny a afixy. Na základě tohoto rozdělení byly analyzovány koeny, které slouží ke skládání slov (kompozice) a afixy, které jsou uplatňovány při odvozování slov (derivace). Zde se již objevilo první úskalí problému sinokorejských morfémů, rozlišení mezi koenem a afixem totiž v případě předních íňských slov není jednoznačné. Stejný morfém může mít schopnost fungovat jako koen i jako afix, tj. prefix i sufix. Tento problém lze ještě rozšířit, obtížná je totiž distinkce nejen mezi koeny a afixy, ale též mezi atributivy a závislými substantivy, příp.

dalšími slovními druhy. K určení charakteru morfému byla vymezena mnohá kritéria, tato mají za úkol odhalit, zda se jedná spíše o afix i ko en, atributiv i závislé substantivum atd., ovšem ani tato kritéria a pravidla nemají absolutní platnost a otázka nejednozna nosti sinokor. morfém z stává nedo ešena.

P i klasifikaci slovních druh byl hlavním východiskem p vodní korejský systém slovních druh . A se zpo átku zdálo, že ínský systém bude pro sinokorejská slova více p ijatelný, tato hypotéza se nepotvrdila. ínský systém je založen pouze na významu, p íp. funkci slov, zcela vynechané p itom z stává kritérium formy, která se v ínštin nem ní. Forma mnohých sinokorejských slov se též nem ní, což zp sobuje obtíže p i jejich klasifikaci. Mohou-li k nim být p ipojeny p v. korejské morfémy, stává se jejich forma pr hledn jší a jejich za azení ke slovnímu druhu jednozna n jší. Takto je vy ešena otázka sinokorejských d jových a kvalitativních sloves, která vždy sestávají ze sinokorejského morfému a p v. korejského pomocného slovesa.

Podstatná jména mohou být samostatná i závislá, k jejich odvozování slouží etné p edpony a p ípony. Sinokorejská zájmena jsou z velké ásti zastaralá a tém nepoužívaná, jejich po et je pom rn nízký, což dává podn t k zamyšlení, zda je t eba tuto kategorii v bec vy le ovat. Mají jmenný charakter a jsou obecn ázena do skupiny jmen (nomina). Do této skupiny pat í také íslovky. V korejštin existují dv ády íslovek, p vodní korejské, které vyjad ují pouze ísla od 1 do 99 a sinokorejské, kterými lze krom t chto vyjád it i další ísla. Rozdíl spo ívá v použití, v n kterých p ípadech se užívají p vodní korejské íslovky, jindy naopak sinokorejské. V ínštin je zvláš vy le ována kategorie klasifikátor (nominativ), která je v t sném vztahu s íslovkami. V korejštin tento druh zvláš vymezován není, klasifikátory pat í mezi závislá substantiva. V p ípad sinokor. klasifikátor je též vhodné za azení mezi jména.

Kategorie predikativ se d lí na d jová a kvalitativní slovesa, neexistuje žádná sinokorejská spona ani pomocná slovesa. Obtížné je vy l n ní kategorie sinokor. atributiv , jelikož jsou svou funkcí velmi blízké substantiv m. Stejně morfémy se tak mohou objevit ve funkci substantiva i atributivu. N kte í lingvisté navrhují kritéria k jejich odlišení, tato však nikdy nemají absolutní platnost. P íslovce jsou z hlediska formy v tšinou odlišitelné, nebo využívají kombinací s p v. kor. morfémy. Neexistují žádné sinokorejské partikule. V ínštin sice existují modální ástice, není jich však mnoho a v korejštin se žádné z nich nepoužívají. Citoslovce v ínštin n kdy bývají vyd lovány jako vlastní slovní druh, jindy jsou opomíjeny. Vy le ován obvykle bývá slovní druh onomatopoií. V korejštin se onomatopoi adí mezi p íslovce, jsou však pouze p v. korejského p vodu. Existuje nevelký po et sinokor. citoslovci,

tyto lze však v tšinou použít též ve funkci jmen. Vystává proto otázka, zda je relevantní je považovat za samostatný slovní druh.

Cílem výzkumu sinokor. druhů může být nový, vhodnější systém popisující vlastnostem sinokorejských výrazů. Skutečným výsledkem je však uznání, že multifunkčnost sinokor. slov neumožňuje jejich jednoznačné přiřazení k jednomu slovnímu druhu. Stávající korejský systém charakteru sinokorejských slov neodpovídá, nelze však aplikovat ani stávající čínský systém. Jako nejvhodnější řešení se jeví zcela nekonvenční systém univerzálních, kombinovaných slovních druhů, podobný návrhům jazykovědců Nam Ki-sima a Ko Jang-na, kteří se nad tímto problémem zamýšleli. Nabízejí možnost multifunkční slova klasifikovat do vlastních slovních druhů, například druh substantiv-partikulí, druh predikativ kvalitativních-dějových, druh adverbíí-interjekcí atd. Takový systém by však velice lišil od tradičního pojetí slovních druhů.

Oddíl 14 kapitoly 4 nabízí alternativní rozdělení sinokor. druhů, které je založeno na systému korejských a čínských druhů a současně neopouští myšlenku o univerzálních kategoriích. Tento systém však nepředstavuje definitivní řešení problému klasifikace sinokorejských slovních druhů, nabízí pouze jednu z alternativ a poukazuje na nutnost přehodnocení stávajícího, neadekvátního systému.

Bibliografie

Publikace v korejštin :

- 강길운 (2004). *국어사정설 (Podrobné d jiny korejského jazyka)*. 서울: 한국문화사.
- 강범모 (2005). *언어. (Jazyk)*. 서울: 한국문화사.
- 강승식 (2002). *한국어 형태소분석과 정보검색 (Analýza korejských morfému a vyhledávání informací)*. 서울: 홍릉과학출판사.
- 강신향 (1991). *현대국어 어휘사용의 양상 (Aspekty používání lexika v moderní korejštin)*. 서울: 태학사.
- 고영근, 구분관 (2008). *우리말 문법론 (Teorie korejské gramatiky)*. 서울: 집문당.
- 고창운 (2006). *국어 형태론의 기초 (Základy korejské morfologie)*. 서울 : 푸른사상.
- 고창운 (2006). *국어통사론 입문 (Úvod do korejské syntaxe)*. 서울 : 경진문화사.
- 국립국어연구원 (1994). *현대 국어의 약어 목록 (Seznam zkratek v moderní korejštin)*. 서울 : 국립국어연구원.
- 국립국어원 (2005). *외국인을 위한 한국어 문법 1 (Korejská gramatika pro cizince 1)*. 서울: 커뮤니케이션북스.
- 권재일 (1992). *한국어 통사론 (Syntax korejštiny)*. 서울: 민음사
- 기주연 (1994). *근대국어 조어론 연구(I) (Studie o slovo tvorb v sou asné korejštin)*. 서울 : 태학사.
- 김규철 (2005). *단어 형성과 도상성에 대한 연구 (Studie o skládání slov a ikoni nosti)*. 서울 : 박이정.
- 김계곤 (1996). *현대국어의 조어법 연구 (Studie o slovo tvorb v moderní korejštin)*. 서울 : 박이정.
- 김광해 (1989) . *고유어와 한자어의 대응 현상 (P vodní korejská a sinokorejská slova v konfrontaci)*. 서울: 탐출판사.
- 김귀화 (1994). *국어의 격연구 (Studie o korejských pádech)*. 서울 : 한국문화사.
- 김기혁 (1995). *국어분법 연구 (Studie z korejské gramatiky)*. 서울: 박이정.
- 김기혁 (2001). *국어학 (Jazykov da korejštiny)*. 서울: 빅이정.
- 김동소 (2007). *한국어의 역사(D jiny korejského jazyka)*. 대구: 정림사.

- 김민영 (2002). *한자어 형태소의 유형 분석에 관한 연구 (Studie o analýze forem sinokorejských morfém)*. 서울: 연세대학교 대학원 석사논문
- 김봉주 (1984). *형태론 (Morfologie)*. 서울: 한신문화사.
- 김석득 (1971). *국어구조론 : 한국어의 형태. 통사구조론 연구 (Teorie struktury korejštiny: korejské tvary. Studie o teorii v tné struktury)*. 서울: 연세대학교출판부.
- 김일병 (2000). *국어 합성어 연구 (Studie o korejských složených slovech)*. 서울: 역락.
- 김종훈 외 (2008). *한국어의 역사 (D jiny korejského jazyka)*. 광주: 집문당.
- 김정은 (1998). *한자어의 단어형성법 연구 (Studie o skládání sinokorejských slov)*. In: *한말연구, Vol.- No.4*.
- 김종훈 (1992). *한국 고유한자 연구 (Studie o ínských znacích v Koreji)*. 서울: 집문당.
- 남기심 (2001). *현대 국어 통사론 (Syntax moderní korejštiny)*. 서울: 태학사.
- 남시김, 고영근 (2010). *표준국어문법론 (Teorie normativní gramatiky korejštiny)*. 서울: 탐출판사
- 노명희 (2005). *국어학총서 49. 현대국어 한자어 연구 (Studie o sinokorejských slovech v moderní korejštin)*. 서울: 태학사.
- 리득춘, 리승자, 김광수 (2006). *조선어 발달사(D jiny korejského jazyka)*. 서울: 역락.
- 마키노 미키 (2012). *일본인을 위한 효과적인 한자어휘 교육 연구 : 한일 한자어 음성대응관계를 중심으로 (Efektivní výuka sinokorejských výraz pro Japonské mluv í: se zam ením na vztah výslovnosti sinokorejských a sinojaponských slov)*. 서울: 고려대학교 대학원 석사논문.
- 목정수 (2003). *한국어 문법론 (Teorie korejské gramatiky)*. 서울: 월인
- 목정수 (2009). *한국어, 문법 그리고 사유 (Korejština, gramatika a úvaha)*. 광주: 태학사
- 문연희 (2007). *한.중 한자어 의미 대비 연구 (Porovnávací studie o významu sinokorejských a ínských slov)*. 서울: 성균관대학교 대학원 박사논문.
- 민현식 (1999). *국어 문법 연구 (Studie o gramatice korejštiny)*. 서울: 역락.
- 민현식, 장영희, 노명희 (2001). *국어 사용 실태 지수 개발 및 조사 방법에 관한 연구 (Studie o vývoji indexu reálného užití korejského jazyka a výzkumných metodách)*. 서울: 문화관광부.
- 박영섭 (1995). *國語漢字語彙論 (Lexikologie sinokorejských slov)*. 서울: 박이정.
- 박영섭, 민병삼, 김종학 (2005). *생활한자어 (B žná sinokorejská slova)*. 서울: 박이정.

- 박영섭 (2006). *한자 대역어 연구 (Studie o nahrazení sinokorejských slov)*. 서울 : 박이정.
- 방향옥 (2010). *한국 한자어와 중국어의 파생어 대조 연구 (Porovnávací studie o odvozování sinokorejských slov v korejštině a odvozování slov v ínštině)*. 광주: 조선대학교 일반대학원 박사논문.
- 사토 준이치 (2000). *한국어 한자어 형태소의 의미 파생 연구 (Studie o odvozování významu sinokorejských morfém)*. 서울 : 고려대학교.
- 성광수 (1999). *격표현과 조사의 의미 (Vyjádění pádu a význam partikulí)*. 서울 : 月印.
- 성광수 (2001). *국어의 단어형성과 의미해석 (Porozumění korejské slovtvorbě a významu slov)*. 서울 : 월인.
- 손득금 (2010). *실용 중국어 문법론 (Teorie aplikované gramatiky ínštiny)*. 서울: 한고방.
- 손세모들 (1996). *국어 보조용언 연구 (Studie o korejských pomocných slovesech)*. 서울 : 한국문화사.
- 송경안, 이기갑 외 (2008). *언어유형론 I - 품사/문장/어순/기본문형 (Jazyková typologie I - slovní druhy, v ta, slovosled, základní v tné vzory)*. 서울: 월인.
- 송철의 (1992). *국어의 파생어 형성 연구 (Studie o formaci korejských odvozených slov)*. 서울 : 태학사.
- 시정곤 (1994). *국어의 단어형성 원리 (Princip skládání korejských slov)*. 서울 : 국학자료원.
- 신기상 (2005). *현대국어 한자어 (Sinokorejská slova moderní korejštiny)*. 서울: 북스힐.
- 심재기 외 (2011). *국어 어휘론 개설 (Základy korejské lexikologie)*. 서울 : 지식과교양.
- 阿십哲次 著, 김연중 역, 박재양 역 (1999). *漢字의 역사 (D jiny ínských znak)*. 서울 : 학민사 .
- 오상언 (2010). *한·중 분류사 비교 연구 : 동형 한자어 분류사를 중심으로 (Porovnávací studie mezi sinokorejskými a ínskými klasifikátory : Se zaměřením na klasifikátory stejné formy)*. 서울: 경희대학교 대학원 석사논문.
- 아사리 마코토 著, 박양순 역 (2008). *일본어와 일본사상 (Japonština a japonské myšlení)*. 서울: 한울.
- 안주호 (1997). *한국어 명사의 문법화 현상 연구 (Studie o gramatikalizaci korejských substantiv)*. 서울: 한국문화사.

- 암명철 (2010). *남북한 및 베트남 한자어의 상관 관계 (Vztah mezi sinokorejskými slovy v Jižní a Severní Koreji a sinovietnamskými slovy)*. 한국학연구 Vol.22
- 양영진 (2010). *한자복합어 의존 형태소 연구 (Studie o vázaných morfémech v sinokorejských složených slovech)*. 경산남도: 경산대학교 대학원 박사논문.
- 이기갑 (2003). *국어 방언 문법 (Gramatika korejských dialekt)*. 서울: 태학사.
- 이관정 (2003). *국어문법연구 1 : 품사 (Studie o korejské gramatice 1: Slovní druhy)*. 서울 : 역락.
- 이상도 (1997). *중국어 문법 (Gramatika ínštiny)*. 서울 : 동방미디어.
- 이서란 (1998). ‘한자어 + 하다’ 동사 연구 (Studie o d jových slovesech ve spojení „sinokorejský výraz + hada“). In: 冠嶽語文研究, Vol.23 No.1. 서울: 서울대학교.
- 이익섭 (2008). *한국어 문법 (Gramatika korejštiny)*. 서울 : 서울대학교출판부.
- 이현규 (1995). *국어 형태 변화의 원리 (Princip zm ny tvaru korejských slov)*. 경산 : 영남대학교출판부.
- 임지룡 (2009). *국어 의미론 (Sémantika korejštiny)*. 서울: 탑출판사.
- 임홍빈, 이홍식 외 (2002). *한국어 구문 분석 방법론 (Metodologie analýzy korejských v tných frází)*. 서울: 한국문화사.
- 장염옥 (2007). *한 중 한자어 약어의 비교 연구 (Porovnávací studie o sinokorejských zkratkách v korejštin a zkratkách v ínštin)*. 대전: 충남대학교 대학원 석사논문.
- 장혜진 (2011). *한·중 2 음절 동형 한자어 품사 대조 연구 : 한국어 학습용 어휘 목록을 중심으로 (Porovnávací studie mezi sinokorejskými a ínskými dvouslabi nými výrazy podle slovních druh : Se zam ením na seznam slov ke studiu sinokorejských výraz)*. 서울: 경희대학교 대학원 석사논문.
- 정성수 (丁聲樹) 저. 이영희 역. (2003). *현대 중국어 문법론 (Teorie gramatiky moderní ínštiny)*. 서울: 학고방.
- 정성용 (2003). *현대 일본어 문법 (Gramatika moderní japonštiny)*. 서울 : J&C.
- 정원수 (1992). *국어의 단어 형성론 (Teorie skládání korejských slov)*. 서울 : 한신문화사.
- 정종남 (1999). *남북한 한자어 어떻게 다른가 (Jak se liší jihokorejská a severokorejská sinokorejská slova)*. 서울: 국립국어연구원.

- 주교령 (2011). *한국어 한자어 접두사와 중국어 접두사의 비교 연구 (Porovnávací studie o sinokorejských prefixech v korejštin a prefixech v ínštin)*. 춘청남도: 순천향대학교 대학원 석사논문.
- 최현배 (1954). *우리말본 (Gramatika korejštiny)*. 서울: 正音社
- 최희수 (1986). *조선한자음연구 (Studie o sinokorejských hláskách)*. 목단강 : 흑룡강조선민족출판사.
- 추이진단 (2001). *현대 중국어와 한국 한자어의 대비 연구 : 한국 기본 한자어 동사 900 개 (Porovnávací studie moderních ínských a sinokorejských slov: 900 základních sinokorejských d jových sloves)*. 오산 : 한신대학교 출판부.
- 표준 국어대사전* (1999). 서울: 국립국어연구원.
- 하치근 (2010). *우리말 파생형태론 (Korejská morfologie odvozování slov)*. 광명 : 경진문화사.
- 한길 (2006). *현대 우리말의 형태론 (Morfologie moderní korejštiny)*. 서울: 도서출판 역락.
- 한림 (2006). *한국어와 중국어의 한자어 접사 비교 연구 (Porovnávací studie mezi sinokorejskými a ínskými afixy)*. 서울: 광운대학교 대학원 석사논문.
- 한용수, 허세립 (2002). *21 세기 중국어 문법 (Gramatika ínštiny 21.století)*. 서울 : 선학사.
- 허웅 (1995). *20세기 우리말의 형태론 (Morfologie korejského jazyka 20.století)*. 서울: 샘문화사.
- 허웅, 권재일 (2008). *언어학개론 (Úvod do jazykov dy)*. 서울: 지만지
- 홍경란 (1997). *한자어 접두 파생형 연구 (Studie o odvozování sinokorejských slov pomocí prefix)*. 서울: 이화여자대학교 대학원 석사논문.
- 홍재성 (1987). *현대 한국어 동사구문의 연구 (Studie o verbálních frázích v moderní korejštin)*. 서울 : 塔出版社.
- 황화상 (2001). *국어 형태 단위의 의미와 단어 형성 (Význam korejských morfologických jednotek a skládání slov)*. 서울: 월인.
- 황화상 (2004). *한국어 전산 형태론 (Komputa ní morfologie korejského jazyka)*. 서울: 도서출판 월인.

Publikace v jiných jazycích:

- Aronoff, M., Fudeman, K. (2011). *What is morphology?* Singapore: Wiley-Blackwell.
- Bybee, J.L. (1985). *Morphology : a study of the relation between meaning and form*. Amsterdam ; Philadelphia : J. Benjamins.
- Comrie, B. (1981). *Language Universals and Linguistic Typology: Syntax and Morphology*. Oxford: Blackwell
- Croft, W. (1990). *Typology and Universals*. Cambridge, New York: Cambridge University Press.
- ermák, F., Filipec, J. (1985). *eská lexikologie*. Praha: Academia.
- ermák, F. (2007). *Jazyk a jazykov da*. Praha: Karolinum.
- ermák, F. (2010). *Lexikon a sémantika*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny.
- erný, J. (1998). *Úvod do studia jazyka*. Olomouc: Rubico.
- Erhart, A. (1990). *Základy jazykov dy*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství.
- Fromkin, V., Rodman, R., Hyams, N. (2007). *An Introduction to Language*. Boston: Thomson Wadsworth
- Gabelentz, G.v.d. (1953). *Chinesische Grammatik*. Berlin: Deutscher Verlag der Wissenschaften
- Greenberg, J.H. (1966). *Universals of language*. Cambridge : The M.I.T. Press
- Ihm Ho Bin, Hong Kyung Pyo, Chang Suk In. (1988). *Korean Grammar for International Learners*. Seoul: Yonsei University Press.
- Kaiser, S. (2001). *Japanese : a comprehensive grammar*. London ; New York : Routledge.
- Karlík, P., Nekula, M., Rusínová, Z. (2003). *P íru ní mluvnice eštiny*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny.
- Katamba, F. (1993). *Morphology*. London : Macmillan.
- Krouský, I. (2001). *U ebnice japonštiny*. Jino any: H&H.
- Kim-Renaud, Y-K., Whitman J.B. (2004). *Studies in Korean Syntax and Semantics by Susumu Kuno*. Seoul: Pagijong Press.
- Matthews, P.H. (1991). *Morphology*, 2nd ed., Cambridge: Cambridge University Press.
- Miyagawa, S., Saito, M. (2008). *The Oxford handbook of Japanese linguistics*. New York : Oxford University Press.
- Nikitina, T.N., p el. Sehnal, D. (2005). *Gramatika staro ínských text* . Praha: Karolinum
- Nymburská, D., Vostrá, D., Sawatari, M. (2007). *Japonština*. Praha: Leda

- Park, Francis Y.T. (2003). *Speaking Korean. A guide to Chinese Characters*. New Jersey: Hollym International Corp.
- Pucek, V. (2005). *Gramatika korejského jazyka*. Praha: Karolinum.
- Pucek, V. (2000). *Jazyková politika v Koreji*. Praha: Karolinum.
- Pucek, V. (1997). *Lexikologie korejštiny*. Praha: Karolinum.
- Pulleyblank, E.G. (1992). *Outline of classical Chinese grammar*. Vancouver : UBC Press.
- Radford, A. (2004). *Minimalist Syntax*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Scalise, S. (1984). *Generative morphology*. Dordrecht, Holland ; Cinnaminson, U.S.A. : Foris Publications.
- Skali ka, V.(2004) *Souborné dílo. I. – III. díl*. Praha: Karolinum.
- Song, Jae Jung (2001). *Linguistic typology : morphology and syntax*. Harlow, England ; New York : Longman.
- Song, Jae Jung (2011). *The Oxford handbook of linguistic typology*. New York : Oxford University Press.
- Spencer, A. (1991). *Morphological Theory*. Oxford & Cambridge: Basil Blackwell.
- Spencer, A., Zwicky, A.M. (1998). *The handbook of morphology*. Oxford: Blackwell.
- Vochala, J., Novák, M., Pucek, V. (1975). *Úvod do ínského, japonského a korejského písma. I. Vznik a vývoj*. Praha: SPN.
- Watanabe, M., p el. Švarcová Z. (2008). *O podstat japonského jazyka*. Praha: Karolinum.
- Whaley, L.J. (1997). *Introduction to typology : the unity and diversity of language*. Thousand Oaks, Calif. : Sage Publications
- Yip, Po-ching, Rimmington, D. (1997). *Chinese : an essential grammar*. London ; New York : Routledge.
- Zhang Wei, Xu Denan (1985). *Grammatik des modernen Chinesisch : 現代漢語語法*. Beijing : Verlag für fremdsprachige Literatur.

Zdroje online:

The World Atlas of Language Structures: <http://www.wals.info>

Corpus: 21 세기 세종계획. <http://www.sejong.or.kr/>

Dictionary: <http://dic.naver.com/>

한글 학회: <http://www.hangeul.or.kr/index.html>

Seznam tabulek a obrázků

Tabulka 1. Příkladné rozdělení prefixů, ko-en a atributiv podle No Mj ng-h i.....	34
Tabulka 2. Příkladné rozdělení sufixů, ko-en a závislých substantiv podle No Mj ng-h i...37	37
Tabulka 3. Skládání tíslných sinokorejských výrazů	46
Tabulka 4. Skládání tíslných sinokorejských výrazů	47
Tabulka 5. Pohled korejských slovních druhů dle Nam Ki-sima	49
Tabulka 6. Pohled sinokorejských slovních druhů dle Sin Ki-sanga	52
Tabulka 7. Kategorie sloves podle Mok ng-sua.....	54
Tabulka 8. Komparativní pohled ínských slovních druhů	55
Tabulka 9. Sinokorejská substantiva samostatná a závislá	62
Tabulka 10. Sinokorejské prefixy pro odvozování substantiv	65
Tabulka 11. Sinokorejské sufixy pro odvozování substantiv	68
Tabulka 12. Pohled základních sinokorejských klasifikátorů a mých jednotek	75
Tabulka 13. Odvozování sinokorejských dějových sloves	76
Tabulka 14. Odvozování sinokorejských kvalitativních sloves	77
Tabulka 15. Pohled sinokorejských atributiv	79
Tabulka 16. Pohled sinokorejských adverbii odvozených pomocí p v. korejských p ípon...82	82
Tabulka 17. Alternativní klasifikace sinokorejských slovních druhů	84
Obrázek 1. Evoluční teorie morfologického typu	20
Obrázek 2. Základní rozdělení sinokorejských morfémů	25
Obrázek 3. Rozdělení sinokor. morfémů na složky kompoziční a derivační	26

Slovní ek odborné terminologie

korejsko- eský

가변어	slova ohebná
가산명사	substantiva po itatelná
감정 감탄사	citoslovce pocitová
감탄사	citoslovce
개사	p edložky
객관동사	slovesa objektivní
고립어	izola ní jazyk
고사성어	r ení
고유 명사	substantiva vlastní
고유어	p vodní korejská slova
곡용법	deklinace
관계언	rela ní slova
관형사	atributivy
교착어	aglutina ní jazyk
구문	v tná konstrukce
구상명사	substantiva konkrétní
굴절어	flektivní jazyk
근대국어	sou asná korejština
기능	funkce
기수사	íslovky základní
기술동사	slovesa deskriptivní
다음절	víceslabi ný
단순 부사	p íslovce jednoduchá
단어	slovo
단위성 의존명사	m rná závislá substantiva
단음절	jednoslabi ný
대명사	zájmena
대사	zájmena, zástupná slova
독립언	slova samostatná
동사	d jová slovesa
동음이의어	homonymie
뜻글자	ideografické písmo
명사	podstatná jména
명조류	druh substantiv-partikulí
모음 조화	vokálová harmonie
무정명사	substantiva neživotná
문법형태소	gramatický morfém
보조동사	pomocná d jová slovesa
보조용언	pomocná predikativa
보조형용사	pomocná kvalitativní slovesa

보통 명사 obecná substantiva
 보편성 의존명사 univerzální závislá substantiva
 복합어 kompozitum, složené slovo
 본용언 základové sloveso
 부감류 druh adverbíí-interjekcí
 부사 p íslovce
 부사성 의존명사 adverbíální závislá substantiva
 부착어 aglutina ní jazyk
 불변어 slova neohebná
 비가산명사 substantiva nepo itatelná
 상성사 onomatopoa
 상징 부사 p íslovce symbolická
 생산전 어근 produktivní ko en
 서수사 íslovky adové
 서술성 의존명사 predikativní závislá substantiva
 성상 관형사 atributivy kvalitativní
 성어 idiom
 소리글자 hláskové písmo
 소유 대명사 zájmena p ivlast ovací
 수 관형사 atributivy íselné
 수사 íslovky
 수식언 modifikátory
 실사 plná slova
 약어 zkratka
 양사 numerativy
 어근 ko en slova
 어미 koncovka
 어순 slovosled
 언어유형론 jazyková typologie
 언어유형학 jazyková typologie
 연사 spojky
 용언 verba
 외래어 cizí slova
 유정명사 substantiva životná
 음소 hláska
 음소문자 hláskové písmo
 의문 관형사 atributivy tázací
 의문미정 대명사 zájmena tázací a neur itá
 의미 význam
 의성어 slova onomatopoická
 의성의태어 slova zvukomalebná a tvaromalebná
 의존 명사 závislá substantiva
 의지 감탄사 citoslovce intencionální
 의태어 slova mimetická

인칭 대명사 zájmena osobní
 자립 명사 substantiva samostatná
 장소 대명사 zájmena místní
 재귀 대명사 zájmena zvratná
 전성 부사 p íslovce odvozená
 접두사 sufix
 접미사 prefix
 접사 afix
 접요사 infix
 조동사 pomocná slovesa
 조사 partikule
 주관동사 slovesa subjektivní
 주어성 의존명사 p edm tná závislá substantiva
 지시 관형사 atributivy ukazovací
 지시 대명사 zájmena ukazovací
 지정사 spona
 첨가어 aglutina ní jazyk
 체언 nomina
 추상명사 substantiva abstraktní
 축약 stahování
 탈락 elize, vypušt ní
 파생법 derivace, odvozování
 파생어 derivát, odvozenina
 품사 slovní druhy
 한문 ínské písemnictví
 한자어 sinokorejská slova
 합성 부사 p íslovce složená
 합성법 skládání
 합성어 kompozitum, složenina
 행위동사 slovesa pohybová
 허사 prázdná slova
 현대국어 moderní korejština
 형동류 druh predikativ kvalitativních-d jových
 형용사 kvalitativní slovesa
 형태 forma
 형태소 morfém
 활용법 konjugace